

საქართველოს იბლიოთეკა

სამეცნიერო-პოპულარული და მეთოდური ჟურნალი

გრიგოლ
ყიფშიძე - 160

ბიბლიოთეკის
წარმატების რეცეპტი

ნოდარ დუმბაძე - 90

ჟურნალი წარმოადგენს საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკისა და საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის ყოველკვარტალურ ორგანოს; ჟურნალი გამოიცემა ეროვნული ბიბლიოთეკის დაფინანსებით და უფასოდ დაურიგდებათ საჯარო ბიბლიოთეკებს; ჟურნალში გამოსაქვეყნებელი მასალები მიიღება, როგორც ხელნაწერი, ასევე ელექტრონული ფორმით. აკრეფილი ტექსტი უნდა იყოს Sylfaen შრიფტით და გადმოგიზავნოს ელექტრონულ მისამართზე: sakartvelosbiblioteka@gmail.com

ავტორების მიერ სტატიებში გამოთქმული მოსაზრებები შესაძლოა არ გამოხატავდეს საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკისა და საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის პოზიციას. შესაბამისად, აღნიშნული ორგანიზაციები არ იღებენ პასუხისმგებლობას მასალების შინაარსზე

მთავარი რედაქტორი ალექსანდრე ლორია

სარედაქციო კოლეგია:
გურამ თაყნიაშვილი
გულნარა სტურუა
მაია მიქაბერიძე
მირიან ხოსიტაშვილი
რუსუდან ასათიანი

ყდის დიზაინი გიგი გელაშვილი

ტექნიკური რედაქტორები ლოლა სანაია

დაკაბადონება მარიამ ნათაძე

საქართველოს ბიბლიოთეკა N2 (71) - 2018; გამოიცემა 2000 წლიდან
საავტორო უფლება: საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაცია.

ამ ჟურნალში გამოქვეყნებული გრიგოლ ყიფშიძის ფოტო აღებულია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ციფრული ბიბლიოთეკა "ივერიელიდან".

ღვირფასო ბიბლიოთეკარებო,
 თქვენს წინაშეა ჩვენი ჟურნალის მორიგი 71-ე ნომერი. თითქმის ორითავე წელიწადი ჟურნალის შემოქმედებითი ჯგუფი უანგაროდ და პროფესიული შემართებით ემსახურება საქართველოს ბიბლიოთეკართა ყოველდღიურ ცხოვრებას, მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების გაუმჯობესების კეთილშობილურ საქმეს. წინამდებარე ნომერი აგრძელებს ჟურნალში დამკვიდრებული რუბრიკების მიხედვით წარმოდგენილი მასალების სისტემატიზირებას. მკითხველისათვის საინტერესოა საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის სპეციალისტთა გამოკვლევა, რომელიც ეხება ამავე ბიბლიოთეკის ისტორიულ ნაწილს გასული საუკუნის 20-იანი წლების პერიოდს. აღნიშნული მასალა გამოიხსნება ამავე ბიბლიოთეკის მეცნიერული ისტორიის შესაქმნელად.

რუბრიკაში ფილოლოგიური ძიებანი მკითხველი გაეცნობა დღემდე ნაკლებად ცნობილ მასალებს ტ. გრანელის, ნ. დუმბაძის, გრ. ყიფშიძის, ეკ. სარაჯიშვილი შეხედულებებსა და მოსაზრებებს საქართველოში ლიტერატურულ ცხოვრებასა და ახალგაზრდობის აღზრდის შესახებ. აქვე ვაქვეყნებთ ტ. გრანელის დღემდე უცნობი ღეჭვების ნაწილს.

როგორც ცნობილია, ინფორმაციის საუკუნეში მოქმედ ბიბლიოთეკებს უხდებათ გარკვეული ძალისხმევით ფეხი აუწყონ კომპიუტერულ ტექნოლოგიების დანერგვას; ეს პროცესი საქართველოში მიმდინარეობს თანდათანობით, წარმატებით ხორციელდება

პროექტი „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას“. ამ კუთხით ნომერში მკითხველს ვთვავსობთ ახალციხის მუნიციპალიტეტის სოფ. საყუნეთის ბიბლიოთეკის წარმატების რეცეპტს. რუბრიკით „მეთოდური სამსახური“ ვაქვეყნებთ კონსულტაციას იმის შესახებ, თუ როგორ შევადგინოთ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების ანალიზი. ადგილებზე ჩატარებული ასეთი შინაარსის მასალები დაეხმარება საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციასა და საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას შეიმუშაოს რეალური რეკომენდაციები ქვეყანაში წარმატებული საბიბლიოთეკო პოლიტიკის გატარებისათვის.

ნომერში ბიბლიოთეკარები გაეცნობიან კვირეული 2018 -ის მასალებს. ეს მხოლოდ ნაწილია იმ დიდი შემოქმედებითი ცხოვრებისა, რომელსაც ეწევიან ბიბლიოთეკარები თავიანთი ნიჭითა და შემოქმედებითი ფანტაზიით. კვირეულის მასალების შემოსვლა რედაქციაში კვლავ გრძელდება. ჟურნალის წინამდებარე ნომერში, ისევე როგორც წინა ნომერში, გარკვეული ადგილი აქვს დათმობილი კორესპონდენციებს ცალკეულ მუნიციპალიტეტებში საბიბლიოთეკო ცხოვრების შესახებ. კორესპონდენციების საშუალებით ჟურნალის რედაქციას ცოცხალი კავშირი აქვს რეგიონების ბიბლიოთეკებთან, ასეთივე შინაარსის სტატიებსა და ინფორმაციებში ნათლად აირეკლება ქვეყნის საბიბლიოთეკო ცხოვრება.

**პატივისცემით და წარმატების
 სურვილებით,
 სარედაქციო კოლეგია**

საქართველოს ბიბლიოთეკა №2 (71) - 2018
შინაარსი

წინასიტყვაობა	1
ბიბლიოთეკების ისტორია	
ნინელი მელქაძე, ნინო კაციტაძე - ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკა მეოცე საუკუნის ქარტეხილებში.....	3
წიგნის ისტორია	
ნინო ხვედელიძე - ალბრეხტ დიურერი - ქსილოგრაფიის დიდოსტატი.....	13
ფილოლოგიური ძიებანი	
მაია მიქაბერიძე - ტერენტი გრანელის უცნობი ლექსები.....	19
რუსუდან წაქაძე - ნოდარ დუმბაძე ახალგაზრდობის აღზრდის შესახებ.....	22
გურამ თაყნიაშვილი - გრიგოლ ყოფშიძე – ჟურნალისტი და განმანათლებელი	25
გიორგი სარაჯიშვილი - ეკატერინე სარაჯიშვილის ლიტერატურული სალონი	27
დამოუკიდებლობის 100 წელი	
გულნარა სტურუა - 26 მაისი ქართველთა დიდი დღესასწაული.....	31
IREX ინფორმაცია	
მკითხველთა მომსახურება	
ერთი დღე ბიბლიოთეკის ცხოვრებიდან	36
ქართველი ავტორები ინტერნეტში	
ია გორგიშელი - საქართველოს ბიოგრაფიული ლექსიკონი.....	41
მეთოდური სამსახური	
გურამ თაყნიაშვილი - როგორ შევადგინოთ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების ანალიზი.....	44
პროფესია და პროფესიონალიზმი	
ნუნუ ყალამბეგაშვილი - დეაწლმოსილი.....	47
ნანა აბრამიძე - საიუბილეო საღამო.....	48
ალექსანდრე ლორია - ცოდნითა და გამოცდილებით	50
კორესპონდენციები	
წიგნი – ჟურნალების ცენტრში	52
მერი გიორგიძე - „თუ ვერ ვიცივებთ, ვერ შევიფერებთ“.....	53
ნოდარ ჟიჟიაშვილი - იმედის გმირი საბიბლიოთეკო საქმეში	55
კვირული – 2018	
ბიბლიოთეკარების თვითშემოქმედებას საზღვარი არა აქვს	56
ინფორმაცია-რეცენზიები	
მზია ტოგონიძე - პროფესიაში გამორჩეულნი.....	62
ალექსანდრე ლორია - მრავალფეროვნების განმაპირობელი ფაქტორები.....	62
რ ე ვ ი უ	
დავით გიგინეიშვილი - ამ მშვენიერ ქალაქში მუსიკალური ცხოვრება ჩქევს.....	64
ქ რ ო ნ ი კ ა	
საქართველოს საბიბლიოთეკო ცხოვრების ქრონიკა.....	68
ნეკროლოგი	
მანონ ხორავას ხსოვნას	71
ნუნუ ნახლაიძის მოსაგონარი.....	72

ბიბლიოთეკის ისტორია

ენიანი მაცნა
ენო ხანისა

ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკა მეოცე საუკუნის ქართუნილებში

XX საუკუნის ისტორია აღსავსეა სრულიად განსხვავებული ხასიათის მოვლენებით – ამ პერიოდში დიდი აღმოჩენებიც იყო და დიდი კატასტროფებიც. იქმნებოდა და იშლებოდა სახელმწიფოები, რევოლუციებმა, სამოქალაქო და მსოფლიო ომებმა ადამიანები აიძულა, მიეტოვებინათ მშობლიური ადგილები და უცხო მხარეში გადახვეწილიყვნენ, რომ თავი გადაერჩინათ. სწორედ XX საუკუნის დასაწყისში თბილისში, ისევე როგორც მთელ იმპერიაში, გააქტიურდა რევოლუციური მოძრაობა. მოცემულ სტატიაში განხილულია კავკასიის მუზეუმის (შემდგომში საქართველოს მუზეუმის, ამჟამად საქართველოს ეროვნული მუზეუმის) და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკის (შემდგომში საქართველოს სსრ სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკის, ამჟამად საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის) ისტორია 1903 წლის სექტემბრიდან 1923 წლის მაისამდე.

პოლიტიკური თვალსაზრისით რთულ პერიოდში კავკასიის მუზეუმსა და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკას 1903 წლის 4 სექტემბერს ჩაუდგა სათავეში ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე კახნაკოვი - მოგზაური, ისტორიკოსი, ბუნებისმეტყველი, აღმოსავლეთმცოდნე, არქეოლოგი, ეთნოგრაფი, ტიბეტის მკვლევარი. მისი დანიშნვიდან ცოტა ხანში კავკასიაში მეფისნაცვლობის აღდგენის გადაწყვეტილებას იღებენ. თავის დროზე ნიკოლოზ I-მა კავკასიის პრობლემების რაც შეიძლება სწრაფად მოწესრიგების მიზნით მეფისნაცვლობა შემოიღო და ეს პოსტი მიხეილ ვორონცოვს შესთავაზა. 1881 წელს ეს პოსტი გაუქმდა, თუმცა ნიკოლოზ II-მ გადაწყვიტა 1905 წელს ისევ შემოედო მეფისნაცვლობა და ეს თანამდებობა ვორონცოვების ძველი საგვარეულოს ერთ-ერთ წარმომადგენელს – გრაფ ილარიონ ვორონცოვ-დაშკოვს შესთავაზა. 26 თებერვალს

მმართველი სენატის სახელზე გაიცა სახელობითი უზენაესი ბრძანებულება “კავკასიის მეფისნაცვლის თანამდებობის აღდგენის შესახებ“, რომლის უფლებამოსილებანი ი.ი. ვორონცოვ-დაშკოვის კონკრეტული კანდიდატურის გათვალისწინებით განისაზღვრა. დაშკოვების საგვარეულოს შეწყვეტის გამო 1807 წლის აგვისტოში იმპერატორ ალექსანდრე I-ის ბრძანებულებით მამამისს, ივანე ვორონცოვს ნება მიეცა თავისი გვარისთვის დაშკოვების გვარი მიემატებინა და ამიერიდან ისიც და მისი შთამომავლობაც ვორონცოვ-დაშკოვებად წოდებულიყვნენ. 1867 წელს ი.ი. ვორონცოვ-დაშკოვმა ცოლად შეირთო ე.ა. შუვალოვა, კავკასიის პირველი მეფისნაცვლის მიხეილ ვორონცოვის შვილიშვილი. ამ ქორწინებამ გააერთიანა საგვარეულოს ორი შტო, რომლებსაც დასაბამი დაუდეს ძმებმა რომან და ივანე ვორონცოვებმა. 1905 წლის 12 მარტს კავკასიაში გამგზავრებამდე ი.ი. ვორონცოვ-დაშკოვმა ნიკოლოზ II-ს წარუდგინა მოხსენება “კავკასიის მხარის მართვის თაობაზე გენერალ-ადიუტანტის გრაფ ვორონცოვ-დაშკოვის წინადადებებისა და ზომების უქვეშევრდომილესი ჩანაწერები“. მეფისნაცვალმა განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმო პოლიციის პირადი შემადგენლობის პროფესიონალიზმის ამაღლებას, რადგან სუსტი პოლიციის დასახმარებლად ოლქის ჯარების სისტემატური გამოყენება სულაც ვერ უზრუნველყოფდა საზოგადოებრივ წესრიგსა და უსაფრთხოებას. მიუხედავად იმისა, რომ კავკასიაში რევოლუციური მოძრაობის (1905-1906 წლები) ჩასახშობად მან მთელ რიგ მკაცრ ზომებს მიმართა, მემარჯვენე პრესამ და სახელმწიფო სათათბიროს მემარჯვენე წევრებმა იგი უცხოტომელებისა და რევოლუციონერების მიმართ შემწყნარებლობაში დაადანაშაულეს. ვორონცოვ-დაშკოვის საკადრო პოლი-

ტიკა კრიტიკის საგანი იმიტომ გახდა, რომ სხვადასხვა თანამდებობებზე ლიბერალებს და რადიკალური პოლიტიკური მიმდინარეობების მომხრეებსაც კი ნიშნავდა, “დამშოშმინებელთა“ ყრილობაც გამართა, სურათი გადაიღო მათთან ერთად და სასახლეში დარბაზობა გაუმართა. ნიკოლოზ II-ისადმი მიწერილ წერილში ვორონცოვ-დაშკოვმა მიმდინარე მოვლენებისადმი თავისი დამოკიდებულება ამგვარად გამოხატა: „უკიდურესად მემარჯვენე და მემარცხენე ბატონების პირადი თავდასხმები ნაკლებად მადელვებს. ...სხვა რამ მადარდებს – ეს გახლავთ პეტერბურგელი მოხელეების შეურიგებელი ბრძოლა მეფისნაცვლობის წინააღმდეგ: იგი სძულთ, თითქოს რუსეთი საკმარისად არ გაწვალდა ხელისუფლების მომაკვდინებელი ცენტალიზაციით“. უნდა აღინიშნოს, რომ ვორონცოვ-დაშკოვმა მოახერხა კავკასიაში ვითარება მოეწესრიგებინა, შემდეგ კი მისი ეკონომიკური განვითარებაც უზრუნველყო. ვორონცოვ-დაშკოვის პროგრამაში პრიორიტეტი აგრარულ და ეროვნულ საკითხებს ეთმობოდა. კერძოდ, მან გააუქმა სეკვესტრი სომხური გრიგორიანული ეკლესიის საკუთრებაზე, აღმოფხვრა ბატონყმობის ნაშთები, დაითხოვა კორუმპირებული მოხელეები. მის ჩანაწერებში ფიგურირებს “ნამდვილი კავკასიელის“ განსაზღვრება. აღმინისტრაციულ-სამოხელეო აპარატში სამსახურისთვის თანამდებობის პირთა შერჩევისას ყოველი კანდიდატურის გვარის გასწვრივ მის დამახასიათებელ თვისებებს მიუთითებდა, და ამ თვისებებს შორის იყო პატიოსნება, შრომისმოყვარეობა, გამჭრიახობა, სიმტკიცე და სხვა ნიშნებთან ერთად “ნამდვილი კავკასიელია“. [12]. იგი ქართველ ავტონომისტებსა და ფედერალისტებს შეჰპირდა, რომ სკოლებში სწავლა და ოფიციალური საქმის წარმოება ქართულ ენაზე იქნებოდა; საქართველოს ეგზარქოსთან დაიწყო მოლაპარაკება ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიის შესახებ; გახშირდა სახელმწიფო სამსახურში ადგილობრივი მოსახლეობის წარმომადგენლების მიღება. ვორონცოვ-დაშკოვის პროგრამა მოიცავდა აგრეთვე კავკასიის სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სფეროში რეფორმების ფართო სპექტრს. შემუშავდა ახალი სასწავლო გეგმა, რომელიც მშობლიურ ენაზე სწავლებას

ითვალისწინებდა; კავკასიელ ხალხთა ენებზე გამოიცა დედა ენის სახელმძღვანელოები; თავად მთიელთა წრიდან მასწავლებელთა მოსამზადებლად მეფისნაცვალმა გროხნოს საქალაქო სკოლა მასწავლებელთა სემინარიად გარდაქმნა. სამეფისნაცვლოში მოამზადეს და მინისტრთა საბჭომ მოიწონა თბილისში უმაღლესი სასწავლებლის – პოლიტექნიკური ინსტიტუტის შექმნის პროექტი. მხარეში დიდი რაოდენობით გამოდიოდა სხვადასხვა მიმართულების პერიოდული გამოცემები, მათ შორის ოპოზიციურიც, გაზეთები ყველა კავკასიელი ხალხის ენაზე, სტატიკური, ისტორიული და ეთნოგრაფიული კრებულები, ცნობარები, კალენდრები, სასწავლო ლიტერატურა. როგორც მეტად სარფიანი, ვითარდება ნავთობის მრეწველობა. მისი მეფისნაცვლობის პერიოდში კავკასიის ტერიტორიაზე გააქტიურდა საგზაო მშენებლობა. ბაქო, თბილისი და ბათუმი კეთილმოწყობილ ქალაქებად იქცა ცივილიზაციის ყველა ატრიბუტით. მნიშვნელოვან ძალისხმევას მიმართავს ვორონცოვ-დაშკოვი სამრეწველო მეწარმეების განვითარებისა და საბანკო სექტორის გაფართოებისთვის. კავკასიის გარდაქმნის მიზნით ჩაფიქრებული მისი პროგრამის მასშტაბურობა მოწმობს, რომ მას კარგად ესმოდა ახალი ისტორიული ეპოქის მოთხოვნები. “ის ალბათ მხარის ერთადერთი მმართველია, - წერდა ფინანსთა მინისტრი ს.ი. ვიტე, - რომელიც მთელი რევოლუციის დროს, როცა ტფილისში ვიღაც ისროდა ან ვიღაცას ესროდნენ ბომბს, მშვიდად დადიოდა ქალაქში ეტლით ან ცხენზე ამხედრებული, და მთელი ამ ხნის განმავლობაში მას არავინ დასხმია თავს, არც არავის მიუყენებია შეურაცხყოფა, არც სიტყვით და არც ქცევით“. [11]. როგორც კავკასიის ოლქის ჯარების სარდალმა, ხანში შესულმა გენერალმა სავარაუდო ომისთვის პირადი შემადგენლობაც მოამზადა და ინფრასტრუქტურაც. ის, თუ რამდენად ეფექტიანად მოახერხა ამის გაკეთება, კავკასიის ფრონტზე 1914-1917 წლების კამპანიაში ცხადყო, როცა რუსეთის ჯარები გამარჯვებას გამარჯვებაზე აღწევდნენ.

მნიშვნელოვანწილად სწორედ ივანე ვორონცოვ-დაშკოვს და ალექსანდრე კახნაკოვს უნდა ვუმაღლოდეთ, რომ მათი

კაკეასიის მუზეუმი 1925

მრავალჯერადი თხოვნის საფუძველზე გამოიყო სახსრები კაკეასიის მუზეუმი-სა და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკის ახალი შენობის ასაგებად (საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ახლანდელი შენობა). მუზეუმის შენობა საომარი პერიოდის მთელი სირთულეების მიუხედავად, დასრულდა და მხოლოდ ფასადის მაიოლიკით მოპირკეთებას საჭიროებდა (იხ. სურ. კაკეასიის მუზეუმი 1925 წელს). საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივის მასალების საფუძველზე თუ ვიმსჯელებთ, დროის ქარტეხილები კაკეასიის მუზეუმის საქმიანობაზე არ ასახულა. კაკეასიის მუზეუმისა და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკისთვის აღექსანდრე კაზნაკოვის მოღვაწეობა და ილარიონ ვორონცოვ-დაშკოვის მეფისნაცვლობა კაკეასიის მუზეუმის ეთნოგრაფიული და არქეოლოგიური კოლექციების ზრდით, ახალი წესდების დამტკიცებით და მუზეუმისა და ბიბლიოთეკის ახალი შენობის მშენებლობით აღინიშნა. კაკეასიის მუზეუმი ვითარდებოდა როგორც საერთო კაკეასიური კულტურის ეროვნული მუზეუმი და ორგანულად ერწყმოდა საერთო კულტურულ სივრცეს, არ უპირისპირდებოდა კაკეასიის ცალკეული ეთნოსების ახლად დაარსებულ სამეცნიერო საზოგადოებებსა და მუზეუმებს. აღექსანდრე კაზნაკოვი კაკეასიის მუზეუმისა და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკის დირექტორობის თითქმის წლის განმავლობაში მთელ თავის ენერგიასა და ორგანიზატორულ უნარს ამ ორი ინსტიტუტის მსოფლიო მნიშვნელობის სამეცნიერო დაწესებულებებად გადაქცევას ახმარდა. ბევრი რამ, რითაც დღეს ამაყობენ ეროვნული მუზეუმი და საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, სწორედ მისი დირექტორობისას იქნა შექმნილი. აღექსანდრე კაზ-

ნაკოვის მრავალ დამსახურებათა შორისაა აგრეთვე ის, რომ მისი და ცნობილი ქართველი ისტორიკოსისა და არქეოლოგის ექვთიმე თაყაიშვილის ძალისხმევით კაკეასიის მუზეუმმა შეიძინა 1908 წელს აღმოჩენილი ახალგორის განძი – საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ოქროს ფონდის სიამაყე [15]. ბიბლიოთეკის 1904-1916 წლების ანგარიშების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ 1903 წელს ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკაში იყო 20.422 დასახელების 38.268 ტომი; 1916 წელს – 32.331 დასახელების 55.602 ტომი. კაკეასიის მუზეუმის და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკის დირექტორის მოადგილედ 1904 წელს დაინიშნა რიხარდ გერმანეს-ძე შმიდტი (საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიის ზოოლოგიური მუზეუმის ყოფილი ბიბლიოთეკარი, განათლებით მედიკოსი). ბიბლიოთეკის თანაშემწის თანამდებობა 1904 წლიდან სხვადასხვა დროს ეკავათ ლ.ი. შერშოვს (1904-1906), კ. პეტროვს (1907), ა.ლ. მლოკოსევიჩს (1910), მ. გოგიჯანოვას, ა.გ. ცირულს, ი.კ. დიტერიხს, მ.ი. ბალუევას (1915 წლის 12 ოქტომბრიდან 1916 წლის აპრილამდე), ა. პ. გეიდეშან-ოპოჩინინას (1916-1917 მარტი), ე.გ. ვეიდენბაუმს (1917 წლიდან 1918 წლის იანვრამდე). ევგენი ვეიდენბაუმის გარდაცვალების შემდეგ ბიბლიოთეკის მუშაობას გამგის თანაშემწე – ნ. ჭავჭავაძე (ტერ-გუკასოვა) წარმართავდა (1918 წლის მარტიდან 1919 წლის აგვისტომდე). [4, გვ. 189]. სანამ მუზეუმის შენობა იგებოდა სახელმწიფო საბჭომ და სახელმწიფო სათათბირომ 1913 წლის 3 დეკემბერს “კაკეასიის მუზეუმის დებულებისა და შტატის დადგენის შესახებ კანონის” საფუძველზე, კაკეასიის მუზეუმსა და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკას “კაკეასიის მუზეუმი” უწოდეს. “კაკეასიის

მუზეუმის შესახებ“ დებულებაში ნათქვამი იყო, რომ მუზეუმთან არსებობს ბიბლიოთეკა, რომელშიც თავს უყრიან უმთავრესად კავკასიისა და მოსახლურე ქვეყნების შესახებ თხზულებებს. [...] ბიბლიოთეკის გამგებლობა ეკისრება ბიბლიოთეკარს; მცველებსა და ბიბლიოთეკარს საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემია ირჩევს მუზეუმის დირექტორის წარდგინებით, იმ პირობაზე, ვისაც შესაბამისი უმაღლესი განათლება აქვს, და თანამდებობაზე კავკასიაში მისი საიმპერატორო უდიდებულესობის მეფისნაცვალის“ ამტკიცებს [13, C.36-37]. 1914 წლის 1 იანვარს კავკასიის მუზეუმისა და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკის “კავკასიის მუზეუმის“ სახელწოდებით ერთ დაწესებულებად გაერთიანების შემდეგ საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიამ აირჩია და კავკასიის მეფისნაცვალმა 1914 წლის 25 იანვრის №21 ბრძანებით კახნაკოვი კავკასიის მუზეუმის დირექტორის თანამდებობაზე დაამტკიცა. 1914 წლის 26 თებერვალს №48 ბრძანებულებით ბიბლიოთეკარის თანამდებობაზე დაინიშნა რიხარდ შმიდტი. კავკასიის მუზეუმში სამუშაოდ კახნაკოვი იწვევს კავკასიის სამეცნიერო ექსპედიციებში გამოცდილ პირებს. კახნაკოვის მიერ კავკასიის მუზეუმში სამუშაოდ მოწვეულთა შორის იყვნენ: ი.ნ. ვორონოვი, რომელიც საფრანგეთსა და ავსტრიაში სწავლობდა ბოტანიკას, ნ.ი. მარის მოწაფეები, სანქტ-პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლეთის ფაკულტეტის კურსდამთავრებული ნ.ნ. ტიხონოვი და ს.ვ. ტერ-ავეტისიანი, ბუნებისმეტყველების დოქტორი ნ.ა. სმირნოვი, ლოზანის უნივერსიტეტის ბუნებისმეტყველების დოქტორი ვ.ი. როშკოვსკი, სარბონის უნივერსიტეტის ლიცენზიანტი ნ.მ. ყიფიანი.

სამწუხაროდ ისე მოხდა, რომ კავკასიის მუზეუმის დირექტორს ა. მ. კახნაკოვს, ამ მართლაც თავდაუზოგავ მოღვაწეს საქმიანობა პირველმა მსოფლიო ომმა და რევოლუციამ არ დააცალა. ფრონტზე დაღუპული მ. მ. ტიხონოვის შემცვლელად მან მიიწვია ტფილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტის კურსდამთავრებული (1894), რუსეთის საიმპერატორო გეოგრაფიული საზოგადოების კავკასიის განყოფილების მდივანი (1913–1930) გ.ფ. ჩურსინი, მაგრამ შეს-

აბამისი სამეცნიერო ცენტრის უქონლობის გამო მეცნიერებათა აკადემიამ იგი კავკასიის მუზეუმის ეთნოგრაფიული განყოფილების გამგის მოვალეობის შემსრულებლად დანიშნა. 1916 წლის 5 აგვისტოს ა.ნ. კახნაკოვი მეფისნაცვალს მიმართავს თხოვნით, რომ „გ.ფ. ჩურსინი და ნ.ა.სმირნოვი, როგორც მუზეუმისთვის მეტად საჭირო და შეუცვლელი სპეციალისტები, გაათავისუფლონ სამხედრო სამსახურიდან და თავად ფრონტზე მოხალისედ წავიდა [2, გვ. 443]. 1914 წლის 26 აგვისტოს უზენაესი ბრძანებით კახნაკოვი თერგვის კახაკოა ჯარის მე-2 მოხდოკელ მთიელთა პოლკში გაგზავნეს. მოქმედ არმიის ხარისხის შემდეგ კახნაკოვი არ გაუთავისუფლებიათ კავკასიის მუზეუმის დირექტორის თანამდებობიდან, მეფისნაცვალმა მის შემცვლელად დროებით დანიშნა უფროსი მცველი იური ვორონოვი, რომელიც მუზეუმში ბოტანიკურ განყოფილებას განაგებდა. [14, c.1]. 1914 წლის 23 ოქტომბერს კახნაკოვი დაიჭრა; ქ. ლვოვის ექიმთა კომისიამ ის სამხედრო სამსახურისთვის გამოუსადეგარად ცნო და იგი გალიციის სამხედრო გენერალ-გუბერნატორის შტაბის რეზერვში ხარიცხეს; 1915 წლის ოქტომბერში ის პეტროგრადშია, სადაც კავკასიის მუზეუმის პრობლემებითაა დაკავებული. 1915 წლის სექტემბერში კავკასიის მეფისნაცვლის პოსტზე ვორონოვ-დაშკოვი დიდმა მთავარმა ნიკოლაი ნიკოლაევიჩმა შეცვალა. 1916 წლის თებერვალს კახნაკოვი უკვე კავკასიის არმიის მთავარსარდლის, დიდი მთავრის ნიკოლოზ ნიკოლაევიჩის დაქვემდებარებაშია და უშუალოდ ხელმძღვანელობს მუზეუმის პრაქტიკულ საქმიანობას. თურქეთის საზღვარზე სამხედრო მოქმედებათა რაიონში ისტორიული ძეგლების დაღუპვის საშიშროების გამო მეცნიერებათა აკადემიამ მიიღო დადგენილება სამეცნიერო და მხატვრულ ფასეულობათა დაცვის შესახებ და მკვლევარები მიავლინა მათი რეგისტრაციის, აღწერისა და გადარჩენის მიზნით. 1916 წლის ზაფხულში სახელმწიფო რუსული მუზეუმის (1917 წლამდე „იმპერატორ ალექსანდრე III-ის რუსული მუზეუმი“) განყოფილებამ ვანის ოლქში ეთნოგრაფიული ექსპედიცია გაგზავნა ა.ა. მილერის ხელმძღვანელობით. შეგროვილი ნივთები კავკასიის მუზე-

უმისთვის უნდა ჩაებარებინათ. ამ დადგენილების შესრულება ა.ნ. კახნაკოვს დაევადა. მხატვრულ ფასეულობათა გადარჩენის საქმეში მისი დამსახურების შესახებ დიდი მთავრის გიორგის წერილში ნათქვამია: “განსაკუთრებით დიდია თქვენი დამსახურება იმ საქმეში, რომ ორგანიზაცია გაუკეთეთ შეგროვილი კოლექციების ვანიდან ტფილისში გამოგზავნას. თქვენ დაადასტურეთ... თქვენი გულწრფელი სურვილი, თავდაუზოგავი მუშაობით მიგედწიათ საერთო სამეცნიერო მიზნებისთვის. გულწრფელი პატივისცემით გიორგი“ [2, გვ. 672]. 1916 წლის ზაფხულში ა.ნ. კახნაკოვმა ერზურუმიდან და ვანის ვილაიეთიდან 444 დასახელების 608 ტომი, ხოლო სულთან მეჯიდის ბიბლიოთეკიდან 333 დასახელების 438 ტომი ჩამოიტანა.

კავკასიის მუზეუმის ბიბლიოთეკას 1917 წლიდან 1918 წლის იანვრის შუა რიცხვებამდე გამოჩენილი კავკასოლოგი ევგენი გუსტავის ძე ვეიდენბაუმი ხელმძღვანელობდა. [14, გვ. 189]. ვეიდენბაუმის თანაშემწე 1917 წლის მარტის შუა რიცხვებამდე იყო ანა ვეიდენმანი-ოპოჩინინა. 1917 წლის 2 იანვარს ორმოცდაათი წელი შესრულდა კავკასიის მუზეუმის გახსნის დღიდან. ეს მოვლენა სახეიმოდ არ აღნიშნულა, თუმცა საზოგადოების ყურადღების მიღმა არ დარჩენილა. კავკასიის ისტორიკოსის ლ.გ. ლოპატინსკისა და ე.ს. თაყაიშვილისადმი მილოცვაში ეწერა: “მუზეუმთან მჭიდროდ დაკავშირებული მოსკოვის საიმპერატორო არქეოლოგიური საზოგადოება თავის სამეცნიერო თანამოძმეს უსურვებს შემდგომ აყვავებას მისი უგანათლებულესი დირექტორის ა.ნ. კახნაკოვის ხელმძღვანელობით, რომელიც დაუცხრომელი ენერგიით ზრუნავს მისი ყოველმხრივ შევსებისთვის და მტკიცედ სწამს, რომ მუზეუმი უახლოეს ხანში მიაღწევს სრულ განვითარებას, და რომ მისთვის მშენებარე შენობა დიდ საცავად იქცევა სამეცნიერო საგანძურისთვის...” [3, გვ.10]. ევგენი ვეიდენბაუმის დღიური კავკასიის მუზეუმისა და მისი ბიბლიოთეკის ისტორიის უიშვიათესი წყაროა. ქვემოთ მოგვყავს დღიურის ჩანაწერები, რათა მკითხველს შეექმნას წარმოდგენა მაშინ ამ დაწესებულებებში არსებულ ვითარებაზე და მოყვანილი ეპიზოდებით შეძლებისდაგვარად ნათელი მოეფინოს 1916–1917

წლის ზოგიერთ მოვლენას [10]. ვეიდენბაუმის დღიურში აღწერილია მისი პირველი დღეები ბიბლიოთეკარის თანამდებობაზე. 1917 წელი: „2 იანვარი. დღეს კავკასიის მუზეუმის არსებობის 50 წლისთავია. ...საღამოს კახნაკოვთან რაუტი იმართება მუზეუმის პერსონალის, გაკელისა და ჩემი მონაწილეობით (გვ.104). 12 იანვარი. მუზეუმში ვიყავი. საქმეს გავეცანი. დაახლოებით საათნახევარი დავყავი ბიბლიოთეკაში ანბანურ კატალოგზე სამუშაოდ, რომელიც აქამდე არ არსებობდა. სირთულე ის არის, რომ ბარათების შესანახად არც ყუთია და არც კარადა (გვ.105-106). 20 იანვარი. მუზეუმში მივიღე პირველი ხელფასი 150 ვერცხლის რუბლი“ (გვ.106) [10]. აქვე უნდა ითქვას, რომ 1917 წელს ბიბლიოთეკამ მიიღო კახნაკოვის მიერ სანქტ-პეტერბურგში შეკვეთილი უახლესი საბიბლიოთეკო ტექნიკა და ორი ეგზემპლარი ლ.ბ. ხავკინას წიგნისა “ბიბლიოთეკები: ორგანიზაცია და ტექნიკა“, რაც საბიბლიოთეკო საქმეში ნამდვილი სიახლე იყო. ვეიდენბაუმის ჩანაწერებით ირკვევა აგრეთვე ის თუ რის საფუძველზე გაათავისუფლეს ბიბლიოთეკარი რიხარდ შმიდტი და რა ბედი ეწია მას შემდეგ: „6 აგვისტო... მესამე დღეა რაც დააპატიმრეს შმიდტი, ფიცენმაიერი, ბარონესა დრაჰენფელსი, კრელი, სამსონი, კეიზერი და სხვები. კახნაკოვმა შეიტყო, რომ ჯაშუშური ორგანიზაციის წევრობაში ედებათ ბრალი (გვ.70). 19 აგვისტო. დღეს „კავკასში“ გამოქვეყნდა ბრძანება შმიდტისა და ფიცენმაიერის სამსახურიდან დათხოვნის შესახებ: „კავკასიაში მისი საიმპერატორო უდიდებულესობის ნაცვლის ბრძანება, 1916 წლის 16 აგვისტო, ქ. ტფილისი, №105. სამსახურიდან დათხოვნილი არიან კავკასიის მუზეუმის ბიბლიოთეკარი, სახელმწიფო მრჩეველი შმიდტი და ამავე მუზეუმის უფროსი მცველი კოლეგიის ასესორი ფიცენმაიერი 1896 წელს გამოცემული მთავრობის დადგენილი სამსახურებრივი წესდების III ტომის 788-ე მუხლის საფუძველზე. ხელს აწერს მეფისნაცვალთა გენერალ-ადიუტანტი ნიკოლაი“. 20 აგვისტო. [...] 788-ე მუხლი გამოიყენება: თუ მოხელე რაღაც მოსაზრებით არაკეთილსაიმედოა ან მიუძღვის ბრალი, რომელიც ცნობილია უფროსობისთვის, თუმცა ფაქტებით ვერ დასტურდება. და რას შეიძლება

ეფუძნებოდეს ამ შემთხვევაში უფრო-სობა? როგორც ჩანს დაქვემდებარებულ პირთა მოსახრებას. შეიძლება კი ამ მოსახრებას ენდო? (გვ.74). 7 ოქტომბერი. ამბობენ, რომ ჯაშუშობაში ეჭვიანილ დაპატიმრებულებს სხვადასხვა ადგილებში ასახლებენ. (გვ.85). 30 ოქტომბერი. ამბობენ, რომ ჩვენთან ისევ დააპატიმრეს რამდენიმე ახალგაზრდა (ვინმე რომანოვი, სხვებს ვერ ვიხსენებ) (გვ.91). [1917 წელი]. 19 იანვარი [1917].. ...“კავკასიის სლოვოში“ გამოქვეყნდა ჭორი, რომ რ.გ. შმიდტი ოდესის ციხეში თავი ჩამოიხრჩო. თუ ჯაშუშობა ტყუილად დააბრალეს, ამ დამბრალებულებს სინდისი უნდა ქენჯნიდეთ; თუ ბრალდება სამართლიანია, უბედურ შმიდტს თავად გაუსამართლებია თავი (გვ. 106). 27 იანვარი [...] შმიდტის თვითმკვლელობა დადასტურდა; 1916 წლის 19 დეკემბერს ჩამოიხრჩო თავი ოდესის ციხეში“ (გვ.106). 19 მარტი. სამსონი, კეიზერი, დრაჰენფელსი რვათვიანი პატიმრობის შემდეგ გამოუშვეს. არცერთი მათგანი ერთხელაც არ დაუკითხავთ. საინტერესოა, ვინ წამოიწყო ეს ყველაფერი. საბრალლო შმიდტი, იქნებ ისიც ისეთივე „დამნაშავე“ იყო, როგორც სამსონი და სხვები (გვ.127). [10].

ვეიდენბაუმის ჩანაწერებით ასევე ირკვევა, თუ როგორ დაშორდა კახნაკოვი კავკასიის მუზეუმის თანამშრომლებს 1917 წლის გაზაფხულს: „13 მარტი. ... ჩვენი მუზეუმელებიც არ ჩამორჩნენ საერთო სიგიჟეს; განსაკუთრებით ჩურსინი; მან მუზეუმის დირექტორის ასარჩევად კრება გამართა. ანას [გეიდმანი] შენიშვნას, დირექტორს მეცნიერებათა აკადემია ირჩევსო, მან უპასუხა, ასე ძველი წყობილებისას ხდებოდაო (გვ.126). 14 მარტი. ... კახნაკოვი მუზეუმს ტოვებს და ფრონტზე მიდის. სურს თავის ადგილზე, რეკომენდაცია გაუწიოს მიღერს¹ ალექსანდრე III-ის მუზეუმიდან... (გვ.126). 15 მარტი. კახნაკოვი მუზეუმში მოსულა და, როგორც ჩანს, ბევრი უსიამოვნო რამ უთქვამს. ისინი ისე გათავხედნენ, რომ სამშენებლო კომისიას გაუქმება და მშენებლობის მუზეუმის

კომიტეტისთვის გადაცემა მოსთხოვეს. კახნაკოვის გამო განაწყენებულმა ანა ვეიდენბაუმმა უარი თქვა მუზეუმში მუშაობაზე. ალბათ, დიდხანს მეც არ გამაჩერებენ. კახნაკოვი მოხოვს, შენით არ თქვა უარიო (გვ.126). 21 მარტი. მუზეუმში რკინა-ბეტონის სამუშაოებს გავეცანი; საქმე სწრაფად მიდის, ასე რომ, სავარაუდოდ აგვისტოსთვის გადახურვის სამუშაოები დასრულდება (გვ.128). 12 მაისი. თითქმის მთელი დღე წვიმდა. კახნაკოვებთან ბოლო შეხვედრაა. ამ დღეებში ბათუმს მიემგზავრება და იქიდან ნაღმოსანი გემით სევასტოპოლში წავა. ძალიან გულდასაწყვეტია, რომ ორმა ნაძირალა მუზეუმელმა შეძლო და აიძულა კაცი, მოეშალა თავისი ბუდე და მიეტოვებინა საქმე, რომელიც ასე უყვარდა და ასე კარგად იცოდა (გვ.139). 19 მაისი. დილით სადგურში გავაცილე კახნაკოვი. მეეჭვება, რომ განგებამ კიდევ შეგვახვედროს ერთმანეთს. სამწუხაროა, სამწუხარო, სამწუხარო (გვ.140) [10].

თუმცა ეს ვეიდენბაუმისა და კახნაკოვის ბოლო შეხვედრა არ ყოფილა. 1917 წლის ნოემბერში ბერდისის გარნიზონის სამედიცინო კომისიამ ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო კახნაკოვი სამხედრო სამსახურისთვის დაიწუნა; 1917 წლის 30 დეკემბერს ის ტფილისში ბრუნდება. 1918 წლის 15 იანვარს გარდაიცვალა ე. ვეიდენბაუმი და კახნაკოვი მისი ხსოვნის პატივსაცემად აქვეყნებს ნეკროლოგს. 1918 წლის 30 იანვარს ავადმყოფობის გამო სამხედრო სამსახურიდან გადადგომის შესახებ პატაკს წერს.[1, გვ. 19]. 1918 წლის 28 თებერვალს ამიერკავკასიის კომისარიატის კანცელარიამ კახნაკოვი ისევ მიაველინა კავკასიის მუზეუმში. 1918 წლის 14 აპრილს ტფილისის გუბერნიის გამგეობის ექიმთა კომისიამ “კავკასიის მუზეუმის დირექტორის ა.ნ. კახნაკოვის შემოწმების შედეგად... დაადგინა მისი პენსიის უფლება და ავადმყოფობის გამო სამხედრო სამსახურიდან გადადგომა“. გრაფინია პ.ს. უვაროვას თქმით, “კავკასიის მუზეუმის ერთგული და დაუცხრომელი მოამაგის“ ა.ნ. კახნაკოვის

1. ალექსანდრე მიღერი – არქეოლოგი და ეთნოლოგი, მხატვარი და მუზეუმმცოდნე. 1907 წელს სამუშაოდ რუსული მუზეუმის ანთროპოლოგიურ განყოფილებაში მიიწვიეს და აფხაზეთსა და ყაღალუხეთში გაგზავნეს პირველ სამეცნიერო ექსპედიციაში. ამის შემდეგ კავკასიის განყოფილების გამგედ დანიშნეს. 1914–1916 წლებში მიღერი რუსული მუზეუმის ეთნოგრაფიული განყოფილების მუშაობაზე მუშაობდა. 1916 წელს ეთნოგრაფიული საზოგადოების დაჯავლებით იმგზავრა ოსმალეთის იმპერიის ვანის ოლქში (დასავლეთ სომხეთი) მატერიალური კულტურის შესასწავლად და ეთნოგრაფიული კოლექციების შესავსებად. 1917 წელს ტაგანროგში იმყოფებოდა, მაგრამ იმავე წლის აგვისტოს დაძლიეს პეტროგრადში დაბრუნდა. 1918 წელს პეტროგრადში რუსული მუზეუმის დირექტორად აირჩიეს.

კოვის შესახებ ამის შემდგომ ცნობები ნაკლებად მოიპოვება. ცნობილია, რომ ალექსანდრე კახნაკოვი 1933 წლის თებერვალს 62 წლის ასაკში პარიზში გარდაიცვალა. “წუთისოფელი წარმავალია, ამიტომ უნდა დატოვო ნაღვაწი, რათა დაადასტურო, რომ გიცხოვრია“ – პლინიუს უფროსის ეს სიტყვები საუკეთესოდ ესადაგება იმ ღვაწლს, რომელიც კახნაკოვმა კავკასიის მუზეუმისა და ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკის განვითარებას დასდო.

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის გამოცხადების შემდეგ განათლების მინისტრის 1918 წლის 8 ივნისის №2 ბრძანების თანახმად, კავკასიის მუზეუმის დირექტორის მოვალეობის შესრულება დაეკისრა ნოე ყიფიანს. 1919 წლის 5 ივლისის ბრძანების თანახმად კავკასიის მუზეუმის შტატგარეშე გადაყვანილ პერსონალს სალიკვიდაციო თანხა გადაუხადეს [4, გვ. 164]. აღნიშნული თანხა 400 რუბლის ოდენობით 1919 წ. 14 ოქტომბერს მიიღო ბაქოში მყოფმა კავკასიის მუზეუმის დირექტორმა ალექსანდრე კახნაკოვმა, რომელმაც თანხის მიღების შესახებ შეატყობინა იმაჟამად უკვე საქართველოს მუზეუმის დირექტორს ნოე ყიფიანს [4, გვ. 57]. 1919 წლის 1 აგვისტოს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანო გამოსცემს დეკრეტს “კავკასიის მუზეუმის“ გაუქმების და მის ბაზაზე “საქართველოს მუზეუმის“ (ამჟამად საქართველოს ეროვნული მუზეუმი) დაარსების შესახებ. დამფუძნებელთა კრების 1 აგვისტოს დეკრეტით საქართველოს მუზეუმს გადაეცა სახელმძღვანელო დებულება, რომლის მე-6 მუხლის თანახმად მუზეუმის თანამშრომლებს და ბიბლიოთეკარს ირჩევდა სამეცნიერო საბჭო და ამტკიცებდა სახალხო განათლების მინისტრი. იმავე დეკრეტის თანახმად ყოფილი კავკასიის მუზეუმის უძრავი და მოძრავი ქონება საქართველოს მუზეუმს გადაეცა. დაუყონებლივ დაიწყო თანამშრომელთა ახალი საშტატო შემადგენლობის დაკომპლექტება, მოიწვიეს შესაფერისი კვალიფიკაციის სპეციალისტები [4, გვ.37]. სულ მალე ჩამოყალიბდა მუზეუმის სამეცნიერო საბჭო, რომლის წევრებად ითვლებოდნენ დაწესებულების განყოფილებათა გამგეები და სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრო-

ფესორთა საბჭოს ხუთი წარმომადგენელი. სამეცნიერო საბჭო პერიოდულად იკრიბებოდა. მუზეუმის სამეცნიერო და ადმინისტრაციულ საქმეთა მმართველად საბჭომ აირჩია, ხოლო უმაღლესმა მთავრობამ დაამტკიცა მუზეუმის დირექტორი [9, გვ.108-112]. 1919 წლის 1 აგვისტოდან ნოე ყიფიანი უკვე საქართველოს მუზეუმის დირექტორის სტატუსით განაგებდა დაწესებულების საქმიანობას [4; 8]. იმავდროულად იგი ასრულებდა გეოლოგიის განყოფილების გამგის მოვალეობას. გარდამავალ პერიოდში მუზეუმთან არსებული ბიბლიოთეკის საქმიანობის შესახებ ნათელ წარმოდგენას იძლევა ეროვნული მუზეუმის არქივში დაცული მასალა, რომლის საფუძველზეც ირკვევა, რომ მთავრობის 1919 წლის სექტემბრის №347 დადგენილების თანახმად ყოფილი საცენზურო კომიტეტის ბიბლიოთეკა გაინაწილა ორმა დაწესებულებამ: საქართველოს მუზეუმისა და სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკებმა. ამის შესახებ არსებობს შინაგან საქმეთა სამინისტროს კანცელარიის დირექტორის წერილი ნოე ყიფიანისადმი [4, გვ.36]. 1919 წლის 28 ოქტომბერს ნოე ყიფიანი მიწათმოქმედების მინისტრს სწერდა: “აბასთუმნის სასახლეში არსებობს მდიდარი ბიბლიოთეკა. გაურკვეველია რა დანიშნულება აქვს მას იქ. კარგი იქნებოდა, ყოფილი ს.ც.კ.ნ - ხუროთკომიტეტის ბიბლიოთეკის მსგავსად, ის მიგვეერთებინა კავკასიის მუზეუმის ბიბლიოთეკისთვის, რომელიც ფაქტიურად ეროვნულ ბიბლიოთეკას წარმოადგენს“ [4, გვ.46]. ინკორპორაციით და პირადი ბიბლიოთეკებიდან 1919-1923 წლებში მიღებულ წიგნებს შორის, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო შემდეგი: გიორგი ალექსანდრეს-ძე რომანოვის პირადი ბიბლიოთეკა, რომელიც აბასთუმანში იყო განთავსებული (1919), კავკასიის შესახებ არსებული ლიტერატურა (დაახლოებით 500 დასახელების). საქართველოს მუზეუმის დირექტორი ხელისუფლებას მუზეუმის ბიბლიოთეკის ფონდების გასაფართოვებად ფინანსური დახმარებისთვისაც მიმართავდა. 1919 წლის ნოემბრის დასაწყისში განათლების მინისტრისგან იგი მთავრობის წინაშე შუამდგომლობას ითხოვს (წერილი №420), რათა ხელისუფლებამ მუზეუმს გამოუყოს საგანგებო თანხა, რომლითაც ევროპაში

მიმავალ დავით დამბაშიძეს დაევალება მუზეუმთან არსებული ბიბლიოთეკისთვის ახალი სამეცნიერო გამოცემების შექმნა: „საქართველოს მუზეუმი, რომლის მიზანია ემსახუროს და ხელი შეუწყოს ჩვენი ქვეყნის მეცნიერულ შესწავლას, ამჟამად მოკლებულია საშუალებას, თავისი დანიშნულება პირნათლად შეასრულოს. მსოფლიო ომმა და ომის შემდგომმა რევოლუციებმა ჩვენი მხარე ევროპის კულტურულ ცენტრებს ჩამოაშორა. ყოფილი კავკასიის მუზეუმის მიერ ევროპის კულტურულ ცენტრებთან მეცნიერული თანამშრომლობის მიზნით გაბმული ძაფები გაწყდა და საქართველოს მუზეუმის დღევანდელ მუშაკებს ისეთ მდგომარეობაში გვერვო დაწესებულება, რომ სამეცნიერო ლიტერატურის მხრივ ამჟამად მუზეუმის ხუთივე განყოფილება უდიდეს გასაჭირს განიცდის. ზემოხსენებული მიზეზების გამო ბიბლიოთეკა უკვე 5 წელია მოკლებულია საშუალებას, მიიღოს ესა თუ ის ახალი სამეცნიერო ნაშრომი, და არ სმენიათ ევროპიდან სიახლეების და მეცნიერების ამა თუ იმ დარგის მიღწევების შესახებ... თქვენ, რომელიც მოწოდებული ხართ ჩვენი ქვეყნის გასანათლებლად, კეთილი ინებეთ და გვიშუამდგომლეთ მთავრობის წინაშე, რათა მუზეუმისათვის გაღებულ იქნას სათანადო თანხა და ევროპაში მიმავალ დავით დამბაშიძეს დაევალოს, იზრუნოს უკანასკნელ 5 წლის მანძილზე გამოცემული ახალი სამეცნიერო ლიტერატურის შექმნაზე“ [4, გვ.86].

ნოე ყიფიანმა თხოვნით მიმართა სხვადასხვა გაზეთების, მათ შორის „საქართველოს“ და „ერთობის“ რედაქციებს მუზეუმთან არსებული ბიბლიოთეკისთვის გაზეთის ორ-ორი ეგზემპლარის გამოყოფის თაობაზე: „საქართველოს მუზეუმი დარწმუნებულია, რომ თქვენ დიდის თანაგრძნობით ეპყრობით იმ კულტურულ საქმიანობას, რომელსაც მუზეუმი ასრულებს. ამიტომ მოგმართავთ თხოვნით, უსასყიდლოდ დაუთმოთ მუზეუმთან არსებულ საჯარო სამკითხველოს გაზეთის მთავალი ნომრების ორ-ორი ეგზემპლარი. ამასთან გაუწყებთ, რომ კავკასიის მუზეუმთან არსებულ საჯარო სამკითხველოს უფასოდ ეგზავნებოდა არამარტო ყველა პერიოდული გამოცემა, არამედ ერთდროულიც. მუზეუმის დირექტორი: ნოე

ყიფიანი“ [4, გვ. 48]. 1919 წლის 12 ნოემბრით დათარიღებულ წერილში (№ 511) ნოე ყიფიანი მიმართავს მთავრობას ბიბლიოთეკისთვის განკუთვნილი სავალდებულო ცალეების მიუღებლობის თაობაზე: „ყოფილი ამიერკავკასიის მუზეუმის დებულების უკანასკნელი მუხლის თანახმად ამიერკავკასიის ტერიტორიაზე არსებულ გამომცემლობებს ევალებოდათ, მუზეუმთან არსებული საჯარო ბიბლიოთეკისათვის როგორც ერთდროული, ისე პერიოდული გამოცემების ორ-ორი ეგზემპლარის გაგზავნა. საქართველოს მუზეუმის დებულების პროექტის შემუშავების დროს კომისიის წევრის, დამფუძნებელთა კრების თავჯდომარის, ამხანაგის პროფ. ე. თაყაიშვილის წინადადების საფუძველზე ასეთი მუხლი გამოტოვებული იქნა იმ მოსაზრებით, რომ უახლოეს ხანში ცალკე საკანონმდებლო გზით ცხოვრებაში მისი გატარება იყო ნავარაუდები. მას შემდეგ უკვე ოთხი თვე გავიდა და ასეთი კანონი დღემდე არ სჩანს“ [4, გვ. 48].

სავალდებულო ეგზემპლარების პრობლემა მხოლოდ 1922 წელს გადაწყდა დადებითად [7, გვ. 133]. 1922 წლიდან ბიბლიოთეკა უკრაინის და რუსეთის წიგნის პალატებიდანაც იღებდა იქ გამოცემულ ბეჭდურ პროდუქციას. რაც შეეხება ტფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის სახელზე გაგზავნილ წერილს (№ 652), მასში ნოე ყიფიანი ფოსტა-ტელეგრაფის უფროსს შეახსენებს საქართველოს 1919 წლის 26 დეკემბრის დეკრეტს, რომლის საფუძველზეც მუზეუმმა საქართველოს ფარგლებში ამანათების და ბანდეროლების უფასოდ გაგზავნის უფლება მოიპოვა [4, გვ. 724]. მუზეუმთან არსებული ბიბლიოთეკის გამგის მოვალეობას 1919-1920 წლებში ასრულებდა ალექსანდრე სვანიძე. 1920 წლის 21 ივნისს ბიბლიოთეკის გამგის თანამდებობაზე გამოცხადდა კონკურსი. ამის შესახებ გაზეთში განცხადება დაიბეჭდა. კონკურსის პირობები ითვალისწინებდა, რომ წარმოდგენილ კანდიდატს უთუოდ უნდა ჰქონოდა უმაღლესი განათლება და შესაბამისი სამუშაო სტაჟი, სცოდნოდა ქართული და რამდენიმე უცხო ენა [5, გვ.7]. 1920 წლის 6 დეკემბრის სამეცნიერო საბჭოს სხდომის ოქმში აღინიშნა: “ვინაიდან ბიბლიოთეკის გამგის თანამდებობის მოხონვლელთა შორის არ აღმოჩნდა შესაფერისი საბიბლიოთეკო

სტაჟის მქონე პირი, რომელსაც შეიძლება ბოდა მინდობდა საქართველოს მუზეუმის ბიბლიოთეკის გამგის მოვალეობა, უარი ეთქვას აღნიშნულ თანამდებობის ყველა მოხონეფს. ბიბლიოთეკის გამგეობა დაევადა არქეოლოგია - ეთნოგრაფიული განყოფილების გამგეს გ. ნ. ჩუბინაშვილს“ [5, გვ.9]. 1922 წლის 28 იანვარს ბიბლიოთეკის გამგედ დაინიშნა მიხეილ შევარდნაძე. ბიბლიოთეკის გამგის თანაშემწედ მუშაობდა 1919 წლის 11 ნოემბრიდან (№ 430 ბრძანების საფუძველზე) - თ. ლომინაძე [4, გვ. 56]. 1920 წლის მარტიდან კი თ. კ. ამირეჯიბი [5, გვ.63;9, გვ.109]. არქეოლოგიური განყოფილების დროებით ასისტენტს ჟორჟ ლაზარეს 1919 წლის 4 ნოემბერს დაევადა (ბრძანება №488) ბიბლიოთეკის სპარსულ-არაბული ფონდების აღწერა-დამუშავება [4, გვ.105].

ფონდების მრავალფეროვნებისა და სიმდიდრის მიუხედავად, ბიბლიოთეკა მეტად სავალალო მდგომარეობაში იმყოფებოდა. 1919 წლის ნოემბერში ნოე ყიფიანმა თხოვნით მიმართა განათლების მინისტრს (წერილი №420), ხოლო 1919 წლის 19 დეკემბერს სამხედრო მინისტრს (წერილი №639), რათა ისინი თავიანთი კომპენტენციის ფარგლებში დახმარებოდნენ მუზეუმს მასთან არსებული ბიბლიოთეკის განვითარებაში. სამხედრო მინისტრისადმი წერილში ნოე ყიფიანი ითხოვს, რომ ახალ ბინაში გადასვლამდე მუზეუმის წიგნსაცავისთვის სათანადო შენობა გამოიყოს; საქართველოს მუზეუმთან არსებული უძვირფასესი წიგნსაცავი, სადაც ოდითგანვე თავს იყრიდა საქართველოს და მისი მოსახლდრე ქვეყნების შესახებ არსებული თხზულებანი, მუზეუმის ძველი შენობის სივიწროვისა გამო უკვე რვა წელია ყუთებშია ჩაღაგებული და მიუწვდომელია როგორც ამა თუ იმ დარგის სპეციალისტებისთვის, ასევე რიგითი მკითხველისთვის.

საქართველოს მუზეუმი იმედოვნებს, რომ მუზეუმის ახალი შენობის დასრულებამდე თქვენ არ ინებებთ ხსენებული წიგნსაცავის ასეთ მდგომარეობაში დატოვებას, რადგან მავნე პარაზიტი მწერები ახლავე საგრძნობლად აზიანებენ მას, რამაც შეიძლება მოლად გაანადგუროს იგი. უმორჩილესად გთხოვთ გასცეთ სათანადო განკარგულება,

რათა დაეთმოს მუზეუმის წიგნსაცავს ქვემოთ აღნიშნულ ბინათაგან ერთ-ერთი. მუზეუმს შესაფერის სადგომად მიანჩნია: 1. მეზობლად მდებარე ყოფილი საკომენდანტო მმართველობის ბინა; 2. ახალ შენობაში გადასვლის შემდეგ სამხედრო სამინისტროს ახლანდელი ბინა; 3. უკიდურეს შემთხვევაში ბარიატინსკის და ინჟინერის ქუჩებზე განთავსებულ სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებულ ბინათაგან ერთ-ერთი“ [5].

საქართველოს მუზეუმის საბჭოს 1921 წლის პირველი სხდომის გადაწყვეტილებით მუზეუმის ბიბლიოთეკისათვის შესაფერისი შენობის მოძებნა გიორგი ჩუბინაშვილს მიანდეს. შეარჩიეს ყოფილი ქართული სათავადაზნაურო ბანკის შენობა, რომლის მუზეუმის საკუთრებაში გადმოსაცემად მოგვიანებით საბჭომ რეგკომს მიმართა თხოვნით. ბიბლიოთეკისთვის კრედიტების გამოყოფის მიზნით გიორგი ჩუბინაშვილს აგრეთვე დაევადა ბიბლიოთეკის განხილვისთვის საჭირო, მთავრობისთვის წარსადგენი ხარჯთაღრიცხვის შედგენა. ეს საკითხი დეტალურად განიხილეს საქართველოს მუზეუმის სამეცნიერო საბჭოს 1921 წლის 2 აპრილის სხდომაზე (ოქმი №2), რომელსაც თავმჯდომარეობდა ალ. ნათიშვილი, მდივნობდა ს. მაკალათია და ესწრებოდნენ: კ. კეკელიძე, ალ. თვალჭრელიძე, ნ. ყიფიანი, გ. ჩუბინაშვილი, ბ. შიშკინი, ივ. ჩხიკვიშვილი. სხდომაზე მოისმინეს რეგკომის გადაწყვეტილებანი ყოფილი ქართული სათავადაზნაურო ბანკის შენობის მუზეუმისთვის გადაცემის საკითხთან დაკავშირებით [6, გვ.2]. მუზეუმის ბიბლიოთეკის ახალ შენობაში გადატანა და განთავსება მიანდეს ნოე ყიფიანს, აღექსანდრე თვალჭრელიძეს და გიორგი ჩუბინაშვილს კი დაევადათ მუზეუმისთვის გადაცემული ბანკის შენობის ყოველმხრივი დათვალიერება და იმის გარკვევა, თუ რა სახის სარემონტო ან სარეკონსტრუქციო სამუშაოების ჩატარება იყო საჭირო, რათა მასში ბიბლიოთეკასთან ერთად მუზეუმის სხვა რომელიმე განყოფილებაც განთავსებულიყო. თუმცა, როგორც საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივში დაცული სამეცნიერო საბჭოს 24 აპრილის ოქმიდან ირკვევა „კავკასიის რევოლუციური მუზეუმის ბანკის შენობაში მოთავსება ვერ მოხერხდა.[...] ბ-ნ დირექტორ-

მა ზომების მიუღებლობის გამო, ბიბლიოთეკისათვის გადმოცემული შენობა დაკარგა“ [6].

პრესაში დიდი მსჯელობა გაიმართა იმის შესახებ, რომ კავკასიის მუზეუმთან არსებული კავკასიის სამეცნიერო ბიბლიოთეკისთვის (ყოფილი ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკა) დაებრუნებინათ დამოუკიდებელი სახელმწიფო დაწესებულების სტატუსი და ეწოდებინათ “კავკასიის სახელმწიფო ბიბლიოთეკა“, ამასთან მიეერთებინათ მისთვის სხვა დიდი წიგნსაცავები. ასეთი გადაწყვეტილება 1923 წელს მიიღეს. საქართველოს სახალხო კომისართა საბჭომ 1923 წლის 30 მაისს მიიღო დადგენილება (№98) თბილისში საქართველოს სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკის დაარსების შესახებ. აღნიშნული დაწესებულება უნდა დაქვემდებარებოდა საქართველოს სახალხო განათლების კომისარიატის სამეცნიერო დაწესებულებების მთავარ სამმართველოს. მისი საფუძველი უნდა გამხდარიყო საქართველოს მუზეუმთან არსებული საჯარო ბიბლიოთეკა, რომელსაც შეუერთდებოდა საქართველოს სახალხო კომისართა საბჭოს ცენტრალური აკადემიური ბიბლიოთეკა. ამ ორი სოლიდური კულტურულ-საგანმანათლებლო კერის გაერთიანება იმ დროისთვის მეტად მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო. ამგვარად, 1846 წელს დაარსებული, „ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკა“ ისევ დამოუკიდებელ დაწესებულებად იქცა. დღეს ამ ბიბლიოთეკას საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა ეწოდება და იგი, მრავალ სიძნელეთა და დაბრკოლებათა მიუხედავად, კვლავ რჩება ნამდვილ ოაზისად მათთვის, ვინც ცოდნას ეწაფება.

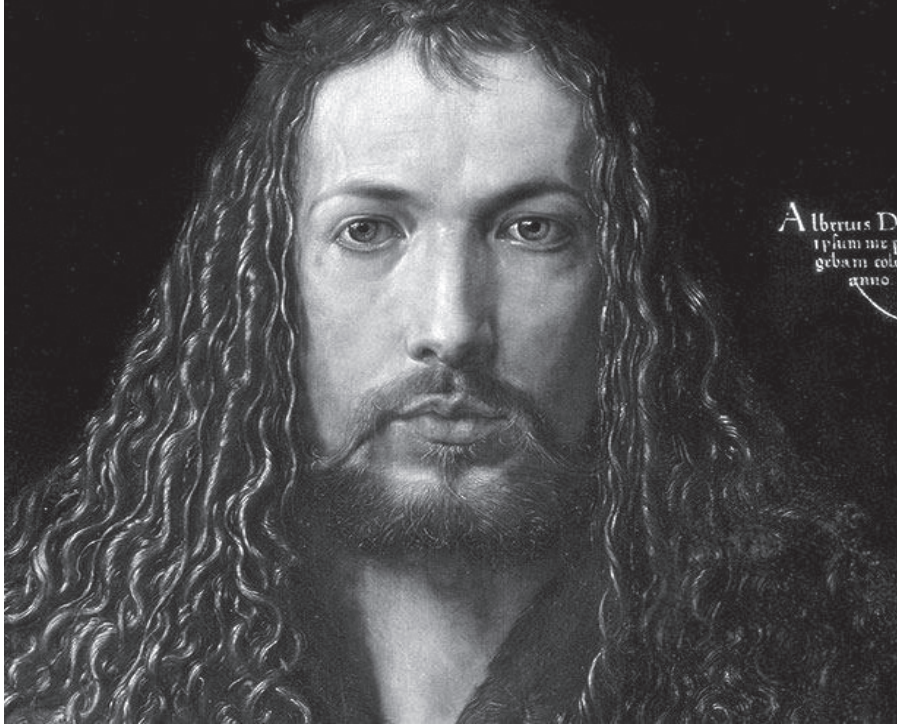
ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს ეროვნული ისტორიული არქივი. ფ. №1935. № 2. საქმე № 537. გვ. 19
2. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივი, 1916
3. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივი, 1917
4. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივი, 1919
5. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივი, 1920
6. საქართველოს მუზეუმის სამეცნიერო საბჭოს 1921 წ. სხდომის ოქმები//საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივი, 1921
7. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივი, 1922
8. საქართველოს ეროვნული მუზეუმის არქივი: Послужной список Н. М. Кипиани
9. საქართველოს მუზეუმის მოქმედების მოკლე ანგარიში (1919-1921) // საქართველოს მუზეუმის მოამბე. – 1920-1922. – ტფილისი, 1922. – ტ.1
10. Вейденбаум Г. И. Дневник №14, 29 дек. 1915 – 8 декабря 1917 рукопись // Национальный центр рукописей Грузии, фонд Вейденбаума
11. Витте С. Ю. Воспоминания. М. 1960. – Т. 1. – С. 43
12. ОР РГБ. Ф. 58. Воронцов-Дашков И. И. Кн. 1. Раздел I. К. 97. Ед. Хр. 11
13. Отчёт по Кавказскому музею и Тифлисской публичной библиотеке за 1913 год. – Тифлис: тип. канц. заместника, 1914. – С.36-37
14. Отчёт по Кавказскому музею за 1914 год. – Тифлис: тип. заместника на Кавказе, 1917. – С.1
15. Чубинашвили Г.Н. Введение// Я.И. Смирнов. Ахалгорийский клад: Посмертное издание.- Тифлис: Музей Грузии, 1934

წიგნის ისტორია

წიგნი სპეციალურად

ალბრეხტ დიურერი - ქსილიგრაფიის დიდოსტატი

ავტოპორტრეტი. 1500 წელი

სასაველეთ ევროპული რენესანსის ცნობილმა მხატვარმა, ქსილიგრაფიის დიდოსტატად აღიარებულმა, ალბრეხტ დიურერ უმცროსმა (1471-1528) გრაფიურების ბეჭდვა რეალური ხელოვნების დონეზე აიყვანა და მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ევროპული ილუსტრირებული წიგნის ბეჭდვის ისტორიაში.

ალბრეხტ დიურერი დაიბადა ნიურნბერგში 1471 წლის 21 მაისს იუველირის ოჯახში. მამამისი, ალბრეხტ დიურერ უფროსი, წარმოშობით უნგრეთის პატარა სოფელ – აიტოშიდან გახლდათ. მან თავისი გვარი აიტოში (Ajtósi), რაც „კარს“ ნიშნავს, გერმანულად გადათარგმნა (Türer), მოგვიანებით კი ფრანგულ ყაიდაზე გადააკეთა და დიურერი დაირქვა. იგი იუველირის ხელობის დასაუფლებლად, საცხოვრებლად ქალაქში გადავიდა, მუშაობა დაიწყო ადგილობრივ ოქრომჭედელთან – იერონიმ ჰოლპერთან, დაქორწინდა მის ქალიშვილზე - ბარბარაზე და გახსნა საკუთარი სახელოსნო. ოჯახს თვრამეტი შვილი შეეძინა, რომელთაგან ზრდასრულ ასაკს მიაღწიეს მხოლოდ ალბრეხტმა, ჰანსმა და ენდრესმა.

შვილებს მამამ ოქროსა და ვერცხლის ნაკეთობებზე მუშაობა შეასწავლა. იქვე მიიღეს ხატვის პირველი გაკვეთილებიც.

ალბრეხტი უფროსი შვილი გახლდათ. მან წარმატებულად შეისწავლა მამისეული ხელობა, თუმცა ამჯობინა ფერწერას გაჰყოლოდა. 1477 წელს, ის ლათინურ სკოლაში ჩაირიცხა. თოთხმეტი წლის ასაკში ალბრეხტმა დახატა მამის პორტრეტი, ამას მოჰყვა ავტოპორტრეტი წარწერით: „ეს მე თვითონ დავხატე საკუთარი თავი სარკეში, 1484 წელს, როდესაც ჯერ კიდევ ბავშვი ვიყავი, ალბრეხტ დიურერი“. ავტოპორტრეტის ხატვა დამწყები მხატვრისთვის დიდი იშვიათობა იყო. მანვე, ევროპულ მხატვრებს შორის, პირველმა დაწერა ავტობიოგრაფიაც.

ქსილიგრაფიული ხელოვნება და წიგნის მხატვრული გაფორმება ალბრეხტმა ახალგაზრდობიდანვე შეითვისა. ცნობილი ნიურნბერგელი მესტამზე ანტონ კოპერგერი მისი ნათლია გახლდათ. ნიჭიერი ყმაწვილი სწორად მის სახელოსნოში დაეუფლა გრაფიურების ტექნიკას.

1486 წლის 30 ნოემბერს, მამამ კონტრაქტ

ტის საფუძველზე სასწავლებლად სამი წლით მიაბარა ნიურნბერგის მხატვრებს შორის სახელგანთქმულ მიხაელ ვოლგემუტს (1434-1519). ის გახლდათ ქალაქში ყველაზე დიდი სახელოსნოს მფლობელი, რომელიც ასრულებდა უამრავ შეკვეთას, როგორც ნიურნბერგის, ისე მოსახლდვრე ქალაქებისათვის. ყმაწვილი სახელოსნოში დაეუფლა არა მხოლოდ ფერწერას, არამედ, ხეზე გრავირების ხელოვნებასაც. 1490-იან წლებში დიურერმა დაბეჭდა მთელი რიგი შესანიშნავი ქსილო-გრავიურები. იგი მონაწილეობდა ილუსტრაციების ბეჭდვაში, რომლითაც გააფორმეს 1493 წელს გამოცემული „ქრონიკები“. დიურერმა მოამზადა მრავალი წიგნის ილუსტრაცია, მათ შორის იყო ცნობილი ჰუმანისტის, სებასტიან ბრანტის პოემა „ბრიყვთა გემი“, რომლის პირველი გამოცემა დაიბეჭდა 1494 წელს. დიურერს ეკუთვნის ამ წიგნის 75 გრავიურა.

შემოქმედებითი მოღვაწეობის დასაწყისში ალბრეხტი დაუკავშირდა პროგრესულ გერმანულ ინტელიგენციას, გაეცნო ბიურგერებისა და ევროპის რეფორმისტულ ლიტერატურას. დიურერებს გარკვეული პერიოდის განმავლობაში იურისტისა და დიპლომატის იოჰან პირკჰიმერის სახლის ნახევარი ჰქონ-

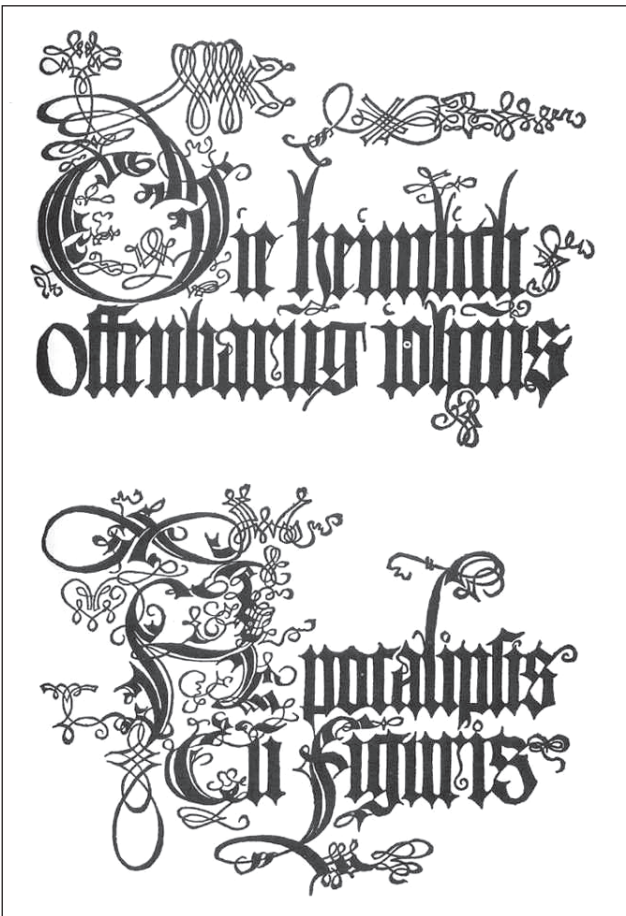
დათ ნაქირავები. ალბრეხტი ბავშვობიდან მეგობრობდა იოჰანის ვაჟთან - ვილიბალდთან. მისი მზრუნველობის შედეგად მომავალი მხატვარი შეუერთდა ნიურნბერგის ჰუმანიტარულ წრეს.

ევროპული სახელოსნოების წესის თანახმად, ოსტატის წოდების მოსაპოვებლად ალბრეხტს, როგორც დამწყებ მხატვარს, უნდა ემოგზაურა მეზობელ ქვეყნებში, რათა გასცნობოდა მათ ხელოვნებას და ხატვის ტექნიკას. ეს აუცილებელ პირობას წარმოადგენდა. მხატვრის ცოდნის ხარისხს სპეციალური დიპლომი ადასტურებდა. ახალგაზრდა შეგირდები სამოგზაუროდ გაზაფხულზე მიდიოდნენ. ასე მოიქცა დიურერიც, სწავლის დამთავრების შემდეგ, 1491 წლის აპრილში ნიურნბერგიდან გაემგზავრა.

მოგზაურობის წლები ერთ-ერთი ყველაზე ნათელი პერიოდი იყო მხატვრის ბიოგრაფიაში. მან დიდი როლი ითამაშა, არა მარტო მხატვრის პროფესიონალიზმის, არამედ მისი მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაში. დიურერმა იმოგზაურა გერმანიის, შვეიცარიის, საფრანგეთისა და ნიდერლანდის ქალაქებში. მისი ზუსტი მარშრუტი უცნობია, თუმცა წყაროებიდან ირკვევა, რომ ახალგაზრდა მხატვარს შეაგვიანდა კალმარში ცნობილ მხატვარ და გრავიორ მარტინ შონგაუერთან (1435-1491) ჩასვლა. ის გარდაიცვალა და დიურერმა მისი გაცნობაც კი ვერ მოასწრო. ალბრეხტს უმასპინძლეს გარდაცვლილის ძმებმა - კასპარმა, პოლმა და ლუდვიგმა. მას მხატვრის სახელოსნოში მუშაობის შესაძლებლობა მიეცა. შონგაუერის ნამუშევრებმა დიდ გავლენა მოახდინა მომავალ გრავიორზე. ლუდვიგის დახმარებით მან შეისწავლა სპილენძიზე გრავირების ტექნიკა.

მოგვიანებით, დიურერი გაემგზავრა ბაზელში. ეს ქალაქი იმ დროისათვის წიგნის ბეჭდვის მსხვილ ცენტრს წარმოადგენდა. იქ ალბრეხტს შონგაუერების მეოთხე ძმა - მარტინი დახვდა. ბაზელში გამოცემული წიგნების ილუსტრაციები ახალი, უჩვეულო სტილით იბეჭდებოდა. ხელოვნების ისტორიკოსებმა ამ ილუსტრაციების ავტორს „ბერგამის სტამბის ოსტატი შეარქვეს“. 1492 წელს აღმოჩენილ საგრავიურე დაფებზე, რომლითაც „წმინდა იერონიმეს წერილების“ სატიტულე ფურცელი დაიბეჭდა, უკანა მხარეს ამოტვიფრული ჰქონდა „ალბრეხტ დიურერი ნიურნბერგიდან“ და იქვე: „ბერგამის სტამბის ოსტატი“. ბაზელში დიურერი მუშაობდა პუბლიუს ტერენციუსის კომედიების ილუსტრაციებზე.

1494 წლის შემოდგომაზე ალბრეხტი იტალიაში გაემგზავრა. ამ დროის ნამუშევრებში

აპოკალიფსი. 1498.
პირველი გამოცემის ფრონტისპისი.

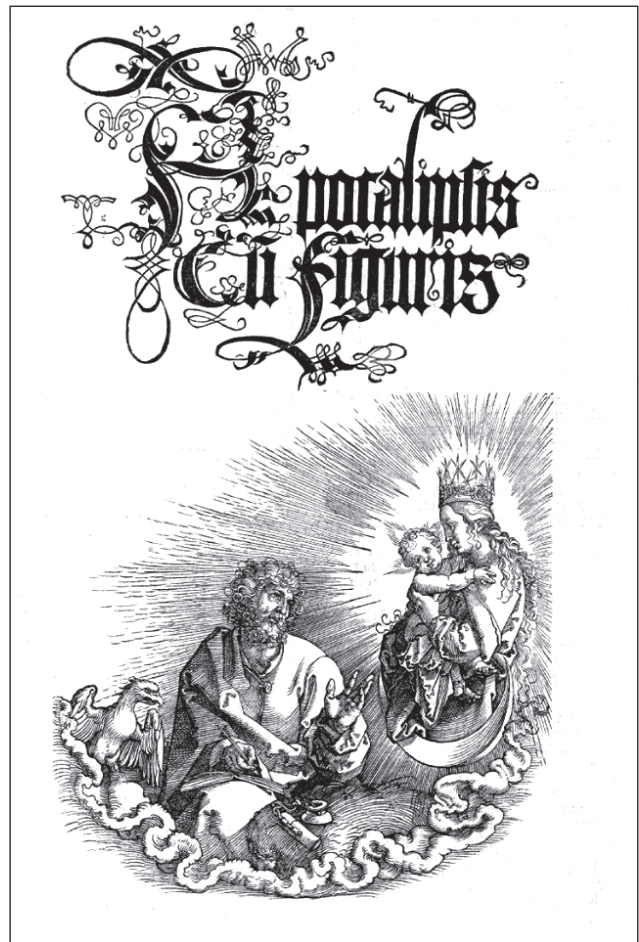

გამოჩნდა იტალიელი მხატვრობის გავლენა. ნიდერლანდების ხელოვნებასთან შეხებაც კეთილად აღიბეჭდა მის შემოქმედებაზე.

ოთხი წლის მოგზაურობის შემდეგ, ის მამისეულ სახლში დაბრუნდა. ოსტატის უფლების მოსაპოვებლად აუცილებელი პირობა გახლდათ დაქორწინებაც. შევირდებისა და მოსწავლეებს სახლში მისაღებად მხატვარს უნდა ჰყოლოდა მეუღლე-დიასახლისი. ახალგაზრდა მხატვარი ჩამოსვლისთანავე დაქორწინდა მამამისის მეგობრის, გავლენიანი ბიურგერის, ქალაქის დიდი საბჭოს წევრის, მექანიკოსისა და მუსიკოსის - ჰანს ფრეის ქალიშვილ აგნესზე. ქორწინებამ აამაღლა დიურერის სოციალური სტატუსი და მისცა საკუთარი ბიზნესის წამოწყების შესაძლებლობა, თუმცა, მხატვრის ოჯახური ცხოვრება წარუმატებელი აღმოჩნდა. მისი შემორჩენილი წერილები ადასტურებენ, რომ წყვილს დაძაბული ურთიერთობა ჰქონდა, მათი ქორწინება უშვილო აღმოჩნდა.

1495 წელს, მხატვარმა გახსნა საკუთარი სახელოსნო, დაიწყო ილუსტრაციების დამზადება სპილენძზე გრავირების მეთოდით და მომდევნო ათი წლის განმავლობაში შექმნა გრავიურების მნიშვნელოვანი ნაწილი. მხატვარი თანამშრომლობდა ისეთ გამოჩენილ ოსტატებთან, როგორებიც იყვნენ: ჰანს ლეონგრად შაუფელინი, ჰანს ფონ კულმბახი და ჰანს ბალდუინგ გრინი. ის ნამუშევრებს ქმნიდა ანტონ კობერგერის, იერონიმ კოლცელის, ულრიხ პინდაუერის გამოცემებისათვის.

1498 წელს კობერგერმა გამოაქვეყნა „აპოკალიფსი“ ანუ „იოანე ღვთისმეტყველის გამოცხადება“. ასეთი წიგნი პირველი იყო პოლიგრაფიის ისტორიაში. ერთი შეხედვით, ის მოიცავდა სტამბური გრავიურების სერიას. სერიულ გამოცემად კი მას აქცევდა საერთო სატიტულე ფურცელი და უკანა მხარეს განთავსებული ტექსტი. „აპოკალიფსი“ გამოვიდა ორ გამოცემად – გერმანულ და ლათინურ ენებზე. 1511 წელს, კი იგი თავიდან დაიბეჭდა. ამ წიგნის ილუსტრირებისათვის დიურერმა შეასრულა თხუთმეტი მთლიანფურცლიანი ქსილოგრაფია. მისი ქმნილებებიდან ყველაზე მნიშვნელოვან ნამუშევრად სწორედ „აპოკალიფსი“ ითვლება, რომელმაც მას საქვეყნო აღიარება მოუტანა. სერია ბოლო უამის ესქატოლოგიური განცდების განსახიერებაა, რომელიც წარმატებით აერთიანებს გვიანი გოთიკური მხატვრული ენისა და იტალიური რენესანსის სტილის. მისი პირველი ასლები გაჩნდა ჯერ კიდევ მეთექვსმეტე საუკუნეში: 1502 წელს მთელი სერია მონოგრაფების გარეშე გამოვიდა აუგსბურგში. მოგვიანებით,

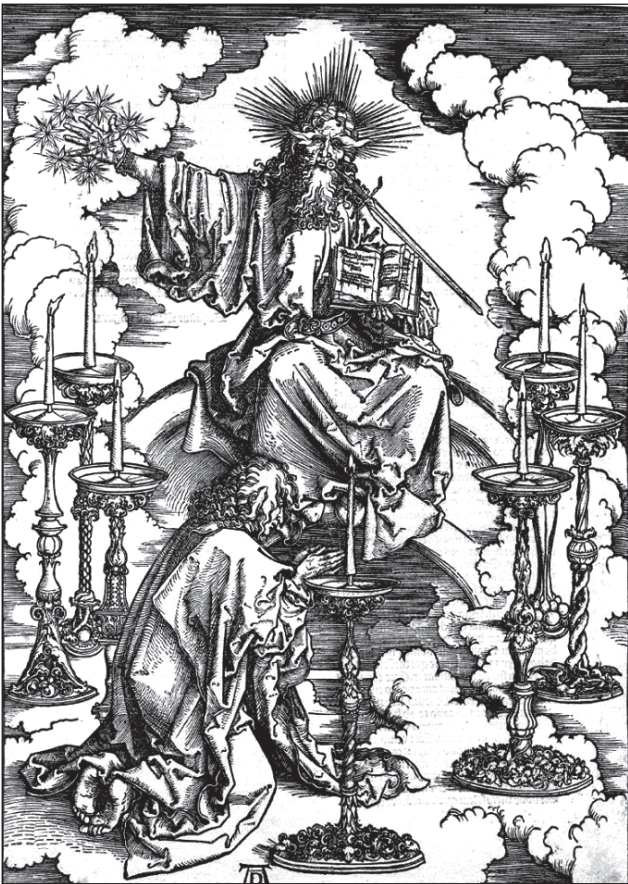
აპოკალიფსი. 1511.

მეორე გამოცემის ფრონტიპისი.

მათი რიცხვი მნიშვნელოვნად გაიზარდა. დიურერის ნამუშევრების გავლენით, ბევრმა გერმანელმა ოსტატმა მიმართა ქსილოგრაფიის ტექნიკას.

კობერგერის სტამბაში 1500 წელს დაიბეჭდა „წმინდა ბრიგიტის ვნებანი“, რომლისთვისაც დიურერმა ოცდაათი გრავიურა შექმნა. მათი ნაწილი მთლიანფურცლიანი ცალკეული გრავიურა გახლდათ, დანარჩენი კი ტექსტში ორგანულად იყო ჩართული. მან დაამზადა გრავიურები კონრად ცელტისისა და ჰროსვით განდერსჰაიმელის ლექსებისა და კომედიების კრებულებისათვის, რომელიც 1501 წელს გამოიცა. მისივე „სიყვარულის ოთხი წიგნი“ გამოქვეყნდა 1502 წელს.

დიურერი სწავლის ხარვეზებს ივსებდა წიგნების კითხვით თავისი მეგობრის პიკკიემერის ბიბლიოთეკიდან. მისი არაჩვეულებრივი კოლექციიდან მხატვარმა თოთხმეტი წიგნი შეამკო თავისი ნახატებით. ესენი გახლდათ ლუკიან სამოსატელის, თუკიდიდეს, თეოფრასტეს, არისტოფანესა და არისტოტელეს შრომები. ეჭვგარეშეა, რომ უძველესი ავტორების ნამუშევრებთან შეხება, მხატვარს საშუალება მისცა შეექმნა ახალი სიუჟეტები.

აპოკალიფსი. გამოცემის მეორე გრაფიურა „შვიდი ოქროს სასანთლის გამოცხადება“

1505 წელს დიურერი გაემგზავრა ვენეციაში, სადაც გაეცნო აღორძინების ეპოქის მხატვრებსა და მათ ქმნილებებს. მეგობრისათვის მოწერილი წერილებიდან ირკვევა, რომ ის საუკეთესო მხატვრად თვლიდა ჯოვანი ბელინის, რომლის ნამუშევრებმაც მასზე ძლიერი შთაბეჭდილება მიახდინა. მათ თბილი და მეგობრული ურთიერთობა ჩამოუყალიბდათ. ვენეციაში დიურერის ხელოვნება მნიშვნელოვნად დააფასეს და მას დარჩენა შესთავაზეს 200 დუკატის წლიური ანაზღაურებით. იტალია დიურერმა 1507 წელს დატოვა, რითიც, ის უდავოდ არ იყო კმაყოფილი. ერთ-ერთ ბოლო ვენეციურ წერილში მხატვარი აღნიშნავდა: „აქ [ვენეციაში] მე ბატონი ვარ, სახლში კი - პარაზიტი“. დიურერის ბიოგრაფები ამ სიტყვებს სხვადასხვანაირად ხსნიდნენ: ზოგი ფიქრობდა, რომ ის იტალიასა და მის მშობლიურ ნიურნბერგში მხატვრის განსხვავებულ სტატუსს გულისხმობდა, სხვები კი დიურერის მოსახრებაში მის დაძაბულ ოჯახურ ურთიერთობას ხედავდნენ.

ასე იყო, თუ ისე, ალბრეხტ დიურერის ცხოვრება მჭიდროდ იყო დაკავშირებული მშობლიური ქალაქის კულტურასთან. ის ხშირად მოგზაურობდა უცხო ქვეყნებში, რომ-

ლებსაც შემდეგ აღტაცებით იხსენებდა, მაგრამ ყველაზე მაცდური შემთავაზებაც კი ვერ აიძულებდა დაეტოვებინა მშობლიური ქალაქი. 1509 წელს დიურერი ნიურნბერგის დიდი საბჭოს წევრად აირჩიეს. მიუხედავად მისი წარმატებებისა, მხატვარს გაცნობიერებული ჰქონდა, რომ ის ვერ შეცვლიდა მხატვრისადმი დამკვეთის დამოკიდებულებას და გერმანიაში დამკვიდრებულ ტრადიციას, რომლის თანახმადაც ფერმწერი შემოქმედი კი არა, ხელოსანი იყო.

დიურერმა მთელი თავისი ყურადღება და ძალისხმევა მიმართა საგრაფიურო ხელოვნების დახვეწისაკენ და უმაღლეს ოსტატობასაც მიაღწია. ქსილოგრაფიულმა ნამუშევრებმა მას, როგორც ხელოვანს აღიარება მოუტანეს. ნაბეჭდი გრაფიკა გახდა მისი ფინანსური პრობლემების გადაწყვეტის საშუალებაც. მაღალი ხარისხის გრაფიურების შექმნაში დიურერი მატერიალური კეთილდღეობის თვალსაზრისითაც უფრო საიმედო გზას ხედავდა. ვენეციაში მოგზაურობამდე კი, დიურერის ძირითად შემოსავალს გრაფიურების გაყიდვით შემოსული თანხა წარმოადგენდა. მათი რეალიზაციით, ნიურნბერგის, აუგსბურგისა და ფრანკფურტის ბაზრობაზე, მხატვრის დედა და მეუღლე იყვნენ დაკავებულნი. სხვა ქალაქებსა და ქვეყნებში, გრაფიურები იგზავნებოდა სავაჭრო საქონელთან ერთად.

ამასთანავე, გრაფიურებისას მხატვარი არ იყო დამოკიდებული დამკვეთის მოთხოვნებზე, ის არ იყო შეზღუდული და არ შემოიფარგლებოდა კონკრეტული თემატიკით, არამედ შეეძლო თავისუფლად განეხორციელებინა საკუთარი ჩანაფიქრი. ტრადიციული და ანტიკური სიუჟეტების გარდა, იგი ქმნიდა ყოველდღიური ყოფის ამსახველ სცენებს. ფერწერისაგან განსხვავებით, გრაფიკულ ნამუშევრებში გაჩნდა ახალი ჟანრის გრაფიურები. მხატვრისთვის ეს იყო არ მხოლოდ დამოუკიდებელი გამომსახველობითი ხელოვნების ნაწარმის ტირაჟირების, არამედ წიგნების ილუსტრირებისა და გავრცელების საშუალება.

1507-1512 წლებში დიურერი ქმნიდა გასაყიდად განკუთვნილ მრავალრიცხოვან შეკვეთებს, მათ შორის მთელ რიგ რელიგიური თემატიკის სერიულ გრაფიურებს - „წმინდა მარიამის ცხოვრება“, „დიდი გატაცება“, „მცირე ვნებანი“ და სხვა. 1515-1518 წლების განმავლობაში, მხატვარი მუშაობდა იმ დროისათვის ახალ ტექნიკაზე - ოფორტზე. მაშინ, ჯერ კიდევ არ იყო ცნობილი მჟავა, რომელიც სპილენძის დასამუშავებლად გამოდგებოდა. ამის გამო, დიურერი საგრაფიუროდ რკინის

ფირფიტებს იყენებდა. ცოტა უფრო ადრე, 1512 წელს, მან „მშრალი ნემსის“ ტექნიკით შეასრულა სამი ნამუშევარი, მაგრამ შემდგომში ამ მეთოდისათვის აღარ მიუძღოდა.

ალბრეხტ დიურერმა მდიდარი გრაფიკული მემკვიდრეობა დაგვიტოვა. მან შექმნა 374 ქსილოგრაფიურა და 105 სპილენძზე შესრულებული გრაფიურა. ის იყო პირველი გერმანელი მხატვრი, რომელიც ერთდროულად მუშაობდა ორივე ტიპის - ხისა და სპილენძის საგრაფიურო დაფებზე. ქსილოგრაფიების საგანგებო გამოსახველობას მან მიაღწია ტრადიციული ტექნიკური მეთოდების რეფორმირების შედეგად. დიურერამდე ქსილოგრაფიაში დომინირებდა კონტურული გრაფიკა, რომელიც გამოსახავდა საგნების ფორმებს, სივცესა და ჩრდილებს. ეს მიიღწეოდა სხვადასხვაგვარი შტრიხების საშუალებით და ართულებდა ამომჭრელი ოსტატის საქმეს. დიურერს შესაძლებლობა ჰქონდა დაექირავებინა ნიუნბერგის საუკეთესო ოსტატები, მაგრამ მკვლევართა მოსახრებით, გრაფიურების უმეტესობას ის საკუთარი ხელით ქმნიდა. ლითონის ფირფიტაზე შესრულებული გრაფიურის შედეგად ითვლება „ადამი და ევა“ (1504). მასზე მუშაობისას მხატვარი იყენებდა აპოლონისა და ვენერას უძველესი ქანდაკებების ნახატებს. 1513-1514 წლებში მან შეიქმნა სამი გრაფიკული ნახატი. ეს შედეგები ხელოვნების ისტორიაში „ოსტატის გრაფიურების“ სახელწოდებით შევიდნენ.

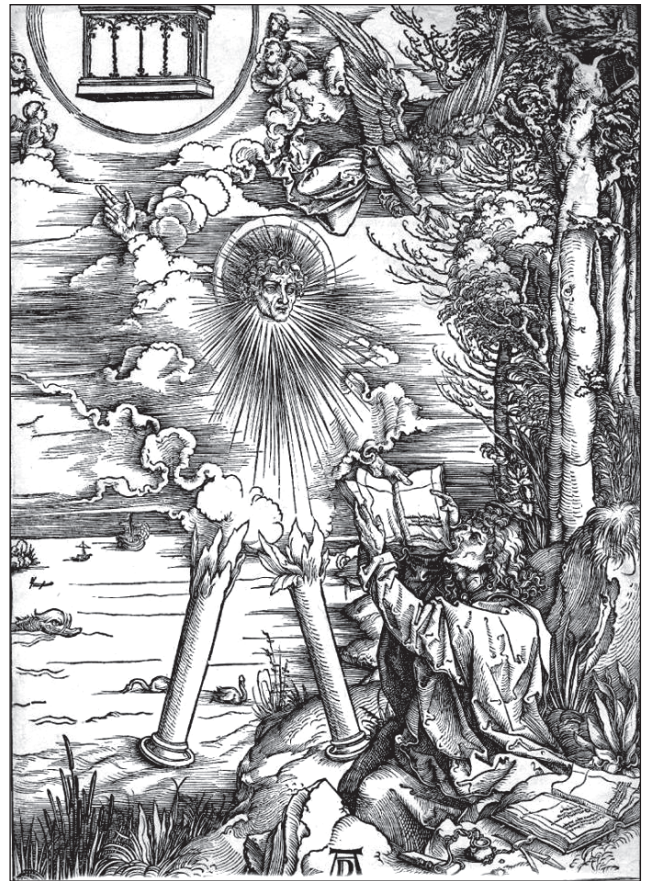
დიურერმა, როგორც ესტამპების მხატვარმა, ძლიერი ზეგავლენა მოახდინა მის თანამედროვე და ასევე, მომდევნო თაობის ოსტატებზე. მისი გრაფიურების მოტივებს, სიუჟეტებსა და კომპოზიციურ აღმოჩენებს ფართოდ იყენებდნენ სხვა მხატვარები ჯერ კიდევ მისი სიცოცხლის განმავლობაში. დიურერის გრაფიურები დიდი მთხოვნილებით სარგებლობდნენ. მისი სახელოსნო დიდი რაოდენობის ესტამპს გამოსცემდა.

ესტამპი მხატვრის მიერ შესრულებული საბეჭდი ფორმიდან მიღებული ორიგინალური მხატვრული გამოსახულების ანაბეჭდს წარმოადგენდა. მისი შექმნის შემთხვევაში მხატვრის შემოქმედებითი ჩანაფიქრი დედანში არ მთავრდებოდა. ის გრძელდებოდა, როგორც ფორმის დამზადებისას, ისე შემდეგ, თვით ბეჭდვის პროცესში. მისი ყველა ეგზემპლარი მხატვრის მიერ უნდა ყოფილიყო ხელმოწერილი. ტირაჟი არ აღემატებოდა რამდენიმე ასეულს. გრაფიურის ხარისხი დამოკიდებული იყო არა მარტო საგრაფიურო დაფაზე გაკეთებული ნაჭდევების, არამედ ქაღალ-

დისა და სადებავის ხარისხზე და ბეჭდვის სიზუსტეზე. ალბრეხტი, როგორც წესი, ამბეჭდავდა რა სასინჯე ეგზემპლარს, საგრაფიურო დაფაზე შეჭონდა შესწორებები, კვლავ რამდენჯერმე აკეთებდა ამონაბეჭდს, ვიდრე სრულყოფილებამდე არ მიიყვანდა გრაფიურას. ეს „ცვლილებები“ კარგად მოხანდა სპილენძის დაფიდან გაკეთებულ ამონაბეჭდზე. ქსილოგრაფიურაზე კი ეს ადვილი შესამჩნევი არ იყო, რადგან ხის დაფა მკვეთრი ცვლილებებისა და გადაკეთების საშუალებას არ იძლეოდა. საბოლოო მდგომარეობაში მიყვანილი დაფიდან დიურერი საუკეთესო ქაღალდზე კვლავ სასინჯე ამონაბეჭდს აკეთებდა ტექსტის გარეშე. რაღა თქმა უნდა, ის არ იყიდებოდა და იშვიათობას წარმოადგენდა.

დიურერს ხელში ჩაუვარდა საკუთარი ნამუშევრის ერთ-ერთი გაყალბებული ასლი და იძულებული გახდა დახმარებისათვის ნიურნბერგის საქალაქო საბჭოსათვის მიემართა. 1512 წლის 3 იანვარს, მხატვარმა მიიღო საკუთარი ნამუშევრების გამოცემის პრივილეგია. მისი გრაფიურების გამყალბებელს სასჯელი დაემუქრა.

გრაფიურები - „რაინდი, სიკვდილი და ეშმაკი“, „წმინდა იერონიმე კელიაში“ და „მელანქოლია“ დღემდე აოცებს ხელოვნებათმცოდ-

აპოკალიფსი. მეათე თავის ილუსტრაცია „იოანე ჭამს წიგნს“.

ნეებს. 1525 წელს დაწვებულ ომში სახალხო მოძრაობამ პიკს მიაღწია. დიურერი ინტერესს იჩენდა რეფორმაციის რადიკალური იდეების მიმართ. მან გამოსაცემად მოამზადა პირველი ტრაქტატი – „განზომილების სახელმძღვანელო“. ზაფხულში კი წარმატებულად მოამზადა ახალი გრაფიურები ტრაქტატისათვის „გლეხებზე გამარჯვების ძეგლი“. დიურერი მუშაობდა პროპორციებზე, რომელიც 1523 წლისთვის უკვე დასრულებული ჰქონდა, თუმცა, მისი გამოქვეყნება ბოლო მომენტში გადადო. მან საჭიროდ ჩათვალა ჯერ გამოეცა გეომეტრიის სახელმძღვანელო, რადგან ფრთხილობდა, რომ ასეთი წიგნის გარეშე მისი „პროპორციის თეორია“ გაუგებარი იქნებოდა გერმანელი მხატვრებისათვის. დიურერმა სიცოცხლის ბოლოს შექმნა დასავლეთ ევროპის ხელოვნების ისტორიაში ერთ-ერთი პირველი ავტობიოგრაფიული ნაშრომი „საოჯახო ქრონიკა“.

XVI საუკუნის პირველ წლებში მხატვარი დაკავებული იყო წიგნის ნიშნების შექმნით. სულ ცნობილია მისი ოცი საავტორო ექსლიბრისი, რომელთაგან ცამეტი მათგანი უკვე დამზადებულია, შვიდის კი ესკიზია შემონახული. პირველი ექსლიბრისი თავისი მეგობრის, ვილიბალდისათვის იყო განკუთვნილი. მისი ესკიზები ინახება ვარშავის უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში. ცნობილი გახდა, მეორე ტირაჟირებული ექსლიბრისი, რომელიც პიკჰეიმერისათვის მომზადდა - ჰერალდიკური ემბლემა დევიზით „ჩემთვის და მეგობრებისთვის“. ამ დევიზს შემდგომში მრავალი ბიბლიოფილი იყენებდა. წიგნის საკუთარი

ნიშანი, რომელზეც დიურერის საგვარეულო გერბია გამოსახული, მხატვარმა 1525 წელს შექმნა.

დიურერის მიერ დამზადებულ თითოეულ გრაფიურაზე დატანილი იყო მისი ცნობილი მონოგრამა - ინიციალების ლათინური „A“ და „C“ ასოების შეთანხმება. ის გახლდათ პირველი მხატვარი, რომელმაც შექმნა და იყენებდა თავის გერბსა და მონოგრამას.

დიურერი თავის თავს „უმცროსს“ უწოდებდა, რადგან პატივს სცემდა მამის ხელოვნებას. თვითონ, კი ნამდვილად დიდი მხატვრი გახლდათ. მრავალმხრივი ნიჭით დაჯილდოებული, ქსილოგრაფიის დიდოსტატის სიკვდილის შემდეგ, განსაკუთრებით XVI-XVII საუკუნეებში, წიგნის ბაზრობებზე ჩნდებოდა ახალ-ახალი ამონაბეჭდები დიურერის მიერ დამზადებული საგრაფიურო დაფებიდან, მაგრამ თანდათანობით ისინი გაცვდა და დაზიანდა. ასეთი საგრაფიურო დაფებიდან შეუძლებელი ხდებოდა მაღალი ხარისხის ამონაბეჭდების გაკეთება. XVIII საუკუნეში დიურერის მხოლოდ ერთეულ გრაფიურებს ბეჭდავდნენ შემთხვევით შემორჩენილი დაფიდან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Немировский Е. Л. Шедевры мирового полиграфического искусства. – Ч. 1. – М.: 1990. – Ст. 65-72.
2. История книги. – М.; Л., 1926., Ст. 35.
3. Щелкунов М. И. История, техника, искусство книгопечатания. . – М.; Л., 1926., Ст. 73-75

ფილოლოგიური ძიებანი

მაცნე მთავარი

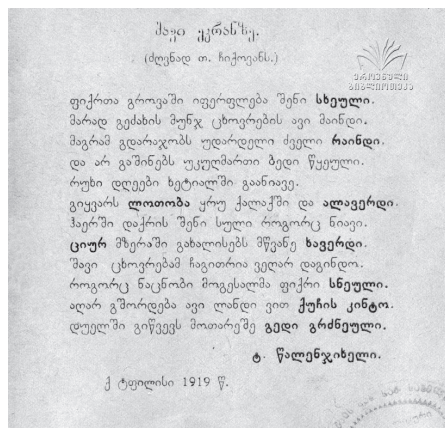
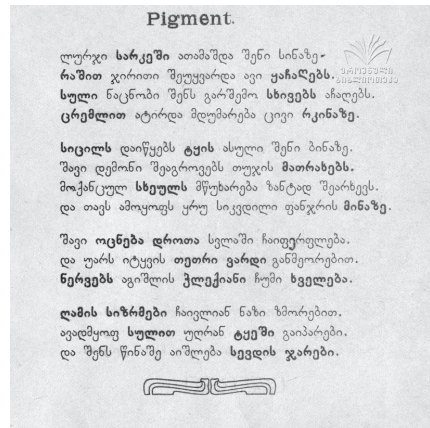
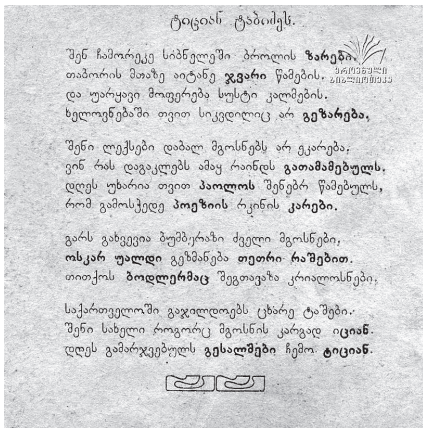
ტერენტი გრანელის უცნობი ლექსები

ტერენტი გრანელის, მე-20 საუკუნის დასაწყისის ქართული ლიტერატურის ბრწყინვალე წარმომადგენლის პოეზიას ჩვენს საზოგადოებაში დღეს მრავალი თავყანისმცემელი ჰყავს. რეალური ცხოვრების თავისებური მსოფლადქმა და გრძობათა გადმოცემის ყველასაგან განსხვავებული პოეტური ენა ტერენტი გრანელს გამოარჩევს თავის თანამედროვეთაგან.

ტ. გრანელის ცხოვრებასა და შემოქმედებას მრავალი ლიტერატურულ-კრიტიკული ნაშრომი მიეძღვნა. შესწავლილი და დამუშავებულია პოეტის პირადი არქივი, დაცულია რამდენიმე დისერტაცია, შექმნილია მხატვრულ-დოკუმენტური თხზულებები, გამოცემულია მისი ლექსების კრებულები. თითქოს ყველაფერი ცნობილია და ამ ფონზე, მართლაც, მოულოდნელი იყო, რომ საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში აღმოჩნდებოდა ტერენტი გრანე-

ლის ლექსების ისეთი კრებული, რომელიც პოეტის შემოქმედებითი ბიოგრაფიის უცნობ ფურცელს გადაგვიშლიდა. საუბარი ეხება ტერენტი გრანელის ლექსების მცირე წიგნაკს - ორფურცლოვან გამოცემას, რომლის პირველ სამ გვერდზე დაბეჭდილია ლექსები სათაურით „ტიციან ტაბიძეს“, „Pigment“ და „შავი სარკეში (ძღვნად თ. ჩიქოვანს)“. ლექსების ბოლოს მიწერილია ავტორის ვინაობა და ლექსების შექმნის თარიღი - ტ. წალენჯიხელი. ტფილისი. 1919. ტექსტი დაბეჭდილია სქელ, მუქი ფერის ქადალდზე. სამივე გვერდზე, ლექსების ბოლოს მარტივი ორნამენტი აქვს დართული. ბოლო, მეოთხე გვერდი კანის ფუნქციას ასრულებს, სადაც დაბეჭდილია ფასი - 3 მანეთი.

იმის გამო, რომ ნაბეჭდ ერთეულს არ ჰქონდა სატიტულო გვერდი, სადაც მითითებული იქნებოდა გამოცემის სათაური, დაბეჭდვის თარიღი და სხვა სახის ცნობები, თავდაპირ-

ველად მივიჩნით ტერენტი გრანელის რომელიმე სხვა გამოცემის ნაწილად.

ტერენტი გრანელის ბიოგრაფიისა და შემოქმედების მკვლევართა (ლ. ალიმონაი, გ. ცქიტიშვილი, ლ. სორდია, ე. უბილავა და სხვ.) ნაშრომებიდან ცნობილია, რომ ტერენტი გრანელმა თავის სიცოცხლეში გამოსცა ხუთი პოეტური კრებული: „პანაშიდები“ გობრონ აგარელთან ერთად (1920 წ.), „სამგლოვიარო ხაზები“ (1921 წ.), „სულიდან საფლავეები“ (1922 წ.), „მემენტო მორი“ (1924 წ.) და „ლექსები“ (1926 წ.). არცერთ ცნობილ წყაროში არ არის ინფორმაცია სხვა, რომელიმე კონკრეტული გამოცემის შესახებ. ჩვენ გადავამოწმეთ ხუთივე გამოცემა და აღმოჩნდა, რომ დასახელებულ ნაბეჭდ ერთეულს არცერთ ამ კრებულთან კავშირი არ აქვს. ჯერ ერთი, თუნდაც იმიტომ, რომ ეს კრებულები დასრულებული გამოცემებია და არ აკლიათ გვერდები. ამავე დროს, ისინი დაბეჭდილია ერთმანეთისაგან განსხვავებულ ქაღალდის ფაქტურაზე. დიდი სხვაობაა გამოცემებში ზომის თვალსაზრისითაც.

გაჩნდა იმის ეჭვიც, რომ ეს ლექსები ასევე რომელიმე პერიოდულ გამოცემაში დაბეჭდილი ფურცლების ფრაგმენტები შეიძლება ყოფილიყო. ამ მიმართულებით მუშაობამაც ვერ მოიტანა შედეგი. მოვიძიეთ ტერენტი გრანელის მიერ გამოცემული გაზეთი „ია“ და ჟურნალი „კრონოსის სარკე“, ასევე ყველა ის პერიოდული გამოცემა, სადაც იბეჭდებოდა პოეტის ლექსები, მაგრამ დასახელებულ ეგზემპლარს არცერთ მათგანთან არ აღმოაჩნდა რაიმე საერთო.

აშკარაა, რომ ეს არის დამოუკიდებელი გამოცემა. აქედან გამომდინარე, ვფიქრობთ, შეიძლება ერთი დასკვნის გამოტანა - ტერენტი გრანელის სიცოცხლეში დაიბეჭდა არა ხუთი, არამედ ექვსი გამოცემა. ეროვნულ ბიბლიოთეკაში დაცული გამოცემა პოეტის დღემდე ცნობილ წიგნებს შორის ყველაზე ადრეულია (თუ პირველი არა). ამ პერიოდისათვის მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობისა და ქაღალდის დეფიციტის პირობებში, პოეტს ასეთი, ორფურცლოვანი გამოცემების ბეჭდვა უფრო გაუადვილებოდა. ასევე, სავარაუდოდ, მას შეიძლება კიდევ ჰქონოდა მსგავსი ტიპის გამოცემა (ან გამოცემები).

ჩვენი ძიების მეორე ეტაპი თვით ლექსების იდენტიფიცირება იყო. ლექსები „ტიციან ტაბიქს“, „Pigment“ და „შავი სარკეში (თ. ჩიქოვანს)“ არ აღმოჩნდა არათუ ტერენტი გრანელის სიცოცხლისდროინდელ ზემოთ ნახსენებ ხუთ გამოცემაში, არამედ, მისი გარდაცვალებიდან დღემდე დაბეჭდილ პო-

ეტის სხვადასხვა კრებულში. ასევე ვერ მივაკვლიეთ ამ ლექსებს პერიოდულ გამოცემებშიც. აღსანიშნავია, რომ არსებობს ტიციან ტაბიქსადმი მიძღვნილი ტ. გრანელის ლექსი სათაურით „მთაწმინდა - ტიციან ტაბიქს“ („როგორც ლანდი ისე ვარ“), მაგრამ ეს სხვა პოეტური ქმნილებაა და არაფერი აკავშირებს დასახელებულ ლექსთან.

როგორც აღვნიშნეთ, ლექსებზე მიწერილია შექმნის თარიღი (1919 წ.) და პოეტის ფსევდონიმი - ტ. წალენჯიხელი. მართლაც, ლიტერატურის ისტორიაში დადასტურებულია, რომ ამ ფსევდონიმით იგი სარგებლობდა 10-იანი წლების ბოლოს, ხოლო გრანელის ფსევდონიმით 20-იანი წლებიდან იბეჭდებოდა. ამას გარდა, მოძიებული ლექსების ფორმა და განწყობა პოეტის შემოქმედების ადრეულ ეტაპზე მიუთითებს. როგორც ცნობილია, იგი აღფრთოვანებული იყო სიმბოლისტების გამოჩენით პოეტურ ასპარეზზე და ეს დამოკიდებულება კარგად ჩანს ტიციან ტაბიქსადმი მიძღვნილ ლექსში, სადაც ასევე მოიხსენიებს პალო იაშვილსაც. ამავე დროს, ამ ლექსებში შედარებით ნაკლებადაა უიმედობისა და ტრაგიკულობის განცდები, რითაც გაჯერებულია ტერენტი გრანელის 20-იანი წლების პერიოდის პოეზია. აღსანიშნავია, რომ სამივე ლექსის ზოგიერთი სიტყვა მუქად არის დაბეჭდილი. ძნელი სათქმელია, ეს მხოლოდ ბეჭდვის დროს დაშვებული ტექნიკური წუნია თუ ავტორის მიერ მოცემული კოდი. თუ ეს უკანასკნელი ვარაუდი სწორია, მკვლევარებს წინ საინტერესო სამუშაო ელით პოეტის მიერ დაშიფრული აზრის ამოსახსნელად.

ტერენტი გრანელის დასახელებული გამოცემა, რომელშიც დაბეჭდილია პოეტის ადრეული პერიოდის ლექსები, ეროვნულ ბიბლიოთეკას ბუკინისტური მაღაზიებიდან ან კერძო პირიდან შეუძენია 1971 წელს 10 მანეთად. ეს ეგზემპლარი უკვე 46 წელია ინახება ეროვნული ბიბლიოთეკის „საქართველოში ნაბეჭდი და ელექტრონული გამოცემების საარქივო ფონდის განყოფილებაში“ (შიფრით - F 2.851/1), ხოლო მისი ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა ჩართულია ბიბლიოთეკის ბარათოვან და ელექტრონულ კატალოგებში. მიუხედავად ამისა, რატომღაც, გამოცემაცა და ლექსებიც დიდი ხნის განმავლობაში დარჩა საზოგადოების ყურადღების მიღმა. დღეს ტერენტი გრანელის უკვე ცნობილ ლექსებთან ერთად შეგვიძლია გავეცნოთ მის „ახალ“ და ქრონოლოგიურად ერთ-ერთ ძველ ლექსებსაც, რომლებიც, იმედია, აღარ „დაიწავრებიან“ და მისი პოეზიის ახალი კრებულებში დაიმკვიდრებენ თავიანთ კუთვნილ ადგილს.

ტიციან ცაბიძეს

შენ ჩამორეკე სიბნელეში ბროლის ზარები.
თაბორის მთაზე აიტანე ჯვარი წამების.
და უარყავი მოფერება სუსტი კალმების.
ხელოვნებაში თვით სიკვდილიც არ გეზარება.

შენი ღექსები დაბალ მგოსნებს არ ეკარება.
ვინ რას დაგაკლებს ამაყ რაინდ გათამამებულს.
დღეს უხარია თვით პაოლოს შენებრ წამებულს,
რომ გამოსჭედე პოეზიის რკინის კარები.

გარს გახვევია ბუმბერაი ძველი მგოსნები
ოსკარ უაილდ გეზმანება თეთრი რაშებით.
თითქოს ბოდლერმაც შგთავაზა კრიალოსნები.

საქართველოში გაჯილდოებს ცხარე ტაშები.
შენი სახელი როგორც მგოსნის კარგად იციან.
დღეს გამარჯვებულს გესალმები ჩემო ტიციან.

Pigment

ღურჯი სარკეში ათამაშდა შენი სინაზე.
რაშით ჯირითი შეუყვარდა ავი ყაჩაღებს.
სული ნაცნობი შენს გარშემო სხივებს აჩადებს.
ცრემლით ატირდა მღუმარება ცივი რკინაზე.

სიცილს დაიწყებს ტყის ასული შენი ბინაზე.
შავი დემონი შეაგრვებს თუჯის მათრახებს.
მოქანცულ სხეულს მწუხარება ზანტად შეარხვეს.
და თავს ამოყოფს ყრუ სიკვდილი ფანჯრის მინაზე.

შავი ოცნება დროთა სვლაში ჩაიფერფლება.
და უარს იტყვის თეთრი ვარდი განმეორებით.
ნერვებს აგიშლის ჭლექიანი ჩუმი ხველება.

ღამის სიზმრები ჩაივლინ ნაზი ზმორებით.
ავადმყოფ სულით უღრან ტყეში გაიპარები.
და შენს წინაშე აიშლება სევდის ჯარები.

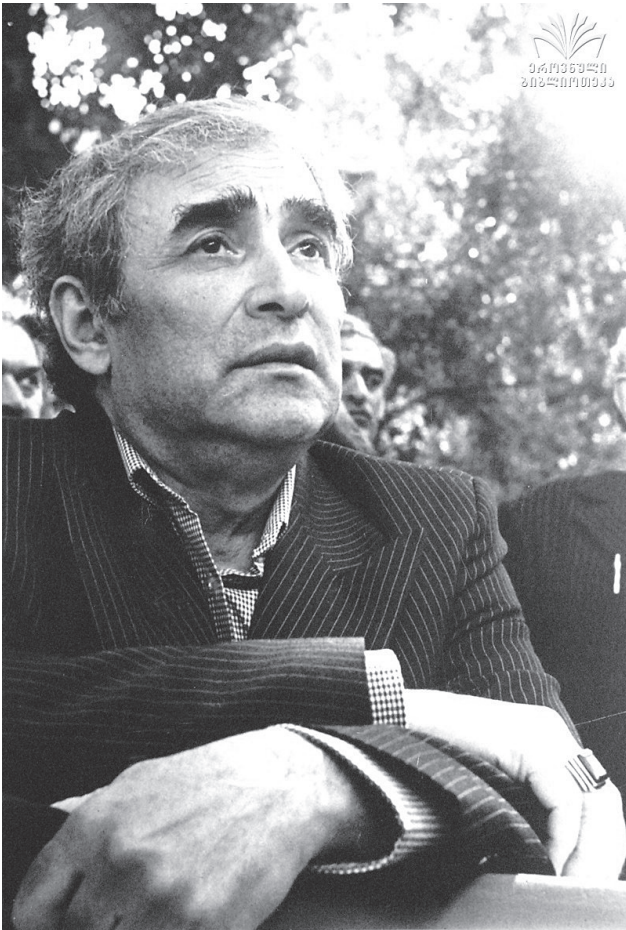
შავი ეკრანზე

(ძღვნად თ. ჩიქოვანს)

ფიქრთა გროვაში იფერფლება შენი სხეული.
მარად გეძახის მუნჯ ცხოვრების ავი მაინდი.
მაგრამ გდარაჯობს უდარდელი ძველი რაინდი.
და არ გაშინებს უკუდმართი ბედი წყეული.
რუხი დღეები ხეტიალში გაანიავე.
გიყვარს ღოთობა ყრუ ქალაქში და ალავერდი.
ჰაერში დაქრის შენი სული როგორც ნიავი.
ციურ მხერაში გახალისებს მწვანე ხავერდი.
შავი ცხოვრებამ ჩაგითრია ვეღარ დაგინდო.
როგორც ნაცნობი მოგესალმა ფიქრი სნეული.
ადარ გმორდება ავი ღანდი ვით ქუჩის კინტო.
ღუელში გიწვევს მოთარეშე გედი გძნეული.

ნოდარ დუმბაძე ახალგაზრდობის აღზრდის შესახებ

ნოდარ დუმბაძის ნაწარმოებები ახალგაზრდობის სულიერ-ზნეობრივი აღზრდის პრობლემებს ეხება, ეხება იმ მორალურ კრიტერიუმების გამომუშავებას, რომელიც ადამიანს ბოლომდე გააყვება ხოლმე. ახალგაზრდობის აღზრდის საქმე „ყოველდღიური ზრუნვის, უმაღლეს დონეზე შესწავლის, სრულყოფის, გონიერების თვალთვალისა და საყოველთაო საქმედ“ მიაჩნდა და განუწყვეტლივ ფიქრობდა მისი ხარდი თაობის ბედზე, დღევანდელობასა და მომავალზე.

ახალგაზრდობის სულიერ-ზნეობრივი აღზრდა მხოლოდ მორალური სენტენციებით არ შეიძლება, საჭიროა მშობლების, უფროსების, აღმზრდელების დადებითი პირადი მაგალითი: „რადგან ხალხის სულიერი აღზრდა, სულის სისპეტაკე და სიწმინდე ბევრად არის დამოკიდებული მწერლობაზე, ჩვენ, მწერლებს, არანაკლები ზრუნვა მოგვიწევს საკუთარი სულის სიწმინდისა და სრულყოფისათვის.“

მუდამ გვახსოვდეს“ ადამიანი ფრესკა არ არის, რომ ერთ სიბრტყეში უყურო, ადამიანს, როგორც ქანდაკებას, ისე უნდა შემოუარო გარშემო და იმ კუთხიდან უმზირო, რომლიდანაც ყველაზე ლამაზად იმზირება“. უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ადამიანებთან ურთიერთობისას სასურველ შედეგს ვერ მივაღწევთ „კაცთმოყვარეობის, გულისყურისა და მოთმინების გარეშე.“

ნოდარ დუმბაძის გმირები მასავეთ მიმტყვებლები და კეთილები არიან. მწერალი ყოველ ადამიანში ცდილობს მონახოს დადებითი, ადამიანური და წარმოაჩინოს იმ კუთხით, საიდანაც ყველაზე ღირსეულად მოჩანს. მას არ სჯერა სულის უიმედო გახრწნისა და ქურდსა და კაცისმკვლელშიც კი ადამიანურ გრძნობებს დაეძებს. „მზიან ღამეში“ მთავარი პერსონაჟი თეიმურაზ ბარამიძე, მიუხედავად თავსდამტყდარი არა ერთი უბედურებისა, სიკეთითა და სიყვარულით არის სავსე. დედის შეგონებების მიუხედავად, კაცს სიკეთეც უნდა ახსოვდეს და ბოროტებაც, იგი ივიწყებს ამას და ნდობას უცხადებს კარის მეზობელს, შინსახკომის მუშაკს აბიბო თოდრიას, რომელმაც ერთხელ კინაღამ დაღუპა მისი ოჯახი და მას ციხიდან გამოქცეული მეგობრის დახსნას სთხოვს, მაგრამ დახსნის ნაცვლად გასცემს და კვლავ ციხეში დააბრუნებინებს. თემოს შურისძიების გრძნობა შეიპყრობს და აბიბოს მოკვლასაც კი ფიქრობს. ერთ დღესაც იგი სადარბაზოში მომაკვდავ აბიბოს გადააწყვდება: „აბიბო იწვა ჩემს წინ და კვდებოდა კაცი, რომელმაც სულში ჩამაფურთხა, მიწასთან გამასწორა, გამწირა, და იმ კაცის სული ახლა ჩემ ხელში იყო.“ ამ უსუსურობის შემყურე თემურ ბარამიძეს აღარ ძალუძს შურისძიება - სასწრაფო გამოიძახა, წყალი დააღვინა, ფანჯრები გამოაღო, ოთახი გაანიავა. მოელი ღამე უთია ავადმყოფს. სიძულვილი თანდათან შეცვალა თანაგრძნობამ და სიბრალულმა. აბიბომ ხელი დაუჭირა თემურს, კოცნა დაუწყო: „მაპატიე, ბიჭო, მაპატიე! ან მომკალი, რატომ არ მკლავ, ბიჭო?“

-მე მკვლელი არა ვარ, ძია აბიბო! აბიბო მიყურებდა თავისი გამტკვირვალე ლურჯი თვალებით, რომლებშიც დღეს პირველად დავინახე რაღაც და ეს რაღაც ცრემლი იყო - აბიბო ტიროდა“- სინანული, ეს ყოველგვარი ანგარებისა და მანკიერებისაგან განმწმენდი

გრძნობა მოვიდა და ნაყოფად წმინდა ცრემლი მოიტანა - ცოდვილი ადამიანის სიკეთისაკენ შემობრუნების ნიშნად.

ნოდარ დუმბაძის წიგნებში ცოცხალი სიყვარულით, უანგარო სიკეთით და სტუმართმოყვარეობით არიან დაჯილდოებულნი. რომანში „მე ვხედავ მზეს“ არის ეპიზოდითანაკლასელები- ხატია და სოსოია მეზობელ სოფელში, მიდიან, ტანსაცმელი უნდა გაცვალონ სიმინდზე. ომია, შიმშილობა. უჭირს ქვეყანას, ბაბილოსაც უჭირს- ხატიას და სოსოიას მასპინძელს, მაგრამ მთელ ტომარა სიმინდს აძლევს ბავშვებს უსასყიდლოდ. სოსოია უკადრისობს- მე მათხოვარი კი არ ვარო, ბაბილო განაწყენებული პასუხობს: „რაო, მათხოვარიო? ...რადაც ორი კეკალი სიმინდი მისცეს კაცმა კაცს, მათხოვრობაა მაგი? არ გცოდნია შენ, რაა მათხოვარი.“

უძიძემს წლებში იმედით, ხვალინდელი დღის სიხარულით ცოცხლობენ დუმბაძის გმირები. მათ სულში იმედის სხივიარასოდეს ქრება.

გერასიმეს ბიჭის დაღუპვის წერილი მიიტანა სოფელში ფოსტალიონმა. ილარიონმა ქაღალდი ბუხარში შეაგდო, აღმა გაანათა ილარიონის ცრემლიანი სახე. -რას აპირებ?- ჰკითხა ზურიკელამ.

„ამას ვაპირებ, ჩემო ბიძია,, თუ ღმერთმა ქნა და ცოცხალია, გამოჩნდება, თუ არა და, ელოდოს მამამისი, კაცი იმედით ცოცხლობს.“

ჯარისკაცებისათვის საახალწლო საჩუქრებს აგროვებს სოფელი. დადონდება ილიკო- ‘ მე რა სიკეთე მახდია ამ ქვეყანაზე? არაფერი- ერთი ნაბადი მაქვს... ჩემისთანა ხრონცმა ბერიკაცმა თუ არ ატარა მაგი, არ დაიქცევა ქვეყანა...ეს ნაბადი იყო, ილიკოს საბნად რომ ეხურა, სიცოცხლეს ერჩია და ილარიონს არ ათხოვა ქორწილში- გამიფუჭებო“.

სიკეთე გადამდებია და ხუთ წუთში ილარიონმა ნაბდის გვერდით ახალთახალი, ჯერ ჩაუცმელი ჩექმები დააწყო.

ოღლა ბებიაძეი ლეიბიდან ბლუჯა-ბლუჯა მატყელი გამოაძრო და ჩეჩვას შეუდგა. შთამბეჭდავია ამ საქციელის ზნეობრივი ძალა: საწოლში წამომჯდარი ზურიკელა ცრემლმორეული ფიქრობს:“ ვინ უნდა ყოფილიყო ის ბედნიერი ჯარისკაცი, რომლისთვისაც ბებიაძე სითბო მოიკლო და მისი მოხუცი სხეულით გამთბარი მატყლით ახლა, ამ თეთრი ზამთრის ცივ ღამეში წინდას უქსოვდა.“

ჰუმანიზმმა, ადამიანთა მიმართ რწმენამ და სიყვარულმა მიიყვანა მწერალი „მარადისობის კანონამდე“: „ ადამიანის სული

გაცილებით უფრო მძიმეა, ვიდრე სხეული, იმდენად მძიმე, რომ ერთ ადამიანს მისი ტარება არ შეუძლია. ამიტომ, ვიდრე ცოცხლები ვართ, ერთმანეთს ხელი უნდა შევაშველოთ და ვეცადოთ, როგორმე უკვდავყოთ ერთმანეთის სული, თქვენ ჩემი, მე სხვისი, სხვამ სხვისი და ასე დაუსაბამოდ, რამეთუ იმ სხვისი გარდაცვალების შემდეგ არ დავობლდეთ და მარტონი არ დავრჩეთ ამ ქვეყანაზე...“ აქ არ შეიძლება არ გაგვახსენდეს სახარებისეული ფრაზა- „ურთიერთას სიმძიმე იტვირთეთ და მით აღასრულეთ სჯული“.

ძია ისიდორე „თეთრ ბაირაღებში ამბობს:“ უამრავი ნაკლის მიუხედავად, ქართველს ისეთი თაკარა გული, უმზესი სული და მართალი ბუნება აქვს, მთელ სამყაროს დასწავადა, კავკასიონის მარადიული თოვლი რომ არ აგრილებდეს და აშოშმინებდეს

გულწრფელი, უანგარო სიყვარული აერთიანებს ნოდარ დუმბაძის მეზობლებს, თანაკლასელებს, მოსწავლეებსა და მასწავლებლებს- მათი ურთიერთმიმართება და სიყვარული მისაბაძია და სამაგალითო.

ამ სამყაროში სიყვარული ყველაფერზე ძვირფასი და აღმატებულია. ოღლა ბებია (,მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“) ანდერძს უტოვებს ზურიკელას:“- ამათ ხომ უყურებ, ნენა, ილარიონს და ილიკოს, არ დაკარგო, ნენა, ეს ორი კაცი, შენზე ამოსდით მზე და მოვარე, ყველაფერი დაუჯერე. ამათ რომ სიკეთე აქვთ შენთვის გაკეთებული, იმას შენ ვერ გადაუხდი და ნურც დაპირდები. ისე გიყვარდეს, როგორც მაგათ უყვარხარ. სიყვარული - ყველა სიმდიდრეზე და სიკეთეზე აღმატებული, სიყვარულია სიცოცხლე, ყველაფერი სიყვარულია. სიყვარული წყველასაც ლოცვად გარდაქმნის, სიყვარულით ხუმრობაც არ არის საწყენი და დასაძრახისი.

„ცელქი ბავშვი ვიყავი-წერს ნოდარ დუმბაძე,- ერთხელ მოვიპარე და მეველე გამომეკიდა. ჩიტვით გაეფრინდი. ვერ დამიჭირა. სოფლის თავკაცთან მიჩივლა. თავმჯდომარემ დამიბარა და დამტუქსა. ვიფიცებოდი, მე არ ვყოფილვარ-მეთქი. დამიჯერა თავმჯდომარემ- ქიშვარდის შვილიშვილი ტყუილს არ იტყვისო.

მოხუცმა მეველემ მაინც მომიხელთა ცალკე. იცი, ბაბუ, რას გეტყვიო?- მითხრა. ადამიანს შუბლის ძარღვი აქვს, ამ ძარღვს ნამუსის ძარღვს უწოდებენ. კაცს ის ძარღვი თუ გაუწყდა, წასულია მისი საქმე. გახსოვდეს ჩემი, ბაბუ, ეცადე, ის ძარღვი არ გაგიწყდეს.

შემრცხვა ჩემი საქციელისა. დღემდე არ დამვიწყებია მოხუცი მეველის სიტყვები. ადამიანი სამყაროში მაშინ იქცა უმა-

ღლეს ღირებულებად, ყველაფერზე აღმატებულად, როდესაც გაუჩნდა სული, გონება, აზრი, გრძნობა და სინდისი.

„აი, ჩემი შვილი, მაგალითად, - ამბობს ნოდარ დუმბაძე, - შეიძლება მგავდეს სახით, მოძრაობით, ემოციებით, მაგრამ საქციელით ის მე არ მემგავანება, თუ მას არ არ ადვზრდი, ანდა, რაც არსებითად იგივეა, ჩემს ხსოვნას არ დაეუტოვებ“.

ბავშვი სიკეთეს უნდა სჩადიოდეს არა იძულებით, უფროსთაგან მითითებით, არამედ საკუთარი ინიციატივით, სულის კარნახით, რომელიც არ მოიაზრებს ჯილდოსა და ქება-დიდებას.

მწერალს მიაჩნია, რომ ბავშვი უნდა შევარდნით აზრს, რომ მან საკუთარი შრომით იცხოვროს. „ჩვენ მაგივრად არავინ არაფერს გააკეთებს“ და თუ გააკეთებს, ის ჩვენ არ გამოგვადგება. „არაფერი ისე სამარცხვინოდ და თავისმომტრელად არ ითვლებოდა საქართველოში, როგორც უპატიოსნობა და ქურდობა. მარტო ის რად ღირს, რომ ქურდს მერჯულად „მახინჯი“ ჰქვია.

ერთ-ერთ წერილში ნოდარ დუმბაძე საბავშვო ლიტერატურის დანიშნულებაზე ლაპარაკობს: „რა გრძნობებს უნდა გზრდიდეთ ბავშვებში ჩვენ, მათთვის მომუშავე მწერლები? პირველ ყოვლისა-პატრიოტიზმს, სამშობლოსადმი სიყვარულის გრძნობას, სხვა დანარჩენზე კი ასე ვიტყვოდი: ყველა იმ თვისებას, რაც, საზოგადოდ, ყველა წესიერ კაცს უნდა ახასიათებდეს“.

წერილში „სამშობლო“ ავტორი ქუჩაში გამეღვლებს ეკითხება: რა არის სამშობლო? ამომწურავად ვერავინ პასუხობს და ბოლოს ასეთ დასკვნამდე მიდის- „სამშობლოა ყველაფერი, ურომლისოდაც სიცოცხლე არ შეგიძლია“

ნოდარ დუმბაძის აზრით, მასწავლებლობა უდიდეს საიდუმლოს გამხელას უნდა ჰგავდეს, მოძღვარი შეგირდისათვის მისანი უნდა იყოს, მისანი, რომელიც მას ბუნების საიდუმლოს ანდობს“.

ჭეშმარიტი მასწავლებელია, ვისაც შესწევს უნარი, სხვას გადასცეს ცოდნა და ისე შეაყვაროს საგანი, რომ „განცვიფრებულმა იფიქროს, ეს რომ არ მცოდნოდა, რა მემეღვებოდაო?“

მაწავლებელი ოთხ საიდუმლოს უნდა ფლობდეს:

1. უსაზღვროდ უყვარდეს ბავშვები.
2. უსაზღვროდ უყვარდეს საგანი, რომელსაც ასწავლის.
3. ჰქონდეს უნარი, სხვასაც შეყვაროს ეს სიყვარული
4. ჰქონდეს ცოდვა-მადლის, ანუ სამართლის გაჩენის და მოთმინების უნარი

სხვაგვარად ყველა მცდელობა იმისა, რომ იყო მოძღვარი, ფუჭია, ყალბი და უშედეგო“.

დამახასიათებელ თვისებათა შორის, როგორც ვხედავთ, პირველი და უმთავრესია სიყვარული, „დიდ არს ძალი სიყვარულისაი, რომელიც შესაძლებელს ჰყოფს გონებასა შეუკადრებელსაცა“

ახალგაზრდობის ზნეობრივ აღზრდაში უმთავრესია ოჯახი, სკოლა, პირადი მაგალითი, ჰუმანიზმი, პატრიოტიზმი, შრომითი აღზრდა და სიყვარული, რომელიც ყველაფერს ერთად აღუღაბებს და კრავს.

ლიტერატურა

1. ნ. დუმბაძე- ათი მოთხრობა, თბ.1970
- ნ. დუმბაძე, თხზ. ოთხ წიგნად, წიგნი პირველი, თბ.1989
3. ნ. დუმბაძე, უბის წიგნაკი, კრებული, შემდგ.ჯაბა ასათიანი, თბ.1998
4. ნ. დუმბაძე, შთაბეჭდილებები, წერილები, გამოსვლები, თბ.1984
5. კ. იმედაშვილი, ძნელი გზა სიკეთისაკენ, „კრიტიკა“, 1973, 4.
- 5გ. გვერდწითელი, უშუალობა და ოსტატობა წიგნში: „ახალი ჰორიზონტი თუ ძველი?“ წერილები ლიტერატურაზე, თბ.1976
6. ჯ. ღვინჯილია, გზა სინათლისაკენ წიგნში: ნ. დუმბაძე, რჩეული, ტ1, 1982

ბრიგოლ ყიფშიძე - ჟურნალისტი და განმანათლებელი

ბრიგოლ ყიფშიძე - 160

1819 საუკუნის მეორე ნახევარში მოწინავე ქართული ინტელიგენციის რიგებში საპატიო ადგილს იკავებს პროფესიონალი ჟურნალისტი, თავისი დროის ბრწყინვალე სტილისტი და განმანათლებელი გრიგოლ ყიფშიძე. მისი თანამედროვენი გრ. ყიფშიძეს ახასიათებენ როგორც ბრწყინვალე მოქართველს, ქართული ენის სიწმინდისთვის შეუპოვარ მებრძოლსა და ეროვნული ღირებულებების შეუპოვარ დამცველს. გრ. ყიფშიძე დაიბადა 1858 წელს გორის მაზრის სოფ. წვერში. სწავლობდა თბილისის სასულიერო სასწავლებელში. 1877 წელს ჩაირიცხა პეტერბურგის უნივერსიტეტში, მაგრამ უსახსრობის გამო მალე დაბრუნდა თბილისში.

1878 წლიდან გრ. ყიფშიძე შეუდგა პედაგოგიურ მოღვაწეობას, იმავდროულად ირიცხებოდა გორის ხალხოსანთა ჯგუფის წევრად. თანამშრომლობდა გაზეთებში „ივერია“ და „დროება“. 1878 წლიდან იგი „ივერიაში“ სისტემატურად აქვეყნებდა წერილებს სოფლის ცხოვრებისა და გლეხის შვილების სწავლა-აღზრდის საკითხებზე. „სოფლის მასწავლებლო,- წერდა იგი, იმრომე ხალხის კეთილდღეობისათვის ჩუმად, შეუნიშნავად, როგორც ფუტკარი, დაუვიწყარი იქნები შენს პატარა სამშობლოში, შენ შესწირავ შენს იშვიათ ენერგიას და მტკიცე სულს შენს საყვარელ ხალხს“ (1,3); სწავლა-აღზრდის შესახებ მისი წერილები გამოირჩეოდა მხურვალე პატრიოტული პათოსითა და ქართული საგანმანათლებლო საკითხების ღრმა ცოდნით.

იმავდროულად აღნიშნულ გაზეთში გრ. ყიფშიძე აქვეყნებდა მხატვრულ ნაწარმოებებს, ჩანახატებსა და ესკიზებს სოფლის ცხოვრების შესახებ; მაგრამ მალე იგრძნო, რომ მისი კალამი ბელეტრისტიკაში სუსტი იყო.

1882-1885 წლებში გრ. ყიფშიძე მუშაობდა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებაში საქმის მწამოებლად. პარალელურად თანამშრომლობდა იმდროინდელ გაზეთებში და მთელი ოცი წლის განმავლობაში შეუპოვრად იბრძოდა ქართული სალიტერატურო ენის დასაცავად. ქართულ მწერლობაში იბრძოდა ქართულ-კახური დიალექტის განმტკიცებისათვის და დევნიდა ბარბარიზმებს. მისი აზრით „მწერლობის დიდ კერაში განუქრობლად ღვივის ცეცხლი იმ ციოთ მონიჭებული მადლისა, რომელსაც დედა ენა ეწოდება, მწერლობაა მისი მცველი, მისი დარაჯი“ (2,3). გრ. ყიფშიძე დიდი ყურადღებით ეკიდებოდა იმ მწერლებს, რომლებმაც ახლა აიღვა ფეხი ქართულ მწერლობაში: ეკ. გაბაშვილი, ვაჟა-ფშაველა, შიო არაგვისპირელი, ეგნატე ნინოშვილი და სხვები, რომლებიც თავიანთ პირველ ნაწარმოებს „ივერიაში“ ბეჭდავდნენ.

სკოლაში მშობლიურ ენაზე სწავლებას მიუძღვნა გრ. ყიფშიძემ მრავალი კორესპონდენცია და სპეციალური წერილები, სადაც გადაჭრით გამოხატა აღზრდის პირველ საფეხურზე უცხო ენის შემოტანას. მისი აზრით ბავშვის გონების გახსნაში დიდი ადგილი უკავია ოჯახურ აღზრდას: „ცეცხლი მაშინ არის, - წერდა იგი, როდესაც ერთი მეორეს დამორჩილება და სკოლაში სხვა ენა სუფევს, ხოლო ოჯახში - სხვა, ამისთანა სკოლა შეგირდების ენას ყურს არ უგდებს და მზა-მზარეულ გასანათლებელ იარაღს ხელს არ ჰკიდებს, არამედ ასწავლის მოსწავლეებს უცხო ენას და თუთიყუშებად ქმნის“ (3,4). მშობლიურ ენაზე სწავლება გამომდინარეობს სალი პედაგოგიური აზრიდან. იგი ვერ ეგუება იმ აზრს, რომ სკოლებში ხშირად ნიშნავენ ქართული ენის უცოდინარ პედაგოგებს.

გრ. ყიფშიძეს ვერ უპატიებია საზღვარგარეთ მოსწავლე ქართველი სტუდენტებისათვის ის ფაქტი, რომ, როცა ის ისმენს მსოფლიო ისტორიას მეცნიერულად, ნუთუ შეცდომად არ უნდა ჩაეთვალოს მას ის გარემოება, რომ გადმოვიდეს აქ და იჩივც არ იცოდეს საქა-

როველოს ისტორიისა“ (4,2). გრ. ყიფშიძე ღრმად არის დარწმუნებული, რომ ქართველი სტუდენტობის რიგნი წარმომადგენელი აღარ ადგანან თავისი ქვეყნის შესახებ სამარცხვინო უმეცრების გზას და ეს ისეთი ნიშანია, როდესაც გულის ძგერითა და აღტაცებით უნდა ველოდეთ ჩვენი ქვეყნის უკეთეს მომავალს. მისი აზრით „ცოდნა და ფილოსოფიური განვითარება ერთია და აღზრდა და დადგენა ხასიათისა - მეორე; ერთი სწავლის საგანია, მეორე კი აღმზრდელისა“ (4,3). გრ. ყიფშიძე თავისი პედაგოგიური და ჟურნალისტური მოღვაწეობის პერიოდში სისტემატურად იბრძოდა ქართული ეროვნული სკოლისთვის, რომელიც აღზრდის ახალგაზრდებში ეროვნულ მიდრეკილებას, მამულის სიყვარულს, შეასწავლის მათ თავისი ქვეყნისა და ხალხის ისტორიას, მის კულტურას. ამგვარი სტუდენტობა სწავლა-აღზრდით შემთავრებული გინდ რუსეთში გაგზავნე, მერე გინდ ჩინეთში, იგი არ დაიკარგება, იგი ყველგან შვილია თავისი ქვეყნისა, იმიტომ, რომ მას ღრმად აქვს გართხმული ფესვები სამშობლო ქვეყანაში ეროვნული სკოლის მეშვეობით“ (4,2).

1898 წელს გრ. ყიფშიძემ კირიონთან ერთად გამოსცა „ქართული სიტყვიერების თეორია“. ეს იყო ქართული გიმნაზიებისა და სკოლებისათვის განკუთვნილი სახელმძღვანელო; წიგნი ხელმეორედ 1908 და 1920 წლებში გამოიცა. გრ. ყიფშიძე ცნობილია აგრეთვე როგორც ბიბლიოგრაფი. მან პირველმა შეადგინა კავკასიაში გამომავალი პერიოდული და გრძელდებიანი გამოცემების ბიბლიოგრაფია რუსულ ენაზე „Периодическая печать на Кавказе“. წიგნი გამოიცა 1901 წელს. მასში აღნუსხულია პერიოდული გამოცემები კავკასიაში, რომლებიც გამოდიოდა ქართულ და რუსულ ენებზე. წიგნი შედგება სამი ნაწილისაგან: პირველში მიმოხილულია კავკასიაში გამოცემული რუსული პერიოდული გამოცემები, სადაც თავის მხრივ ორი ნაწილია წარმოდგენილი: პირველში მიმოხილულია საერთო ლიტერატურული ხასიათის გამოცემები, ხოლო მეორეში - სპეციალური პერიოდული გამოცემები. მომდევნო თავში გრ. ყიფშიძეს განხილული აქვს კავკასიაში გამოცემული ქართული პერიოდული გამოცემები. ჯერ აღრიცხული აქვს ზოგადლიტერატურული ხასიათის გამოცემები: „ცისკარი“, „მოამბე“, „დროება“, „კრებული“, „მნათობი“, „ივერია“, „შრომა“, „იმედი“ და სხვა გამოცემები, შემდეგ აღრიცხული აქვს სპეციალური პერიოდული გამოცემები: „გუთნის დედა“, „სასოფლო გაზეთი“, „ჯეჯილი“, „ნობათი“, „თეატრი“,

„მწყემსი“, „აკაკის კრებული“ და სხვ. პერიოდული გამოცემები. წიგნის მესამე ნაწილში აღრიცხულია პერიოდული გამოცემები აზერბაიჯანულ ენაზე, რომლებიც გამოდიოდა 1873-1877 წლებში. აღნიშნული ნაწილის ავტორია ფ. სულეიმანოვი. კავკასიაში გამოცემული პერიოდული გამოცემების აღრიცხვა იწყება 1819 წლიდან და მთავრდება 1901 წლით. თითოეული პერიოდული გამოცემის ბიბლიოგრაფიულ ჩანაწერს ახლავს სარედაქციო ცნობები, გამოცემის წლები, მიმართულება, რედაქტორ-გამომცემლების ვინაობა და სხვ. მონაცემები, რომლებიც მოკლედ ახასიათებენ თითოეულ პერიოდულ გამოცემას.

სახალხო განათლების საკითხებში გრ. ყიფშიძე სამართლიანად ითვლება ნამდვილ დემოკრატიულ, ეროვნული განათლების მედროშედ. იგი თანმიმდევრული პოპულარიზატორია ი. გოგებაშვილისა და ი. ჭავჭავაძის პედაგოგიური შეხედულებებისა. თავისი შეხედულებები ენისა და ეროვნების შესახებ გრ. ყიფშიძემ ცამთავალია სტატიაში „ენა და ეროვნება“, დაწერილი 1895 წელს. „ქართული ენის სისუფთავისა და კანონიერებისათვის - წერდა ავტორი, ასოები, მარცვლები და სიტყვები კი არ არის, საქმე თვით ბუნებაა ენისა, მისი სული, მისი ბუნებრივი მიმოსვრა, მისი ზოგადი აგებულება“ (2,4). შეიძლება კაცმა გაიხეპიროს გრამატიკა - აგრძლებდა იგი მსჯელობას, მაგრამ ენა კი არ იცოდეს, დაეითნს სხაპასხუპით წაიკითხავს ზოგიერთი დიაკვანი, მაგრამ შინაარსი კი არ ესმისო“, წერდა იგი იმავე გაზეთში.

გრ. ყიფშიძეს სამართლიანად უწოდებდნენ ილია ჭავჭავაძის „მარჯვენა ხელს“. იგი „ივერიაში“ მოღვაწეობდა როგორც სტილისტი, რედაქტორის თანაშემწე, კორექტორი, მთარგმნელი და თავად ავტორიც. მისი უტყუარი შეფასების გარეშე არ იბეჭდებოდა არც ერთი ხასიათის წერილი, იქნებოდა ის მხატვრული თუ ნებისმიერი ჟანრისა. თედო სახოკია თავის დროზე წერდა: „გრ. ყიფშიძეს თამამად შეეძლო ეთქვა: „რამდენად ძალმეღვა ვიშრომე ჩემი ხალხისთვის, ვიტანჯე მისი ტანჯვითა, ვილხინე მისი ღხენითა და მომეწრო იმდენი ხნის ნატვრის ფრთების შესხმაც, მოვეწარი იმ სანეტარო წუთსაც, რომ ჩემმა სამშობლომ მონობის ბორკილები დაამსხვრია“ (5). გრ. ყიფშიძემ დიდი სიყვარულითა და ცოდნით შეადგინა ილია ჭავჭავაძის ვრცელი, მეცნიერული ბიოგრაფია, რომელიც დაერთო მ. გედეგანიშვილის მიერ გამოცემულ ი. ჭავჭავაძის თხზულებათა პირველ ტომს, რომელიც გამოიცა 1914 წელს.

ლიტერატურა:

1. „ივერია“ – 1878.- №14;
2. „მოამბე“ – 1895.- №4;
3. „მოამბე“ – 1895.- №12;
4. „ივერია“ – 1882.- №6;
5. „ტრიბუნა“ – 1921.- №6;

გრ. ყიფშიძის ავტორობით გამოცემული წიგნები:

1. ყიფშიძე, გრ. კირიონი არქიმანდრიტი. სიტყვიერების თეორია სალიტერატურო ნიმუშების დამატებითურთ.- ტფ; 1898;
2. ყიფშიძე, გრ. ქართული ლექსთწყობა: (ვერსიფიკაცია)//ქართული პოეტიკის ქრესტომათია.- თბ., 1954.- გვ. 196-217;

3. Периодическая печать на Кавказе .- Тифлис .- 1901 .- 52 с.

ლიტერატურა გრ. ყიფშიძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ:

1. ვართაგავა, ი. წერილები და მოგონებები .- თბ., 1975;
2. სახალხო განათლების ქართველი მოღვაწეები და სახალხო მასწავლებლები: კრ. 2 .- თბ., 1955;
3. სახოკია, თ. ჩემი საუკუნის ადამიანები .- 1984;
4. ცაიშივილი, ს. სახალხო განათლების მოღვაწეები .- თბ., 1954;
5. ვართაგავა, ი. ილია, ვაჟა და გიგა//მნათობი .- 1962 .- №3-5.

ბიოხბი სახაჯიშვილი

ეკატერინე სარაჯიშვილის ლიტერატურული სალონი

ეს ამბავი 1897 წელს მომხდარა, მაჩაბლის ქუჩაზე, დავით სარაჯიშვილის მამისეულ ძველ სახლში. 18 წლის ილია მამაცაშვილმა, რომელიც დაბადებული იყო 1879 წელს, „ერთხელ როდესაც სარაჯიშვილის ოჯახში სტუმრად ყოფილა ილია ჭავჭავაძე და სხვა საზოგადო მოღვაწენი, მიიყვანა ახალგაზრდა კობა ჯუღაშვილი, რომელსაც მათთვის წაუკითხავს თავისი ლექსები. მერე უსაუბრიათ კობასთან. ილიას და სხვა დამსწრეებს შეუქიათ კობას ლექსები, საბოლოოდ ილია ჭავჭავაძეს კობასთვის უთქვამს: „შვილო შენი ლექსები კარგია, მაგრამ გეზი, რომელიც შენი საუბრის დროს სჭვივის, უფრო მნიშვნელოვანია სამშობლოსათვის ვიდრე ლექსები და მე გირჩევ იმ გზას ნუ უღალატებო.“ (გ. ჩიმაკაძე. ცხოვრება და ღვაწლი დავით სარაჯიშვილისა. თბილისი 2009). გვ.

233-240. ნიკოლოზ ილიას ძე მამაცაშვილი — „მოგონებანი“ ჩემი მამის ილია მიხეილის ძე მამაცაშვილის ნაამბობიდან დავით ზაქარიას ძე სარაჯიშვილის შესახებ.

XIX საუკუნეში, საოჯახო სალონებში, იმართებოდა ლიტერატურული საღამოები, სადაც საუფძველი ეყრებოდა კულტურულ ღონისძიებებს საზოგადოების ცხოვრებაში. სალონში კითხულობდნენ მწერლები და პოეტები თავიანთ ნაწარმოებებს, იმართებოდა კამათი, აზრებს უზიარებდნენ ერთმანეთს ხელოვნებაზე. ყოველი საღამო მთავრდებოდა ტრადიციული სადილით და საოჯახო ბალათით.

„არასდროს არ დავივიწყებ იმ „კვირაობებს“ როცა სტუმართმოყვარე სახლში ყოველ კვირას იკრიბებოდა მრავალრიცხოვანი საზოგადოება, როცა გულითადი პატრონი, ღრმად პატივცემული ეკატერინე ივანეს ასული ხიბლავდა ყველას თავისი ყურადღებით, თავაზიანი ალერსით და უბრალოებით. სახლი ყოველთვის ღია იყო საზოგადო მოღვაწეებისათვის. აქ შეიძლება გენახათ ახალგაზრდა და მოხუცი, მეცნიერი და არტისტი“, — წერდა ცნობილი სამხედრო ისტორიკოსი ბორის ესაძე.

სალონის ხშირი და სასურველი სტუმრები იყვნენ: ილია, აკაკი, რაფიელ ერისთავი, გრიგოლ ყიფშიძე, იონა მეუნარგია, პეტრე უმიკაშვილი, გიორგი და დავით ერისთავები, ვასო აბაშიძე, ვალერიან გუნია, აქვსენტი

და ალექსანდრე ცაგარელები, ივანე მაჩაბელი, იაკობ მანსვეტაშვილი, დავით გურამიშვილი, გიგო გაბაშვილი, ნინო ყიფიანი, არტურ ლაისტი, თედო სახოკია, გიორგი ტარსაიძე და სხვანი.

ეკატერინეს ლიტერატურული სალონი ერთ-ერთი გამორჩეული იყო: დომენიკა — განდევილის, ნინო ყიფიანის, ელისაბედ ორბელიანის, ლიდა მგალობლიშვილის, სოფიო ამირეჯიბის, ოლღა გურამიშვილი — ჭავჭავაძე

მხატვარი ტარიელ ბარდაძე. ილია ჭავჭავაძე ეკატერინე სარაჯიშვილის ლიტერატურულ სალონში კითხულობს „განდევილს“.

ძისას, ელენე ყიფიანის, ტასო მაჩაბლის, თამარ ჭავჭავაძე — ბაგრატიონ — გრუზინისკისას, ატატო მებურიშვილის, ანა ჟურული — იმედ-აშვილისას, თამარა დედაბრიშვილი — რაზი-კაშვილისას, რაისა ჩიხლაძის იმ დროის საოჯახო სალონებში.

ეკატერინე ივანეს ასული ფორაქიშვილი—სარაჯიშვილისა (1862-1916) დაიბადა თბილისში, მდიდარი სოფლაგრის ივანე ფორაქიშვილის ოჯახში. განათლება ჯერ ოჯახში, ხოლო შემდეგ სპეციალურად მიზნული აღმზრდელებისაგან მიიღო. იზრდებოდა განთქმული ფაგრის პანსიონში, შემდეგ კი საგანგებოდ მიწვეული მასწავლებლების ხელმძღვანელობით. მშობლიური ენის გარდა, რომელიც ზედმიწევნით იცოდა შეისწავალ ფრანგული, გერმანული, ინგლისური ენები. ინგლისურ ენას ინგლისელი ქალი მის პოპკინი ასწავლიდა.

ეკატერინე მტკიცედ იცავდა ტრადიციული ქართული ოჯახის ადათწესებს, იგი იყო სათნო, ოჯახის დიდი მზრუნველი, შრომის მოყვარე, მუყაითი და ღმობიერი, კეთილის მყოფელი ადამიანი.

„ფერი ფერსა მადლი ღმერთსაო“ ჩვენს ხალხს რომ უთქვამს სწორედ დავით და ეკატერინე სარაჯიშვილებზეა ზედ გამოტ-

რილი. რა მხრივ აიღებთ, რომ ერთი მეორის ტოლი და სწორი არ ყოფილიყონ. პრაქტიკული საქმიანობით, გამჭვრიახობით, დიდი საქმის უნარიანი მოვლით, იდეური ქველმოქმედებით, სამშობლო ქვეყნის განუსაზღვრელი და შეგნებული სიყვარული. მამულიშვილობა და მოქალაქეობა, აი რა იდეას ემსახურებოდნენ შეგნებით განსვენებულნი. უძენონი იყვნენ მაგრამ რამდენი სასარგებლო ნიჭიერი წევრი აღუზარდეს სამშობლო ქვეყანას და მათგან დანატოვარი კიდევ რამდენს სასარგებლო კაცს გაზრდის“ — წერდა ოჯახის ექიმი შტოკმანი.

1905 წელს ვერცხლის ქორწილის აღსანიშნავად გადაღებულ სურათზე, ოჯახის ნათესავებთან ერთად ის მეგობრებიც არიან, რომლებიც გარს ერტყათ ყოველდღიურ ცხოვრებაში. გასაკვირია, მაგრამ ფაქტია, მათი სახლიდან მთვრალი გამოსული არავის ენახა, მაშინ როდესაც გვიან ღამემდე გრძელდებოდა ნადიმები, იმართებოდა დღესასწაულების, უცხოელი სტუმრების, ლიტერატურულ სალონში გამართული პოეტებისა თუ მწერლების საკუთარი ნაწარმოებების წაკითხვის შემდეგ.

ილიამ უძღვნა ეკატერინეს თავისი ფოტოსურათი, წარწერით:

*ამ ლექსს გიწერ ჩემ სახსოვრად,
და ვაგიხვევ შიგ ჩემ გულსა,
სადაც ვინახავ, ვით მარგალიტს
მე შენ დაძმურ სიყვარულსა.*

აკაკიმ კი ასე მიმართა ეკატერინეს:

*თვალხილული ვერ გხედავდი,
რომ დავბერდი ეხლა გხედავ,
და გულში რაც ჩამისახავს
იმის თქმასაც უფრო ვბედავ.*

*შემიყვარდი როგორც შვილი
როგორც და და მეგობარი,
ვაშა იმას ვინც პოეტი
ამღერა ცოცხალ-მკვდარი!*

ახალგაზრდა პოეტმა და დრამატურგმა სანდრო შანშიაშვილმა, ბერლინიდან, ეკატერინეს უძღვნა ლექსი — „ქართველი ქალი“, სადაც ამთავრებს შემდეგი სტრიქონებით:

*„თვალს დაეხატა სხვა მყობადი, სხვა მომავალი
და ვსთქვი: კავშირი ძველ წარსულთან არ
გაწვევტილა,
სხვა ჟამი გველის, გაივლის აწმყო საზარი,*

კვლავ განახლებით აღსდგებიან ქართველ დედებში,

ნინო, ქეთევან და სულმნათი დიდი თამარი“.

ხუთი წლის განმავლობაში, ეკატერინე დიდუბის ღვთისმშობლის ეკლესიის გალავანში, დავითის საფლავზე, ყოველდღიურად ერთი ვარდის მიტანით იგონებდა საყვარელ მეუღლეს.

დახვეწილი, ნატიფი გემოვნების ეკატერინე ყველა მოვლენის საქმის კურსში იყო. ყურადღების არედან არ უშვებდა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას, მისთვის ახალგაზრდების სწავლა-განათლებაზე ზრუნვა უპირობოდ მოვალეობას წარმოადგენდა.

ეკატერინემ მოსაწვევით აუწყა ინტელიგენციას იმ სადამოხე, რომელიც 1916 წლის 24 მაისს მოუწყო ლიტერატურულ სალონში რუსეთის საიმპერატორო თეატრის შემქმნელს, არტისტს ალექსანდრე სუმბათაშვილ — იუჟინს, მისი თბილისში ჩამობრძანებასთან დაკავშირებით. „დალატის“ ავტორი, რომელიც რუსეთში დიდ თეატრალურ მოღვაწედ იყო მიჩნეული და კმაყოფილი დარჩა.

27 წლის პოეტმა იოსებ გრიშაშვილმა სადამოხე ექსპრომტად ოც სტრიქონიანი ლექსი მიუძღვნა სტუმარს:

და ეგ სახე, ფრთა წარსულის, ჩვენთან დაქრის, ჩვენთან ფრინავს

და ჩვენც ვამბობთ აკაკივით: არ მომკვდარა, მხოლოდ სძინავს!

მაგრამ სადმე ცივი ჰავა თუ ჩავიქრობს გულში აღსა,

ჩვენთან მოდი და თბილ სუნთქვით, გააჩაღებოთ ნაღვერდალსა.

სადამოხების სულის ჩამდგმელი და მამობელელობა იყო თავად ეკატერინე. მისი „სუფრის ემში“ ყველასათვის იყო ცნობილი, როცა 1903 წელს, სწავლის საკითხი გადაწყდა „საქართველოს ბუღბუღის“ შესახებ, ვანომ ურმულთ ილიას, „მამულზე ფიქრით დაღარული შუბლი გაუნათა“, ეკატერინეს სალონი საკონცერტო დარბაზად იქცა, სიმღერით დასტკბა დიდი თუ პატარა, სახლში მყოფი, თუ ქუჩაში გამგლევი. სუფრის გამლამ რამდენიმე ხნით დაიგვიანა.

სარაჯიშვილის ფორმის ნატურალური კონიაკი, რომელიც არა მარტო რუსეთის იმპერიაში იყო ცნობილი, რომელმაც სახელი გაუთქვა დავით სარაჯიშვილს. იმპერატორ ნიკოლოზ II საზღვარგარეთელი სტუმრების სუფრას ამშვენებდა. ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე რომანოვი (1894-1917) რუსეთის

უკანასკნელი იმპერატორი თბილისს ესტუმრა თავად აზნაურთა მარშალმა კოტე აფხაზმა შეხვედრა ეკატერინეს სტუმრათმყოფარე სახლში საიმპერატორო შეხვედრაზე ყურადღების გამოხატვით, არისტოკრატიული გარემოთი დიდად კმაყოფილი დარჩენილა მისი უდიდებულესობა.

მომხდარა ასეთი შემთხვევაც ფრანგი არქეოლოგი ბარონ დე—ბაი სტუმრებია საქართველოს. თედო სახოკია წერს, რომ „ენობრივი ბარიერი სულაც არ იგრძნობოდა, პირიქით დამსწრენი აზრებს უზიარებდნენ ერთმანეთს ლამაზი ფრანგულით. დავითს ოფიციალურად ბოდიში მოუხდია, იმის გამო, რომ გარკვეული მიზეზით ეკატერინე სახლში არ იმყოფებოდა. დე—ბაი ისე მოხიბლულა დ. სარაჯიშვილით, რომ ისურვა მასთან ფოტოსურათი გადაეღო. როდესაც დაიკმაყოფილა სურვილი, ბედნიერად ჩაუთვლია თავი“.

სამშობლოზე ფიქრები კარგად ჩანს დავითის გიმნაზიის მეგობრის, ცნობილი მხატვრის თავად დავით გურამიშვილისადმი გაგზავნილ საახალწლო მილოცვაში, სადაც ეკატერინე წერს: „ახალ წელს მოეტანოს ჩვენ ყველასათვის სულის სიმშვიდე, დაობლებული, გაწამებული სამშობლოს აღორძინება. ვიმედოვნებ, რომ ჩვენი პატარა ქვეყანა, ისეთი დანაკლისებით გადამტანი საშინელი ომებისა ღირსია დაჯილდოვებისა“.

ეკატერინეს სალონის მშვენება ილიასადმი დათმობილი სადამოხებია. 1883 წლის 8 თებერვალს პოემა განდგეილის და შემდეგ „სოთარანთ ქვრივის“ წაკითხვა, რომელთა „უცვლელი ნათლია დ. სარაჯიშვილი თვითონ იხდიდა ნათლობასაც“.

ლიტერატურულ სალონში წაკითხული ნაწარმოების მოწონება-კრიტიკის ნამდვილ ნიმუშს იძლევა იაკობ მანსვეტაშვილი „მოვონებაში“: „ილია კაი მკითხველი იყო, თუმცა ხმა ცოტა მოყრუო ჰქონდა, თითქოს გულზე ქონი აქვს მოკიდებული და ეს უშლის სიტყვის მკაფიობას. კითხვა გათავდა, ჩამოვარდა სიხუმე, ილია ადგზნებული სახით აქეთ-იქეთ იყურება.“

პირველმა ხმა ამოიღო გრიგოლ ვოლსკიმ, მე „სოთარანთ ქვრივს“ კი არა ობოლ მარგალიტს დაგარქმევდით. ქვრივი, როგორც ტიპი, ჩამოსხმულია, გამოქანდაკებული. ენა ხომ ისეთია, რომ აქ ილიამ თვით ილიასაც კი გადაამეტა, გადააჭარბა... მხატვრობით, ფერების სიუხვით, ნამდვილი ქართული მოსწრებული სიტყვა პასუხით, მშვენებია, შეუდარებელი. მხოლოდ გიორგის დიდბუნებოვნებამ, მისი სულიერი დიაღობა არა ჩანს. მეჯინიბეს მადლიანად სცემა და მოჯამავირეს ტყეში

გვერდები ჩაამტვრიაო — ეს მაინცდამაინც არც ისეთი დიდი გმირობაა და არც დიდ-სულოვნება. მაშ, რაზე ჰკიცხავთ კესოს, რომ გიორგის სიყვარულს ვერც კი მიუხვდაო. რაში გამოიხინა გიორგიმ თავისი სულიერი სიღამაზე, გონების წარმატებულობა, რომ კესოს თავი დაეიწყებოდა და გული შესტოკებოდა? რა ვქნა ილია, არ მომწონს გიორგი. იგი ლანდია და არა ცოცხალი ხორცშესხმული ადამიანიო“.

წამოდგა ნიკო ნიკოლაძე, ესეც კესოს გამოესარჩლა. ილიას არ მოსწონს, რომ კესომ შორს დაიჭირა თავი და გიორგის სულიერი ტანჯვა ვერც შეამჩნიაო. და მიზეზად იმას ასახელებს, რომ სხვადასხვა წოდების ხალხნი არიანო, ერთი თავადის ქალია, მეორე — გლეხის შვილი, მათ შუა უფსკრულიაო, სხვადასხვა ნაპირასა დგანანო, ხმა ვერ მიუწვდენიათ ერთმანეთისთვისო. ხელს ვერ აწვდიან ერთმანეთს, რადგან ხილია მათ შორის ჩატეხილიო. აქ ჩატეხილი ხიდი არაფერს შუაშიაო. ხიდი რომ გავდოთ კიდევ, კესო და გიორგი ერთმანეთს ხელს ვერ მისცემენ, კესო გიორგის გულის წადილს პასუხს ვერ მისცემს. რატომ? მიზეზი აქ ხიდის უქონლობა კი არ არის, არც გვარიშვილობა, აქ კულტურული დაშორებაა. აბა, გიორგი უბრალო მოჯამაგირედ, ისიც უსწავლელი — უწიგნო კაცად არ მისდგომოდა კესოს კარებს? წარმოიდგინეთ გიორგის სწავლა მიეღო, ყოფილიყო, ვთქვათ ინჟინერი, ექიმი, მასწავლებელი — როგორ გგონიათ კესო გულცივად შეხვდებოდა გიორგის, ამას, რომ თავის გრძნობა ემცნო? არა, ეს შეუძლებელია, ეს ბუნების წინააღმდეგ იქნებოდა. კესო არც იკითხავდა გიორგი გლეხია თუ თავადის შვილიო, სწავლა, კულტურამ მათ შორის ჩატეხილი ხიდი შეაკეთა გაამაგრა.

ხოვმა დაუწუნა ილიას გიორგის სიკვდილი: არა ბუნებრივია, შემთხვევითიაო, თვით მოთხრობის მსვლელობისაგან არ გამომდინარეობს, როგორც აუცილებელი, საბედისწიერო შედეგი იმ მოვლენათა გადახლართ-გადმოხლართვის, რომელსაც ცხოვრება ქმნის. თვით სიკვდილი გიორგისა — „პირაღმა გადმოქცეული წამოვიდა ზემოდან გიორგი და ურმის ჭაღს ზედ დაეგო ზურგითაო“ — არ მოსწონდათ, არაესთეტიურიაო.

წვრილმან ნაკლულოვანებასაც აღნიშნავდნენ. შთაბეჭდილება მოთხრობისა დიადი იყო, მომხიბლავი“. დ. სარაჯიშვილის ფართო, მდიდრულად მოწყობილ სახლში, „სასადილო ოთახში, დიდებულ სუფრა იყო გაშლილი, სუფრას ლაზათი დასდო თამადამ, რაფიელ

ერისთავმა, რომელიც განთქმული იყო, როგორც მწერლობის პატრიარქი, ენა — წყლიანი, ჭკუა — მახვილი, ოხუნჯი, ძველებური მოქართულე, დარბაისელი. სადღეგრძელოს დაჰლევდა, შესაფერისი სახუმარო სიტყვით მიჰმართავდა, ხან ექსპრომტით ლესსაც ჩააყოლებდა“.

აი, რაფიელის ხუმრობის რამდენიმე მაგალითი: ქალაქის, ქართული ბანკის დირექტორი ალექსანდრე ჩოლოყაშვილი აურჩევია ქალაქის „დუმაში“ — გიყვარდა კეთილი ცხოვრება, ნატრობდი მსუქანი ლუკმა გემოვნა. აგიხდა ნატვრა: ეხლა ქალაქის „დუმა“ ხელში გაქვს. სთალე და სთალე. ნუ დახოვავ მსუქანი „დუმააო“.

პეტრე უმიკაშვილი წვერ-ულვაშს არ ატარებდა. ადღეგრძელა ქართული მწიგნობრობის მოყვარული, ადღეგრძელა და თან დასძინა: „ყური უგდეთ პეტრეს, თუ ჭიქა არ გამოსცალოს, ულვაში აუწიეთო და სხვა“.

აკაკიმ 1905 წლის 3 აპრილს დავით და ეკატერინე სარაჯიშვილებს ნადიმზე სოლოლაკში აშენებული სახლის (ამჟამად მწერალთა კავშირის სასახლე მანაბლის ქუჩაზე) კურთხევაზე მიმართა:

*„განგებამ მოგცათ სუყველაფერი,
ნუ სწუხართ იმას, რომ ხართ უშვილო
ნოთუ არ კმარა შვილად და ძირად
თქვენთვის სამშობლო და საქართველო?“*

ეკატერინემ გარდაცვალებამდე რამდენიმე ხნით ადრე სალონში შეკრებილებს გაანდო სურვილი, ქუთაისში თეატრის აშენებაზე, რისთვისაც მან ანდერძით 150 ათასი მანეთი დატოვა. ამის გამო ქუთაისი მოურავი ივანე ჩიქოვანი ეკატერინეს დაკრძალვაზე ამბობდა: „იმერელს, როგორც ყველა ქართველს უყვარს თავის თეატრში სიარული და როდესაც შენი საშუალებით აშენებულ თეატრში შევა უმაღლეს მამულიშვილური გრძნობებით აღივსება იგი და შენს ძვირფას სახელსაც მაშინ მადლობით მოიხსენიებს“.

ეკატერინე თავის ანდერძში მოითხოვდა: „ნუ დამკრძალავთ მდიდრულად, არ ვსაჭიროებ არცა გვირგვინებს არც დიდ ძეგლს, ბევრი არ დამახარჯოთ და ქონება ჩემი ერს გაუბოძეთო“.

ეკატერინე იმდენად მაღალი ზნეობისა და მორალის ადამიანი იყო, რომ ქმრის ანდერძი პირნათლად შეასრულა. სიკვდილამდე რამდენიმე დღით ადრე ანდერძი დატოვა თუ ვის რამდენი უნდა მიეღო, მისი მეუღლის ანდერძის მიხედვით დატოვებული ქონებიდან.

ღამოუჩიღაბლოზის 100 წელი

ბუნახა სხუა

26 მაისი ქართველთა დიდი ღმესასწაულია

გილოცავთ საქართველოს
დამოუკიდებლობის დღეს!

მცდამეერთე საუკუნის დასაწყისია - 2018 წელი! 26 მაისს ქართველმა ხალხმა აღნიშნა საქართველოს დამოუკიდებლობის ასი წლისთავი, ღამაზად, მხიარულად. მზე წვაგდა მოედანს, სადაც გაიმართა ცერემონიალი. ამერიკულად გამოწყობილი (თბილ ფორმებში, საკმაოდ მძიმე იარაღებით აღჭურვილები...) ჩვენი ჯარისკაცებიც კოლონებად იდგნენ. ყველაფერი მართლაცდა ღამაზი სანახავი იყო რომ არა ეს ცხელი მზე... ტელევიზიის არხები ზედმიწევნით სუფთად და შინაარსიანად აშუქებდნენ არა მარტო თბილისის, არამედ საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებში ჩატარებულ პარადებსაც. თავისუფლების მოედნიდან სიციხით შეწუხებული ჯარისკაცი გაიყვანა მეგობარმა. მაშინ კი ბრძანება გასცა პეზიდენტმა,- ჯარებს დაეტოვებინათ მოედანი.

დამოუკიდებლობა ბევრმა უცხოელმა მოგვიღოცა. ექვსი უცხო ქვეყნის პრეზიდენტი, საელჩოების წარმომადგენლები და საზღვარგარეთელი სტუმრები ესწრებოდნენ ჩვენს ზეიმს. დიახ, ასი წელი გასულა მას შემდეგ,

რაც ძალიან დუხტირ და შეჭირვებულ დროში, რაღაც სასწაულის ძალით საქართველომ დამოუკიდებლობა მოიპოვა... დღეს ჩვენ ვიგონებთ იმ ისტორიულ ხანას, ძალიან გამოწველივით გვინდა რომ ვიცოდეთ რა და როგორ მოხდა მაშინ, ვეძიებთ ისტორიულ დოკუმენტებს, ინტერესით ვკითხულობთ იმ პერიოდის გაზეთებში გამოქვეყნებულ წერილებს, ვეცნობით თვითმხილველთა და მონაწილეთა მოგონებებს, მაგრამ მაინც, ვეჭვობ ჩავწვდეთ იმ რეალობას, ვიგრძნოთ ის სიტუაციები, რაც ქართველ პოლიტოკოსებსა და ხალხში ტრიალებდა მაშინ. დიახ, რთულია იმ დღეების სრულად წარმოდგენა, შეცნობა და გაგება. რა საკვირველია, ამ შემთხვევაში უნდა დავუჯეროთ მკვლევარებს, ისტორიკოსებს და მათი წყაროების საშუალებით გავეცნოთ ჩვენი ტანჯული ქვეყნის ისტორიის ამ მეტად მნიშვნელოვანი მონაკვეთის ფაქტებს, მოვლენებს და ამბებს, რამაც მოკლევადიანი - სამწლიანი თავისუფლება და დამოუკიდებლობა მოგვიტანა. მაგრამ რა უძღოდა წინ ჩვენი ერის ამ საოცნებო მოვლენას? როგორ მოხდა რუსთა ოფიციალური თუ არაოფიციალური, ორასწლიანი ბატონობისაგან თავის დაღწევა?

1918 წლამდე უამრავი რამ მოხდა. ტახტიდან გადადგა რუსეთის იმპერატორი, ნიკოლოზ მეორე. რუსეთის იმპერიულ ძალასა და მთლიანობას საფუძველი მოერყა. ისარგებლეს რა მაშინდელმა პარტიულმა ორგანიზაციებმა, მათ შორის სოციალ-დემოკრატებმა, 1917 წლის 17 ნოემბერს თბილისში საქართველოს პირველი ეროვნული ყრილობა გახსნეს. აირჩიეს ეროვნული საბჭო ნოე ჟორდანიას თავმჯდომარეობით. ამ დროს რუსეთი უკვე გასაბჭოებელია და თვალის უჭირავს ამიკერკავკასიისაკენ. 1918 წლის იანვარში კიდევაც სცადა საქართველოს ოკუპაცია, მაგრამ ახ-

ლად შექმნილმა ქართულმა ჯარმა რუსეთის ჯარები სასტიკად დაამარცხა. თუმცა, საშიშროება მხოლოდ რუსეთისაგან როდი მოდიოდა. თურქეთიც ვერ მაღაგდა თავის აგრესიას, ამიერკავკასიას იგი რუსეთის მიერ მიტაცებულ ტერიტორიად (ასეც იყო!) მიიჩნეოდა, არადა, ყველაზე დიდი პრეტენზია მას ჰქონდა და ცდილობდა მის ხელში ჩაგდებას. საჭირო იყო მოლაპარაკება და თურქეთის აგრესიის შეჩერება. ამ მიზნით, ამიერკავკასიის კომისარიატმა საკანონმდებლო ორგანოს სეიმი მოიწვია და 1918 წლის აპრილში გამოაცხადა ახალი, დამოუკიდებელი ამიერკავკასიის დემოკრატიული ფედერაციული რესპუბლიკა აზერბაიჯანის, სომხეთისა და საქართველოს შემადგენლობით (თურქეთის სახელმწიფოს საპირწონე ქვეყანა). მიუხედავად ამისა, თურქეთთან მოლაპარაკება ვერ შედგა, მან ბათუმის საზავო კონფერენციაზე საქართველოსთვის კიდევ უფრო მძიმე პირობები წამოაყენა, გარდა ამისა, რესპუბლიკელები - აზერბაიჯანი (თურქოფილური), სომხეთი (ანგლოფილური) და საქართველო გერმანოფილური) თავიანთი საგარეო-ორიენტაციების მიხედვით ერთმანეთში ვერ თანხმდებოდნენ. არც გერმანია წყალობდა სამი ქვეყნის ახალ ფედერაციულ რესპუბლიკას. ეს იყო ერთ-ერთი მოტივი, როცა საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ ოფიციალურად დაადასტურა გერმანოფილური საგარეო პოლიტიკური კურსი და ეროვნული საბჭოს აღმასრულებელმა კომიტეტმა დაიწყო მზადება საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებისთვის. ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთმა ლიდერმა, ზურაბ ავალიშვილმა წარმოადგინა „საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების სანიმუშო პროექტი“ იმ დროს, როდესაც ბათუმში იმართებოდა საზავო მოლაპარაკებები ამიერკავკასიის სეიმსა და თურქეთს შორის. ამ საგაზეთო წერილში შეუძლებელია მაშინდელი სიტუაციის დეტალური აღწერა, ვიტყვი იმას, რომ 1918 წლის 26 მაისს, როდესაც საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხები უკვე წინასწარ კარგად იყო მომზადებული, ვითარებაც ხელსაყრელი,

თბილისში, კავკასიის მეფისნაცვლის ყოფილი რეზიდენციის სარკეებიან დარბაზში შეიკრიბა ეროვნული საბჭოს უკანასკნელი სხდომა, ნოე ჟორდანიას ხელმძღვანელობით. სხდომა გაიხსნა 4 საათსა და 50 წუთზე, იგი დიდხანს არ გაგრძელებულა. ამ მართლაც, ჩვენი ქვეყნისთვის უმნიშვნელოვანეს სხდომას ეროვნული საბჭოს 42 წევრი და 36 წევრობის კანდიდატი ესწრებოდა. მოწვეულნი იყვნენ: თბილისის მიტროპოლიტი ლეონიდე, ქართველი მხედრობა, საპატიო სტუმართა შორის გამთირჩეოდნენ გერმანიის ჯარის უფროსი და გრაფი შულენბურგი თანმხლები ოფიცრებით. სეიმმა ამიერკავკასიის ფედერაცია დაშლილად გამოაცხადა და თავიდან მოიხსნა ყოველგვარი რწმუნებულება,

„დღეს თქვენ აქ მოწამე იყავით ერთი ისტორიულისა და ამავე დროს ტრადიკული აქტის. ამ დარბაზში მოკვდა ერთი სახელმწიფო და აი ახლა ამავე დარბაზში ეყრება საფუძველი მეორე სახელმწიფოს“- ამ სიტყვებით გახსნა სხდომა ნოე ჟორდანიამ.

„საქართველოს დამოუკიდებლობის“ აქტი ეროვნულმა საბჭოს წევრებმა ერთხმად მიიღეს 1918 წლის 26 მაისის 5 საათსა და 10 წუთზე. საქართველოს გაუთენდა ისტორიული დღე, დღე, რომლისთვისაც საუკუნეების მანძილზე (მეთხუთმეტე საუკუნიდან!) იღვწოდა, სისხლს ღვრიდა, სიცოცხლეს სწირავდა! დიდი იყო საბჭოს წევრების სიხარული, თავმჯდომარის წინადადებით ეროვნული საბჭოს მდივანი ილია ზურაბიშვილი სასახლის აივანზე გავიდა და იქედან წაუკითხა თავმოყრილ ხალხს დამოუკიდებლობის აქტი. ორ რაზმად ჩამწკრივებულ საპატიო დარაჯებს ეჭირათ ეროვნული დროშები. იყო ვაშას ძახილი, ტაში, განუწყვეტელი ოცაციები. (ეს ყველაფერი აქტშია აღნიშნული).

ზეიმობდა ხალხი, რომელსაც დამოუკიდებლობა მიაჩნდა სიღარიბიდან ხსნის, განვითარების, წინსვლისა და განახლების ერთადერთ გზად!

ჩემი ოჯახის წევრების, ბაბუასა და თავად მამაჩემის (თორმეტი წლისა ყოფილა იმ

დროისათვის) ნაამბობი მახსენდება. თურმე ენით აუწერელი სიხარული ტრიალებდა მაშინ ქართველ ხალხში. სულ ახლახან კი პროფ. სერგო ვარდოსანიძემ ამადელელებული რამ მოგვითხრო ტელეარხიდან: ხაშურის ერთ-ერთი სოფლის მცხოვრებს, იმხანად გარდაცვლილი მამის საფლავის ქვაზე, წარწერა გაუკეთებია, რომელმაც ჩვენამდე მოაღწია - „გიხაროდეს მამა, ახდა შენი ოცნება, საქართველო დამოუკიდებელი და თავისუფალი ქვეყანაა!“ დიახ, სოფელში თუ ქალაქში, ყველგან - საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე სიხარული სუფევდა.

არის ისტორიაში ისეთი განსაკუთრებუ-

ბი მოღვაწეობდნენ, მაგრამ 1921 წლის თებერვალ-მარტში საბჭოთა რუსეთმა უხეშად დაარღვია საქართველო-რუსეთის 1920 წლის 7 მაისის სამშვიდობო ხელშეკრულება და შეიარაღებული აგრესიის გზით მოახდინა თავის მიერვე ცნობილი საქართველოს სახელმწიფოს ოკუპაცია, რასაც შემდგომში მოჰყვა მისი ფაქტობრივი ანექსია. ჩვენ კარგად ვიცით შემდგომში რაც მოხდა, 1918 წლიდან 1991 წლამდე საქართველო, როგორც საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში მყოფი, რუსეთზე უშუალოდ დამოკიდებული ქვეყანა „განვითარების“ სულ სხვა რელსებზე გადავიდა... მაგრამ არ მომკვდარა დამოუკიდე-

ლი წუთები, საათები და დღეები, შემდგომში მთელ საუკუნეზე რომ ახდენს გავლენას. მიუხედავად იმისა, რომ დამოუკიდებელმა საქართველომ მხოლოდ სამი წელი (918-1921)

გასტანა, მან უდიდესი მნიშვნელობა შეიძინა საქართველოს ისტორიაში და სამაგალითო გახდა მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნებისთვისაც, როგორც თავისუფლებისა და დემოკრატიის სწორ გზაზე შემდგარი ქვეყანა. მთავრობაში უნიჭიერესი პიროვნებები, პოლიტიკოსე-

ბლობისა და თავისუფლებისაკენ ღტოლვის სურვილი, ჩატარდა რა 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმი, ქართველმა ხალხმა, იმავე წლის 26 მაისს კვლავ აღადგინა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა, რომლის საფუძველი 1918 წლის 26 მაისის აქტი და კონსტიტუცია გახლდათ. ეს ორი დოკუმენტი, - საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი და კონსტიტუცია, დღესაც კი იურიდიული ძალის მქონეა.

ახალციხის რაიონის სოფელ საყუნეთის ბიბლიოთეკის ბიბლიოთეკარის რეცეპტი

მომზადების დრო:	1 თვე
სირთულე:	
ყველაზე მეტად უხდება:	ღიმილი, საქმისადმი ერთგულება, ამბიცია და თავდაუზოგავი შრომა

ინგრედიენტები :

- კომპიუტერული ტექნიკა
- სწრაფი, ულიმიტო ინტერნეტი
- თანამშრომლობა სკოლასთან, მეზობელი სოფლის საბავშვო ბაღთან.
- ადგილობრივი მოსახლეობის მხარდაჭერა.
- მეგობრული, სანდო და კეთილგანწყობილი გარემო.
- მოსახლეობის ინტერესის გათვალისწინება

რა იყო „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკის“ წარმატების რეცეპტი საყუნეთის ბიბლიოთეკაში?

საყუნეთში ბიბლიოთეკა სულ რაღაც ერთი წელია აღდგა, თუმცა წიგნადი ფონდი საკმაოდ მომველებული იყო, ამიტომ არც მკითხველი მყავდა და არც ინტერესით მიყურებდა მოსახლეობა. ბიბლიოთეკრად დანიშვნის დღიდან თავს ვთვლიდი ერთ ჩვეულებრივ ბიბლიოთეკრად. თუმცა ბიბლიოთეკის კომპიუტერული ტექნოლოგიით და ინტერნეტით აღჭურვამ გაასამმაგა მოსახლეობის ინტერესი და მოთხოვნა ბიბლიოთეკის მიმართ. დღეს მიხარია და მეამაყება, რომ დღის განმავლობაში ბიბლიოთეკაში რამდენიმე ათეული მომხმარებელი შემოდის. ჩემს ბიბლიოთეკას ახალი სიცოცხლე დაუბრუნდა.

XXI საუკუნე ეს კომპიუტერის და ტექნოლოგიების ხანაა და ვთვლი, რომ ჩვენს ბიბლიოთეკაში კომპიუტერისა და ინტერნეტის არსებობამ მხარი აუბა მსოფლიო კომპიუტერიზაციას. ინტერნეტში ჩართულმა კომპიუტერმა საშუალება მოგვცა, რომ ჩემი საქმიანობა უფრო საინტერესო გამეხადა. კომპიუტერის საშუალებით უამრავი ადამიანი მოვიზიდე ბიბლიოთეკაში. მათ ვუწევ სხვადასხვა სახის მომსახურებას. ვითვალისწინებ მათ რჩევებს. ხშირად თვითონ გამოთქვამენ იდეებს და მეხმარებიან მათ განხორციელებაში. კომპიუტერით ყოველ დღე ვეკონტაქტები საქართველოს მამულებით ჩემს კოლეგა ბიბლიოთეკარებს. ვიღებ მათგან დახმარებას და რჩევებს. ისინი რომ არა ჩემი ბიბლიოთეკა არ იქნებოდა ისეთი აქტიური როგორც ეხლაა.

ვთვლი, რომ ბიბლიოთეკამ არა მხოლოდ დახმარება უნდა გაუწიოს მოსახლეობას, არამედ ეს უნდა იყოს მიმზიდველი და მყუდრო გარემო, სადაც ყველას მოესურვება შემოსვლა, დასვენება. ადგილი სადაც მოსწავლეებს შეეძლებათ მეცადინეობა. თემს შეეძლება შეკრება და სხვადასხვა საკითხების განხილვა, ხოლო სტუმრად ჩამოსული დამსვენებლისთვის ეს იქნება ადგილი, სადაც სიხარულით შემოვა და გაატარებს თავისუფალ დროს.

სოფიო ბერიძე

ახალციხის რაიონის სოფელ საყუნეთის ბიბლიოთეკარი

„შეგ-მზარეულის“ რჩევები:

ჩემო ძვირფასო კოლეგებო და მეგობრებო, ბიბლიოთეკაში შევქმნათ ისეთი კარგი გარემო, რომ სოფლის ყველა მაცხოვრებელს მოუნდეს შემოსვლა. ჩვენ კი მუდმივად მზად უნდა ვიყოთ, რომ მათ გაუწიოთ დახმარება.

რა უნდა გააკეთოთ თქვენ:

- გავითვალისწინოთ თემის ინტერესი
- ბიბლიოთეკა გავხადოთ საინტერესო, მიმზიდველი და მრავალი ფუნქციით დატვირთული.
- ვიყოთ ღიმილიანები, აქტიურები, ენერგიულები და ამბიციურები.

მართლმადიდებელი ეკლესიის მომსახურება

ჯანა ინანი

ერთი დღე ბიბლიოთეკის ცხოვრებიდან (თარგმანი ინგლისურიდან)

(დასაწყისი იხ. წინა ნომრებში)

თავი 3

ბავშვთა მომსახურების ბიბლიოთეკარი

კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება საჯარო ბიბლიოთეკის ბავშვთა განყოფილების ფანტასტიკურ სამყაროში! სამუშაოს ოფიციალურ აღწერილობაში ნათქვამია, რომ მევალება არასრულწლოვნებისა და მათი მეურვეებისთვის ფონდების მოწესრიგება და მომსახურების გაწევა. აქ შედის ადგილზე მომსახურება, ხელსაქმისა და ზეპირი კითხვის პროგრამების, სხვადასხვა საპოპულარიზაციო პროექტების განხორციელება, საბავშვო საბიბლიოთეკო სივრცის ორგანიზება და სხვა მრავალი. სინამდვილეში კი ეს ნიშნავს, რომ მე ვაკეთებ ყველაფერს, რაც შემიძლია, რათა ბავშვებმა მაქსიმალურად ისარგებლონ ბიბლიოთეკით და შეიყვარონ კითხვა. შესაბამისად, ვეხმარები ოჯახებს, მასწავლებლებსა და საბავშვო ბაღებს თავიანთი სოციალური როლის შესრულებაში. მე ვარ ჩვენი მომხმარებელთა ამ სეგმენტის უფლებათა დამცველი ბიბლიოთეკაშიცა და, ვფიქრობ, ზოგადად საზოგადოებაშიც. ეს თან სახალისო და თან სრულებით გიჟური საქმეა!

პატარა შესავალს გავაკეთებ: კანადის ალბერტას პროვინციის ქალაქ ედმონტონის მოსახლეობა, 2005 წლის მონაცემებით, 712391 ადამიანს შეადგენს. ქალაქის ცენტრში მდებარე ჩვენი ბიბლიოთეკა წარმოადგენს ადგილობრივი საბიბლიოთეკო ქსელის სათავეს ოფისს დაკომპლექტებისა და კატალოგიზაციის ცენტრალიზებული სისტემით. ქსელში გაერთიანებულია თექვსმეტი ფილიალი, აქედან ოთხი საოლქო ფილიალია, რომელიც შედარებით მსხვილ ფონდებს ფლობს. ფილიალების პერსონალს შეადგენენ ფილიალის ხელმძღვანელი, ხელმძღვანელის თანაშემწე, მოზრდილთა მომსახურების ბიბლიოთეკარი და ბავშვთა მომსახურების ბიბლიოთეკარი. ბავშვთა მომსახურების ოთხივე ბიბლიოთეკარი მუშაობს ცენტრალური ბიბლიოთეკის ბავშვთა მომსახურების ბიბლიოთეკართან ერთად, რათა კოორდინირება

გაუწიონ სხვადასხვა ფილიალში განსახორციელებელ პროგრამებს. ჩვენ აგრეთვე გუნდურად ვმუშაობთ ბიბლიოთეკის მრავალ სხვა თანამშრომელთანაც ისეთ პროექტებზე, როგორცაა „სახაფხულო კითხვის კლუბი“ და „სკოლამდელთა პროგრამა“.

წინათ ბავშვთა მომსახურების ბიბლიოთეკარად ისეთ ადგილებშიც მიმუშავია, სადაც იყო მხოლოდ ერთი ბიბლიოთეკა და ბევრად უფრო მცირე თემს ვემსახურებოდი. მცირე ბიბლიოთეკაში გიწევს ერთდროულად მრავალი როლის შესრულება: ბავშვთა ბიბლიოთეკარიც ხარ, წიგნების გაცემაც შენ გევალება, წიგნების რესტავრაციორიც შენ ხარ, სანტექნიკოსიც, კომპიუტერის შემკეთებელიცა და ა.შ. მსხვილ ბიბლიოთეკაში შემიძლია უფრო მეტად ვკონცენტრირდე უშუალოდ ბავშვთა მომსახურებაზე. იმის მაგივრად, რომ ბავშვთა ყველა პროგრამა პირადად განვახორციელო, რისი გაკეთებაც მიწევდა პატარა ბიბლიოთეკაში, ამ მოვალეობებს ვუნაწილებ ბიბლიოთეკის სხვა თანამშრომლებს და შედეგად უფრო მრავალფეროვან მომსახურებასაც ვთავაზობ.

ღონისძიებების დაგეგმვა: „კითხვის საათი“ და „თამაშების საღამო მოზარდებისთვის“

მადი, დავიწყეთ იმით, რაც ჩემი საქმიანობის ერთ-ერთ ყველაზე სასიამოვნო ასპექტად მიმაჩნია: ღონისძიებების დაგეგმვა. ანუ იგულისხმება ყველა ის საბიბლიოთეკო ღონისძიება, რომელშიც ნორჩი მკითხველები მონაწილეობენ. თქვენთვის, ალბათ, ნაცნობია საბიბლიოთეკო მომსახურების ფორმა „კითხვის საათი“: წამყვანი ხმამაღლა უკითხავს ბავშვების ჯგუფს დასურათებულ წიგნს და თან ყველანი ერთად მღერიან ანდა თამაშობენ. ამას შეიძლება დაემატოს გართობის სხვა ფორმებიც, მაგალითად, ხელსაქმე, სხვადასხვა თამაში, ფილმების ჩვენება, სტუმრების მოწვევა და სხვა. დამსწრეთა ასაკიდან გამომდინარე, პროგრამები განსხვავდება. არსებობს პროგრამა პატარა ბავშვებისთვის, როდესაც დედები და შვილები წრეზე სხდებიან და სწავლობენ საბავშვო ლექსებს,

ენის გასატყეხებს და მშობლები ეცნობიან ისეთ მიდგომებს, რომელთა დახმარებითაც მათ შეუძლიათ გაუზიარონ წიგნების შინაარსი თავიანთ პატარებს. პატარა ბავშვებისთვის იმართება შეხვედრები, სადაც ისინი მღერიან, თოჯინებით თამაშობენ და მარტივ მოთხრობებს ჰყვებიან. არსებობს საბიბლიოთეკო ტურები სკაუტი გოგონებისა და საბავშვო ბაღის ჯგუფებისთვის, რომლების დროსაც ჩვენ ვაცნობთ ბავშვებს ჩვენს რესურსებს და ვასწავლით, როგორ მოუარონ წიგნებს. გვაქვს პროგრამები სკოლამდელი და სკოლის ასაკის ბავშვებისთვის, რომლებშიც შედის ყველაფერი: დახმარება საშინაო დავალების შესრულებაში, სახალისო სამეცნიერო სანახაობები, კონკრეტული წიგნების განხილვა ან თუნდაც საშობაო ხის ქვეშ ირმის კოსტიუმში ჯდომა და წიგნის ხმამაღლა კითხვა! ეს არის საოცრად შემოქმედებითი გარემო, რომლის შესაძლებლობები მართლაც რომ ამოუწურავია!

ერთი დღის განმავლობაში ჩემი ვალდებულებები შეიძლება მოიცავდეს ჩემი საკუთარი ღონისძიებების დაგეგმვას, რეკლამირებასა და ჩატარებას, სხვა თანამშრომლების დახმარებას მათი ღონისძიებების მომზადებაში და, ასევე, გუნდურ მუშაობას სხვა ბიბლიოთეკების თანამშრომლებთან ქალაქის მასშტაბით დაგეგმილ ღონისძიებათა ციკლის განხორციელებაზე. თეატრალური ნიჭი და ღონისძიების დაგეგმვის უნარი ნამდვილად დაგეხმარებათ ამ საქმიანობაში. მაგალითად, ბევრი ბიბლიოთეკა ცდილობს გააუმჯობესოს მოზარდების მომსახურება და ამისთვის ქმნის მოზარდ მკითხველთა საკონსულტაციო ჯგუფებს და მასპინძლობს ვიდეოთამაშების ტურნირებს, წიგნის კლუბებსა და კარაოკეს საღამოებს. თუ ბაღის ასაკის ბავშვებთან და მოზარდებთან ერთად სიმღერა და ხალისი შეგიძლიათ, წარმატება გარანტირებული გაქვთ. ხალხის მისაზიდად სწორედ თქვენი ენთუზიაზმია საჭირო და არა, მაგალითად, უბადლო ხმა და სიმღერის უნაკლო შესრულება.

ფონდები: რა უნდა შეიძინოთ, რა გამოშვიროთ და სად რა განათავსოთ

ზოგიერთ ბიბლიოთეკაში ბავშვთა ბიბლიოთეკარებს აძლევენ განსაზღვრულ თანხას ყველანაირი მასალის შესაძენად. სხვა ბიბლიოთეკებში საბიუჯეტო თანხა განაწილებულია კატეგორიების მიხედვით: რამდენი უნდა დაიხარჯოს რბილყდიან წიგნებზე,

მაგარყდიან წიგნებზე, აუდიოვიზუალურ მასალებზე და ასე შემდეგ. ამ ერთეულების კატალოგიზაცია და დამუშავება ჩვენს ბიბლიოთეკას ევალება, ამის შემდეგ ისინი იგზავნება ფილიალებში. მე გასაგზავნი ტვირთის თითოეულ პარტიას ვამოწმებ და ყურადღებას ვაქცევ რამდენიმე დეტალს: სწორად მიენიჭა გამოცემას შენახვის შიფრი და დასახელება? სწორად აწერია დანიშნულების ადგილი? ან, მაგალითად, ხომ არ გამოდგება იგი „კითხვის საათის“ ღონისძიებისთვის ან კონკრეტული პრეზენტაციისთვის? ეს ასპექტები განსხვავებული იქნება თქვენი ბიბლიოთეკის სპეციფიკიდან გამომდინარე, მაგრამ საჭიროა, რომ ვინმემ სათანადო ყურადღება მიაქციოს ასეთ დეტალებს და უზრუნველყოს, რომ ერთეული ოპტიმალურ დროსა და ადგილას იქნეს გამოყენებული, რათა მიიზიდოს ახალგაზრდა მკითხველები.

მიუხედავად იმისა, რომ ამჟამად ვყიდულობ მხოლოდ წიგნებს ძველი ეგზემპლარების ჩასანაცვლებლად და ფონდების აუცილებელი ერთეულებით შესავსებად, წინა სამსახურებში პასუხისმგებელი ვიყავი ყველანაირი საყმაწვილო მასალების შეკეთაზე და ამიტომ ვკითხულობდი რეცენზიებს ისეთ გამოცემებში, როგორიცაა „სასკოლო ბიბლიოთეკების ჟურნალი“ (შტაიფელ ზიბრარე ჟურნალი) და „ბუკლისტი“ (ოკლისტი). ამჟამად ჩვენი ფონდები მოიცავს სხვადასხვა ფორმატის მასალას (როგორიცაა დი-ვი-დი, ნახატი (გრაფიკული) რომანები და ელექტრონული რესურსები), ამიტომ მიწევს უფრო მეტი მუშაობა, რომ მოვიპოვო კარგი საინფორმაციო წყაროები შესაძენი მასალების ხარისხის შესაფასებლად. ბევრი მიმოხილვითი ჟურნალი და ვებსაიტი ისე ხშირად არ განახლდება, რომ მუდმივად უახლესი ინფორმაციის წყაროდ გამოდგეს. აგრეთვე რთულია გადაწყვეტილების მიღება ისეთ მასალებთან მიმართებით, რომელიც აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს, მაგრამ დიდი პოპულარობით სარგებლობს, მაგალითად, მუსიკა უხამსი ან ძალადობრივი ტექსტით. რა ვიყიდოთ? როგორ უნდა მოხდეს კატალოგიზაცია? სად უნდა განთავსდეს ბიბლიოთეკაში ესა თუ ის ერთეული? რა ვქნათ, რომ ეს ერთეული არ მოიპარონ ან არ დაზიანდეს? თუ შემიძლია მკაფიოდ ავხსნა, თუ რატომ შევიძინე ესა თუ ის ერთეული, უფროსობისთვისაც უფრო ნათელი ხდება, რომ მე პასუხისმგებლობით ვეკიდები ჩვენს რესურსებს, და, შესაბამისად, მიადვილდება ჩემი გადაწყვეტილებების დასაბუთება.

საბიბლიოთეკო მასალების გადასინჯვა: შევინახოთ, შევცვალოთ თუ მოვიშოროთ?

ზოგჯერ ცვლილებების საჭიროება ჩნდება მას შემდეგ, რაც საბიბლიოთეკო ერთეული უკვე წიგნსაცავშია. ფონდების გადასინჯვის საწყის ეტაპზე კი, ისევ და ისევ, უმეტესად სწორედ მე ვარ პასუხისმგებელი პირი.

ეს ცვლილებები შეიძლება იყოს მარტივი, როგორცაა, მაგალითად, წიგნის გადამისამართება „ზარმაცი მკითხველების“ ფონდში, ან რთული: მაგალითად, პასუხის გაცემა რომელიმე მშობლის საჩივარზე, რომელიც ითხოვს, რომ შეურაცხმყოფელი ნაბეჭდი ერთეული ამოღებული იქნეს ბიბლიოთეკის ფონდიდან. ზოგჯერ მკითხველებს უნდათ, ვიდაცამ უბრალოდ მოუსმინოს და აუხსნას, რატომ დევს კონკრეტული წიგნი იქ, სადაც დევს. მათ აგრეთვე შეიძლება ჰქონდეთ შეკითხვები სხვადასხვა წესის შესახებ, მაგალითად, რატომ არ არის დაყენებული კომპიუტერზე ინტერნეტის გამფილტრავი პროგრამები. ზოგიერთი პრობლემა უნდა წერილობით მოეხსენოს სხვა მენეჯერებს, ზოგჯერ კი საბიბლიოთეკო საბჭოსაც, რომელიც საბიბლიოთეკო მასალებთან დაკავშირებით საბოლოო გადაწყვეტილებას იღებს. თუმცა პრობლემების უმრავლესობა ადგილზევე გვარდება.

უნდა ითქვას, რომ, ალბათ, ბავშვთა მომსახურების ბიბლიოთეკარს მოუწევს შეჯახება ისეთ ადამიანებთან, რომლებსაც სურთ, გიკარნახონ, თუ რა წიგნებზე უნდა მიუწოდებოდეს ან არ მიუწოდებოდეს ხელი არა მარტო მათს შვილს, არამედ მათს უბანში მცხოვრებ ყველა ახალგაზრდას. ინტელექტუალური თავისუფლებისადმი ერთგულება და თქვენი აზრის ნათლად გადმოცემის უნარი დაგეხმარებათ, რეალური გავლენა მოახდინოთ ბავშვთა მომსახურებაზე თქვენს ბიბლიოთეკაში. ფონდების დაკომპლექტების წესები, ინტელექტუალური თავისუფლების მხარდამჭერი განცხადებების გაკეთება, პრობლემურ მასალებთან მოპყრობის პროცედურები და თქვენი ბიბლიოთეკის ადმინისტრაციის მხარდაჭერა სასიცოცხლოდ აუცილებელია ბიბლიოთეკის გამართული მუშაობისთვის. უნდა შემეძლოს იმის ახსნა, თუ რატომ სთავაზობს ან არ სთავაზობს ბიბლიოთეკა თავის მომხმარებლებს ამა თუ იმ მასალას ან მომსახურებას, და ყოველთვის უნდა გავითვალისწინო ახალგაზრდების ინტერესები, როდესაც ვადგენ სტანდარტებს, რომლებიც გავლენას ახდენს საბიბლიოთეკო მომსახურების ხელმისაწვდომობაზე.

რეკომენდებული ლიტერატურის სიების შედგენა: მკითხველისთვის შესაფერისი წიგნის პოვნა

თქვენი არჩევანისა და ძალისხმევის შედეგად მკითხველები ხშირად პოულობენ (ან ვერ პოულობენ) სასურველ საბიბლიოთეკო მასალებს. ამას დადებითი გავებით ვამბობ: სამკითხველო დარბაზში მუშაობითა და ამა თუ იმ ლიტერატურის რეკომენდებით ბიბლიოთეკარი ეხმარება მკითხველს, იპოვოს ის, რაც დააკმაყოფილებს მის ინტელექტუალურ და რეკრეაციულ მოთხოვნებს. რაც უფრო მეტი იცით არა მარტო ინფორმაციის ორგანიზების ფორმებზე, არამედ კონკრეტულად ბავშვებთან დაკავშირებულ საკითხებსა და საბავშვო ლიტერატურაზე, მით უკეთ მოახერხებთ მკითხველთა სურვილების დაკმაყოფილებას. პირადად მე საბიბლიოთეკო ფაქულტეტზე დიდად არც არაფერი მისწავლია კითხვის უნარის განვითარების ეტაპების შესახებ. ლექციები ძირითადად ეხებოდა საბავშვო ლიტერატურას, მის ისტორიას, თემატიკასა და სტილებს.

გირჩევთ, რაც შეიძლება მეტი ისწავლოთ კითხვის სწავლების პროცესზე და კარგად გაერკვეთ, როგორი წიგნი შეეფერება ბავშვის განვითარების თითოეულ ეტაპს. თქვენი ცოდნა დიდად გამოგადგებათ, ვთქვათ, როდესაც მშობელი გთხოვთ წიგნს ცხენების შესახებ მესამეკლასელი გოგონასთვის, რომელსაც ჯერ კიდევ უჭირს კითხვა, ან როდესაც თქვენთან მოდის მეექვსეკლასელი ბიჭი, რომელსაც უყვარს ფანტასტიკის ჟანრი და ეძებს „რამე შედარებით რთულს“.

აი კიდევ რამდენიმე სფერო, რომელშიც უნდა ერკვეოდეთ: ხელმისაწვდომ მასალათა ტიპები; მასალათა შორის განსხვავება სტილების, ფორმატების, ავტორებისა და კითხვის უნარის დონეების მიხედვით; ის ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენს ოჯახურ გარემოზე, მაგალითად, ეკონომიკა, მასობრივი კულტურა, მასმედია, განათლების სისტემა, ბავშვის მოვლისა და აღზრდის სტილი, მოზარდული კულტურა. აგრეთვე უნდა გესმოდეთ იმ კონკრეტული ჯგუფების საჭიროებები, როგორცაა განსაკუთრებულ საჭიროებათა მქონე ბავშვები, ხელმოკლე ოჯახები, რისკის ჯგუფში შემავალი ახალგაზრდები, ეთნიკულურული ჯგუფები. ძალიან გრძელი სიაა, არა? თავიდანვე ყველაფრის სწავლა შეუძლებელია, უბრალოდ, ცადეთ, მეტი შეიტყოს თქვენი მკითხველების ინდივიდუალური საჭიროებების შესახებ. შეგიძლიათ ძალიან ბევრი ისწავლოთ სტატიებიდან,

ხალხთან საუბრიდან და თქვენი კოლეგებისგან. თქვენს მკითხველთა კონტინგენტის მიმართ ინტერესი და სწავლის სურვილი კარიერაში ძალიან დაგეხმარებათ.

პარტნიორობა და მოსახლეობასთან ურთიერთობების განვითარება

მკითხველებთან და მოსახლეობასთან ურთიერთობების გამყარება არა მარტო იმაში დაგეხმარებათ, რომ მიაწოდოთ მათ საჭირო წიგნები, არამედ მათ მხარდაჭერასაც მთიპოვებთ, რომელიც ბიბლიოთეკას ყოველთვის სჭირდება. პარტნიორობა უნდა იყოს ორმხრივად ხელსაყრელი. მაგალითად, სკოლებთან თანამშრომლობა საშუალებას აძლევს ორივე მხარეს, რომ ცოდნაც მიაწოდოს ბავშვებს და კითხვაც შეაყვაროთ. დედების ადგილობრივ გაერთიანებებთან თანამშრომლობა ხელს უწყობს საბიბლიოთეკო მომსახურების პოპულარიზებას და, ამავდროულად, ეხმარება მშობლებს ბავშვთა აღზრდის შესახებ დამატებითი ინფორმაციის მიღებაში. საინტერესოდ და შემოქმედებითად განვითარებული პარტნიორობა წარმატებას მოუტანს ბიბლიოთეკასაც და საზოგადოებასაც. იქნებ წიგნები „ახალგაზრდა ქრისტიანთა ასოციაციის“ ადგილობრივ ფილიალს ასესხოთ ხოლმე? ან დართოთ ნება, რომ თქვენი ღონისძიებების ოთახში ჩატარდეს ხოლმე ენის გაკვეთილები? იქნებ „კითხვის საათი“ განსაკუთრებული საჭიროებების მქონე ბავშვებს შესთავაზოთ? მსგავსი ურთიერთობების გადრმავებით არა მარტო ჩვენი რესურსების მაქსიმალურად ზრდაზე ვზრუნავთ, არამედ ბიბლიოთეკას ჩვენი ადგილობრივი თემის განუყოფელ ნაწილადაც ვაქცევთ.

ადგილზე მომსახურება: „ხვალისთვის მზად უნდა მქონდეს“ — „ჩვენ კი ხუთ წუთში ვინურებით“

მიუხედავად იმისა, რომ ინტერნეტმა სკოლის მოსწავლეებს ინფორმაციის მოპოვების ახალი არხები გაუჭრა, დღესაც შეხვდებით ხოლმე ბიბლიოთეკებში სასოწარკვეთილ ბავშვებს საშინაო დავალების ჩაბარების წინა დამეს. ხშირად დასმული შეკითხვებისთვის გზამკვლევის (შესაბამისი რესურსების ერთგვარი სიის) შემუშავება არის ძალიან კარგი მეთოდი მოსწავლეთა დასახმარებლად, როცა მათ სასწრაფოდ სჭირდებათ რამის პოვნა. თუ გაეცნობით ადგილობრივი სკოლების სასწავლო პროგრამებსა და პროექტებს, უფრო ადვილად გაუმკლავდებით ბავშვების

მოულოდნელ შემოსევებს, როცა ყველა ერთ და იმავე თემაზე ეძებს ინფორმაციას. თქვენს ნორჩ მომხმარებელთა კითხვებზე პასუხის გასაცემად, ალბათ, დაგჭირდებათ უფრო მეტი ელექტრონული რესურსის გამოყენება. მათ დასჭირდებათ თქვენი დახმარება, რათა გონივრულად გამოიყენონ ეს რესურსები; იმ ბავშვებსაც კი, რომლებიც თავს ექსპერტებად მიიჩნევენ ონლაინძიებაში, შეიძლება თქვენი ერთი-ორი რჩევა ძალიანაც გამოადგეთ.

მიუხედავად იმისა, რომ ბევრი რამის კეთება ბიბლიოთეკის „კულისებში“ მოგიწევთ, დარბაზში მკითხველებთან ყოველდღიური ურთიერთობა ყოველთვის თქვენი ერთ-ერთი მთავარი მოვალეობა იქნება. ასწავლეთ მკითხველებს ზღვა ინფორმაციის მუდმივად ცვალებად ტალღებში ცურვა, რადგან ეს ნამდვილად უდიდეს კმაყოფილებას მოგანიჭებთ. იმასაც მივხვდი, რომ ძალიან რთულია ბალანსის დაცვა ჩემსა და მკითხველის სურვილებს შორის: მათ სურთ, რომ დამოუკიდებლად მთიძიონ მასალა, მე კი — რომ ყველაფერი „სწორად გააკეთონ“. მაგალითად, შეიძლება მინდოდეს ხელიდან წავართვა კლავიატურა რვა წლის ბავშვს, რომელსაც არ შეუძლია სიტყვის უშეცდომოდ აკრეფა, და ჩემით ჩავწერო საძიებო ტერმინები. ასევე, შეიძლება მინდოდეს მკითხველის განრიდება ბულვარული რომანების გაუთავებელი კითხვისგან და მისთვის უფრო სოლიდური ლიტერატურის შეთავაზება. მაგრამ მე აქ იმისთვის ვარ, რომ ვემსახურო მათს საჭიროებებს. ამიტომ, როდესაც ვთავაზობ მშობლებს უამრავ ბრწყინვალე სტატიას სწავლის უნარის დაქვეითებასთან დაკავშირებით, მაგრამ მათ მაინც ურჩევნიათ „ყურადღების დეფიციტი მხიარულ ალფისთან ერთად!“ ან რამე მაგდაგვარი, მე უბრალოდ უნდა ავუხსნა, თუ რატომ მიმაჩნია, რომ ჩემ მიერ რეკომენდებული სტატიები უფრო მეტ სასარგებლო ინფორმაციას შეიცავს, თუმცა საბოლოო გადაწყვეტილება თავად უნდა მიიღონ. თუმცა, რა თქმა უნდა, ადამიანების უმეტესობას სურს მიიღოს ყველაზე ადეკვატური ინფორმაცია და თქვენი მადლიერია, როდესაც ცდილობთ ამ ინფორმაციის მიწოდებას. როცა ვიცი, რომ ჩემი ძალისხმევით რაიმენაირად დაგეხმარე ვიღაცის კვლევა-ძიებას, თავს საჭირო ადამიანად ვგრძნობ და ძალიან მიხარია.

მენეჯმენტი და ფინანსები: ხალხი, ფული და სხვა რესურსები

აღმოჩნდა, რომ იმაზე უფრო ხშირად მიწევს ხელმძღვანელის როლის შესრულება, ვიდრე

ოდესმე წარმოვიდგენდი. სხვადასხვა დროს ხან რეფორმების გატარება მიწევდა, ხანაც ინტელექტუალური თავისუფლებისა და განათლების უფლების დაცვა. იყო შემთხვევები, როცა პიროვნებათშორის კონფლიქტებსა და იმედგაცრუებას ვერ ვუმკლავდებოდი. ჩემი დღე საგსეა ისეთი ურთიერთობებით, როდესაც მიწევს ვუბიძგო სხვა ადამიანებს, რომ თავიანთი წვლილი შეიტანონ საერთო პროექტებში. გინდ მკითხველებთან და გინდ თანამშრომლებთან, ჩემი მთავარი მოვალეობაა კარგი ურთიერთობების დამყარება და სხვა ადამიანებში მათი საუკეთესო მხარეების გაღვივება.

მთელი ჩემი კარიერის განმავლობაში ვცდილობ დავიცვა ახალგაზრდა მკითხველების ინტერესები და დავარწმუნო დანარჩენები, რომ ზოგჯერ საჭიროა ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა. სამწუხაროდ, ზოგჯერ ძალზე რთულია სხვების დარწმუნება ბავშვთა საბიბლიოთეკო მომსახურების პრიორიტეტულობაში. უნდა განვივითაროთ დარწმუნების უნარი. მენეჯმენტისა და ფინანსური საკითხების კარგი ცოდნა იმაში დაგეხმარებათ, რომ ზუსტად ახსნათ, თუ როგორ აპირებთ რესურსების გამოყენებას, რა სარგებელს მიიღებთ და რა სახის პასუხისმგებლობას აიღებთ მიღებულ შედეგებზე. სტატისტიკის, შედეგებისა და წმინდა მოგების ენაზე საუბარი ბავშვთა საბიბლიოთეკო მომსახურებაშიც ისევე მნიშვნელოვანია, როგორც უოლ-სტრიტზე. ჩემი სამუშაოს განუყოფელ ნაწილად იქცა პოლიტიკისა და ეკონომიკის სიახლეებისთვის თვალყურის დევნება: ასე ყოველთვის ვიცი, თუ როდის წამოვწიო კონკრეტული ინიციატივა და ვის მივმართო მხარდაჭერისთვის. ვისგანაც უნდა ითხოვდეთ დახმარებას

— ჟურნალისტებისგან თუ დამლაგებლისგან, — იცოდეთ, რომ წარმატებას ხშირად მეგობრული ურთიერთობები განაპირობებს.

შეჯამება

ეს თავი, ისევე როგორც თავად სამუშაო, არ არის სტრუქტურულად დალაგებული და ასახავს სამუშაოს სინამდვილეს — ის, რომ გიწევს ერთდროულად ბევრი სხვადასხვა მიმართულებით მუშაობა. მაგრამ ბავშვთა მომსახურების ბიბლიოთეკარობა სწორედ იმითაა საინტერესო, რომ გეძლევათ საშუალება, თავი ყველა ამ მრავალფეროვანი მიმართულებით გამოცადოთ. არის რაღაც ჯადოსნური იმაში, როდესაც ბავშვებს აცნობ წიგნების სამყაროს. სწორედ ეს ჯადოსნობა და ადამიანთა ცხოვრებაზე დადებითი გავლენის მოხდენის შესაძლებლობა მაძლევს სტიმულს ჩემს საქმეში.

ამონარიდი წიგნიდან „ერთი დღე ბიბლიოთეკის ცხოვრებიდან: კარიერული წარმატება საბიბლიოთეკო საქმესა და საინფორმაციო მეცნიერებაში“ (პრისცილა კ. შონტზისა და რიჩარდ ა. მარის რედაქტორებით; Shontz, Priscilla K. and Richard A. Murray, editors. *A Day in the Life: Career Options in Library and Information Science. Libraries Unlimited, 2007*)

ინგლისურიდან თარგმნა საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის პარლამენტის სამეცნიერო-საინფორმაციო უზრუნველყოფის განყოფილების თანამშრომელმა თინათინ სულუხიამ.

ქართული ავტორები ინტერნეტში

იან ბოხიძე

„საქართველოს ბიოგრაფიული ლექსიკონის“ წარსული და დღევანდელი

2001 წელს საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკის ავტორბიოგრაფიული განყოფილებაში (ხელმ. თეიმურაზ ჩხენკელი) განხორციელდა პროექტი - შეიქმნა ვებსაიტი „ქართველი ავტორები ინტერნეტში“, (<http://www.nplg.gov.ge/authors>) რომელიც მოიცავდა საქართველოსა და უცხოეთში მოღვაწე სხვადასხვა დარგის ქართველი მეცნიერების, ავტორების, მწერლების, პოეტების ბიოგრაფიული ცნობების მონაცემთა ბაზას, ასევე მათი ავტორობით გამოსული წიგნების ანბანურ სიას საძიებლით. (სურ.1)

ლი ბიბლიოთეკის სამართლისა და ბიზნეს ინფორმაციის განყოფილება (განყოფილების უფროსი რუსუდან დანელია). ელექტრონული ცნობარი, რომელშიც შედიოდა როგორც თანამედროვე, ისე კლასიკოსი ავტორები, ინტერნეტ მომხმარებლებს შორის საკმაოდ დიდი ინტერესით სარგებლობდა.

ინტერნეტის განვითარებამ, ქართული შრიფტის კოდირების შეცვლამ აუცილებელი გახადა ინტერნეტ ცნობარის განახლება, ვინაიდან ვეღარ ხერხდებოდა ახალი მონაცემების დამატება და ვეღარც ინტერნეტ მომხმარებელი ხედავდა ქართულ შრიფტს.

პროექტი დააფინანსა ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის განათლებისა და კულტურული ურთიერთობის ბიურომ (ECA), ხოლო მისი ადმინისტრირება განხორციელდა საერთაშორისო კვლევისა და გაცვლის საბჭოს (IREX) მიერ.

პროექტის „ქართველი ავტორები ინტერნეტში“ ძირითადი მიზანი იყო შექმნილიყო ქართველი ავტორების მონაცემთა ბაზა, ელექტრონული ცნობარი, რომელიც შემდგომ საქართველოს გამომცემლობების და ავტორების ავტორიტეტული ფაილის შექმნის საფუძველი გახდებოდა. ავტორიტეტული კონტროლი საჭიროა დახარისხებისთვის, რათა ერთნაირი სახელისა და გვარის ადამიანზე, ორგანიზაციაზე, ნაშრომზე არსებული მონაცემები ერთად დალაგდეს.

ვებსაიტის „ქართველი ავტორები ინტერნეტში“ ტექნოლოგიური გარემო შეიქმნა ავტორბიოგრაფიული განყოფილების წამყვანი სპეციალისტის, გიორგი ბახიას ავტორობით. მონაცემთა შეგროვებასა და ბაზის შევსებაზე მუშაობდა ეროვნუ-

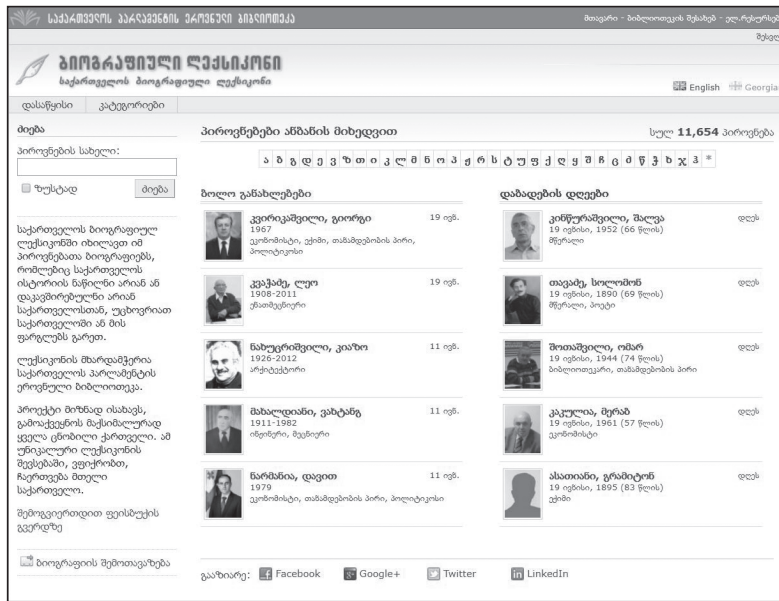
ლი ბიბლიოთეკის სამართლისა და ბიზნეს ინფორმაციის განყოფილება (განყოფილების უფროსი რუსუდან დანელია). ელექტრონული ცნობარი, რომელშიც შედიოდა როგორც თანამედროვე, ისე კლასიკოსი ავტორები, ინტერნეტ მომხმარებლებს შორის საკმაოდ დიდი ინტერესით სარგებლობდა.

2012 წელს ელექტრონული ცნობარი ტექნოლოგიურად დაიხვეწა, ძრავი და სამომხმარებლო ინტერფეისი მთლიანად გამოიცვალა. ძველი ბაზიდან ახალ ბაზაში გადავიდა

The screenshot shows the 'Georgian Authors' website interface. At the top, it says 'Georgian Authors' and 'Biographies, Books and other Publications'. There are navigation tabs for 'Home' and 'Categories'. A search bar is present with the text 'Author Name:'. Below the search bar, there is a section titled 'Authors by first letter' with a total of 955 authors. A list of authors is shown, including 'ევრისტელო, გურა' (1940, Playwright, Linguist, Poet), 'ისაკაძე, მალა' (1936, Architect), 'ბაღდატი, ზურაბ' (1970, Musician, Writer, Poet, Philosopher), 'დბაშვილი, ვახტანგ' (1955, Economist), and 'სირაძე, რევაზ' (1936-2012, Philologist). There is also a 'Recently updated' section and a 'Birthday' section with dates and names.

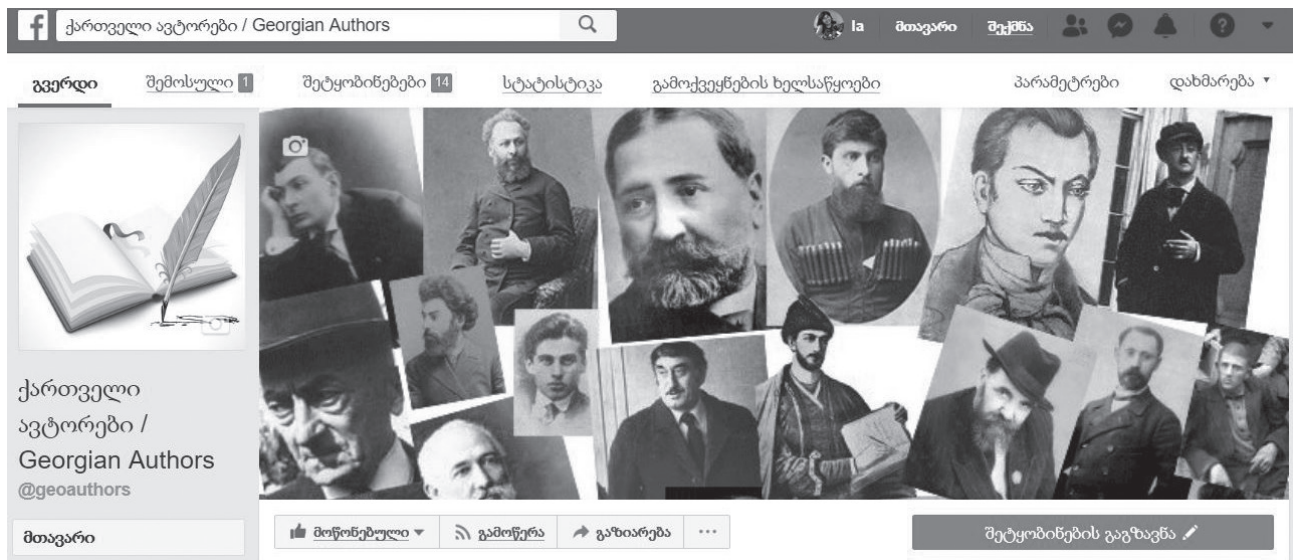
500-მდე ავტორის ბიოგრაფიული მონაცემი. მონაცემთა ბაზის განახლების პროგრამული ნაწილი და სამომხმარებლო ინტერფეისის დიზაინი შესრულდა ეროვნული ბიბლიოთეკის თანამშრომლის, დავით მჭედლიშვილის ავტორობით. დღეს, „ქართველი ავტორები“ შეგიძლიათ იხილოთ ფეისბუქის გვერდის საშუალებით <https://www.facebook.com/geoauthors>. (სურ.3)

2015 წელს საბიბლიოთეკო რესურსების დეპარტამენტთან ერთად გადაწყდა, რომ ინტერნეტ ცნობარს „ქართველი ავტორები ინტერნეტში“ შეეცვალოს სახელი და ეწოდოს “საქართველოს ბიოგრაფიული ლექსიკონი” (<http://www.nplg.gov.ge/bios>). ქართველი ავტორების ბიოგრაფიები გადავიდა განახლებულ მონაცემთა ბაზაში. ცნობარს სახელის გარდა შეეცვალა შინაარსიც, რამაც

განაპირობა მონაცემთა ბაზის რიცხოვრივი ზრდა. ამჟამად, „საქართველოს ბიოგრაფიულ ლექსიკონში“ იხილავთ იმ პიროვნებათა ბიოგრაფიებს, რომლებიც დაკავშირებული არიან საქართველოსთან, უცხოვრიათ საქართველოში ან მის ფარგლებს გარეთ. ამ უნიკალურ ცნობარში, სხვადასხვა დარგში მომუშავე პიროვნებების ბიოგრაფიული მონაცემების გარდა (12 ათასამდე ბიოგრაფია), იხილავთ პიროვნებათა ფოტოებს, ჯილდოების, პრემიების და პრიზების ჩამონათვალს, რომლებიც თავიანთი საქმიანობის ან მოღვაწეობის პერიოდში აქვთ მიღებული. თუ პიროვნებას აქვს გამოქვეყნებული წიგნი ან სხვა გამოცემა, ამ გამოცემების ბიბლიოგრაფიულ სიებსაც გაცნობთ. (სურ. 4)

ნაცემების გარდა (12 ათასამდე ბიოგრაფია), იხილავთ პიროვნებათა ფოტოებს, ჯილდოების, პრემიების და პრიზების ჩამონათვალს, რომლებიც თავიანთი საქმიანობის ან მოღვაწეობის პერიოდში აქვთ მიღებული. თუ პიროვნებას აქვს გამოქვეყნებული წიგნი ან სხვა გამოცემა, ამ გამოცემების ბიბლიოგრაფიულ სიებსაც გაცნობთ. (სურ. 4)

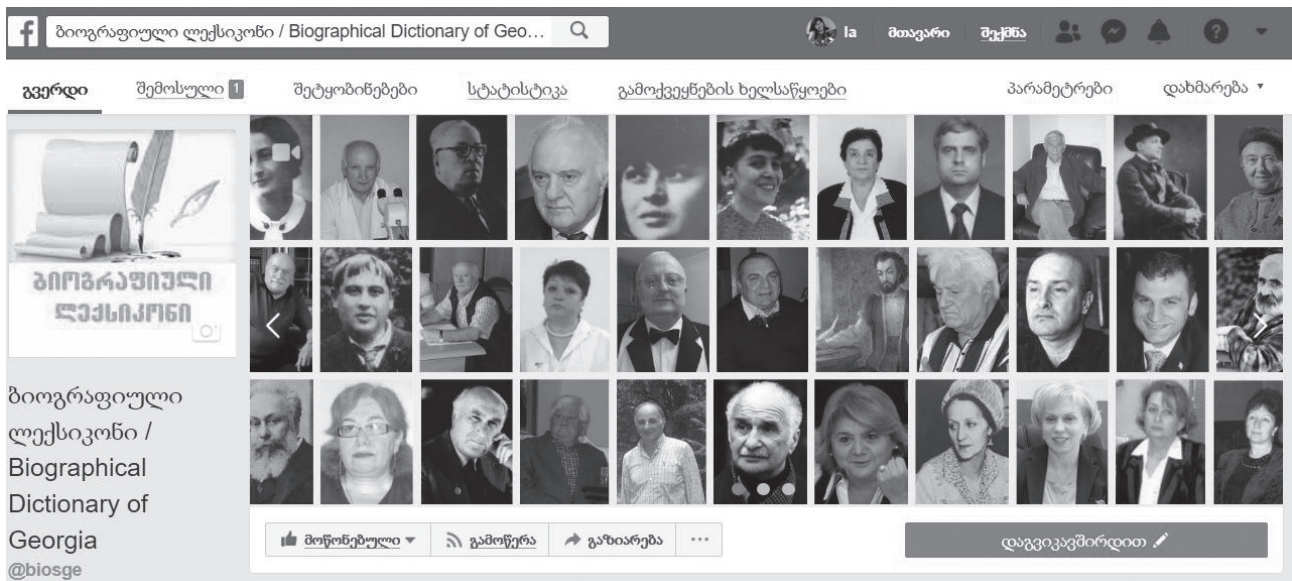

2018 წელს ქართულ ვიკიპედიაში, კატეგორიაში ქართული საიტები, „საქართველოს ბიოგრაფიულ ლექსიკონზე“, როგორც უმსხვილეს ქართულ ბიოგრაფიულ მონაცემთა ბაზაზე, სტატია დაიწერა.

ინტერნეტ ცნობარში „საქართველოს ბიოგრაფიული ლექსიკონი“ ნებისმიერს შეუძლია ჩაასწოროს ან დაამატოს პიროვნების ბიოგრაფიის ესკიზი საიტზე არსებული სპეციალური შაბლონური ფორმის საშუალებით („საქართველოს ბიოგრაფიული ლექსიკონის“ მთავარი ვებგვერდის მარცხენა ქვედა კუთხეში არსებული ბმული: ბიოგრაფიის შე-

მოთავაზება). დამატებული ბიოგრაფიის ესკიზი გაივლის შემოწმებას ელექტრონული რესურსებით მომსახურების განყოფილებაში (ხელმ: რ. დანელია) და მხოლოდ ამის შემდეგ გამოქვეყნდება.

„საქართველოს ბიოგრაფიული ლექსიკონზე“ მომუშავე გუნდი მიზნად ისახავს, გამოაქვეყნოს მონაცემები ყველა ცნობილი ქართველის შესახებ. თუ ოჯახში გაქვთ თქვენი წინაპრის ბიოგრაფიული ხასიათის მასალები, დაგვიკავშირდით ფეისბუქის გვერდის საშუალებით <https://www.facebook.com/biosge>. (სურ.5)

ასევე, შეგიძლიათ დარეკოთ ელექტრონული რესურსებით მომსახურების განყოფილებაში ნომერზე 2 97 16 12 ან მიაკითხოთ საქართვე-

ლოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკის საბიბლიოთეკო მომსახურებისა და ინფორმაციის დეპარტამენტს.

მათოლური სამსახური

ბუჩამ თაყნაშვილი

როგორ შევადგინოთ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების ანალიზი

საბიბლიოთეკო საქმის შესახებ საქართველოში მოქმედი კანონით (მუხლი 20) ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები ვალდებული არიან უზრუნველყონ საბიბლიოთეკო ქსელის ორგანიზაცია მუნიციპალიტეტის სოციალურ-ეკონომიკური პირობების, მოსახლეობის რაოდენობის, მისი განსახლებისა და საინფორმაციო მოთხოვნების შესაბამისად. საბიბლიოთეკო გაერთიანების დირექცია ვალდებულია სისტემატურად შეადგინოს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების მდგომარეობის ანალიზი, შეიმუშაოს რეკომენდაციები და წარუდგინოს შესაბამის ორგანოებს. ანალიზი უნდა მოიცავდეს საჯარო ბიბლიოთეკების ქსელის რაოდენობით და ხარისხობრივ მაჩვენებლებს. ქსელის ორგანიზების ოპტიმალურ საფუძველს შეადგენს მოსახლეობის რაოდენობა, მისი ტერიტორიული მოწყობა, დასახლებული პუნქტების (სოფლების) რაოდენობა. სოფლად მოსახლეობის რაოდენობა შესაძლებელია წარმოვადგინოთ დიფერენცირებულად: მოსახლეობა 100-მდე მაცხოვრებელით, 100-დან 500-მდე, 500-დან 1000-მდე და 1000 და მეტი მაცხოვრებელით. თითოეულ დასახლებულ პუნქტში აუცილებელია ვუზენოთ ბავშვთა რაოდენობა 15 წლის ჩათვლით. მოსახლეობის რაოდენობა ასეთი სქემით შეიძლება იქნეს წარმოდგენილი:

მოსახლეობის რაოდენობა მუნიციპალიტეტში-?

№	ცენტრში	სოფლებში	ეროვნული შემადგენლობა				
			ქართ.	აზერბ.	სომეხი	რუსი	დანარჩ.

სქემაში აუცილებელია ვუზენოთ სულ დასახლებული პუნქტების რაოდენობა. ცალკე შეიძლება გამოვყოთ იმ ბიბლიოთეკების რაოდენობა, რომლებიც ემსახურებიან მხოლოდ ეროვნულ უმცირესობებს.

მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო ქსელის ანალიზის პერიოდისათვის შეიძლება ასეთი სქემის სახით წარმოვადგინოთ:

საჯარო ბიბლიოთეკების რაოდენობა

	იყო 2000 წლისათვის	გაუქმდა 2000-2012 წწ.	აღადგინეს 2012-2017 წწ.	არის 2018 წლისათვის	შენიშვნა

ქსელის მოწყობის ანალიზის პროცესში ყურადღება უნდა მიექცეს საერთაშორისო საბიბლიოთეკო დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების რეკომენდაციებს (IFLA, UNESCO). მათი რეკომენდაციების თანახმად, თუ დასახლებული პუნქტი დაშორებულია სტაციონალური ბიბლიოთეკიდან 3-5 კმ-ით, ასეთი სოფლები შეიძლება ჩაითვალოს მომსახურების უზრუნველყოფით. ეს მათი რეკომენდაციები, ჩვენ შეიძლება ნაკლებად გავითვალისწინოთ. მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული მოსახლეობის რაოდენობა, სატრანსპორტო საშუალებები, მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მოთხოვნები და ა. შ. ანალიზში ნათლად უნდა გამოიკვეთოს ქსელის მოწყობის უარყოფითი მაჩვენებლები, ანუ მოსახლეობისა და დასახლებული პუნქტების რაოდენობა, რომლებიც არ არიან უზრუნველყოფილი საბიბლიოთეკო მომსახურებით.

მომსახურების გარეშე დარჩენილი სოფლების რაოდენობა

სოფლების დასახლება	მაცხოვრებ. რაოდენობა	ეროვნული შემადგენლ.	მანძილი უახლოეს ბიბლ-მდე	არის თუ არა სკოლა	შენიშვნა

ანალიზის ამ ნაწილში შეჯამებული უნდა იქნეს მომსახურების გარეშე დარჩენილი მოსახლეობის რაოდენობა. დასახულ უნდა იქნეს უახლოესი ამოცანა ქსელის რეაბილიტაციის მიზნით. უპირველეს ყოვლისა, უნდა გავითვალისწინოთ მოსახლეობის რაოდენობა, მათი კონსტიტუციური თუ იურიდიული

უფლებები. დასაბუთების ნაწილში შეიძლება დავიმოწმოთ ქვეყნის მასშტაბით 2012 წლის შემდეგ საჯარო ბიბლიოთეკების აღდგენის ტენდენცია.

ანალიზში მთავარი ყურადღება უნდა მიექცეს მოსახლეობის საბიბლიოთეკო კითხვაში ჩაბმის, მათი წიგნიერების დონის მაჩვენებლებს. მოსახლეობის საბიბლიოთეკო კითხვაში ჩაბმის ხარისხობრივი მაჩვენებლები მიგვანიშნებს ქსელის წარმატებულ თუ წარუმატებელი ფუნქციონირების შესახებ. ბიბლიოთეკების ფუნქციონირების მიზნით გატარებული ყველა საორგანიზაციო თუ მეთოდურ-პრაქტიკული ხასიათის ღონისძიება მიზნად უნდა ისახავდეს მხოლოდ ერთი ამოცანის წარმატებით გადაჭრას: მოსახლეობის საბიბლიოთეკო მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესებას, მათი საინფორმაციო თუ საგანმანათლებლო მოთხოვნათა მაქსიმალური და ოპერატიული დაკმაყოფილება.

მოსახლეობის საბიბლიოთეკო მომსახურების მაჩვენებლებით ცალ-ცალკე უნდა იქნეს გაანალიზებული ცენტრისა და ქსელის მასშტაბით. მკითხველთა რაოდენობა, ფონდის რაოდენობა, გაცემული საბიბლიოთეკო დოკუმენტების რაოდენობა, საზოგადოებასთან ურთიერთობის ფორმები და მეთოდები საშუალებას გვაძლევს ანალიზი შევადგინოთ ხარისხობრივი მაჩვენებლების დადასტურებით. კითხვაში ჩაბმის მაჩვენებლები დაანგარიშებული უნდა იქნეს ცენტრისა და ქსელის მასშტაბით. ანალიზში ყურადღება უნდა მიექცეს მომსახურების უარყოფით მაჩვენებლებს: მომსახურების გარეშე დარჩენილი მოსახლეობის რაოდენობა, ბიბლიოთეკების დარიბი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, კომპიუტერული ტექნოლოგიების გამოყენების დაბალი დონე, ფონდების განახლების დაბალი მაჩვენებელი და ა. შ.

ბავშვთა საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების ანალიზის ნაწილში ციფრებით უნდა იქნეს წარმოდგენილი საბავშვო განყოფილებაში და სოფლის ფილიალებში ბავშვ მკითხველთა საერთო რაოდენობა. ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში აღრიცხული უნდა იქნეს მუნიციპალიტეტში ბავშვთა საერთო რაოდენობა. მათგან რამდენია ფაქტიური მკითხველი საჯარო ბიბლიოთეკებში და რამდენია საჯარო სკოლებში არსებული ბიბლიოთეკების მონაცემებით. აქედან შეიძლება წარმოვადგინოთ რეალური სურათი მუნიციპალიტეტის ბავშვთა საბიბლიოთეკო მომსახურების შესახებ. ბავშვთა საბიბლიოთეკო კითხვაში ჩაბმის % უდრის ბავშვ მკითხველთა საერთო რაოდენობა გაყოფილი მუნიციპალურ ბავშვთა საერთო რაოდენობაზე:

$$\% = \frac{\text{ბავშვ მკითხველთა საერთო რაოდენობა}}{\text{ბავშვთა საერთო რაოდენობა მუნიციპალიტეტში}}$$

ანალიზის პროცესში საჭიროა მივმართოთ ქსელის მასშტაბით მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების ხარისხობრივ მაჩვენებლებს:

$$\text{კითხვადობა \%} = \frac{\text{ნლიური წიგნგაცემის რაოდენობა}}{\text{მკითხველთა საერთო რაოდენობა}}$$

$$\text{ბრუნვადობა (ფონდის გამ-ოყენების მაჩვ.) \%} = \frac{\text{ნლიური წიგნგაცემის რაოდენობა}}{\text{მთლიანი ფონდის რაოდენობა}}$$

$$\text{კითხვაში ჩაბმის \%} = \frac{\text{მკითხველთა რაოდენობა}}{\text{მოსახლეობის რაოდენობა}}$$

$$\text{წიგნით უზრუნველყოფის კოეფიციენტი \%} = \frac{\text{ფონდის საერთო რაოდენობა}}{\text{მკითხველთა რაოდენობა}}$$

ამ მაჩვენებლებიდან ცხადია, მთავარი ხარისხობრივი მაჩვენებელია - კითხვადობის მაჩვენებელი. ყველა საბიბლიოთეკო ღონისძიება, თავისი შინაარსითა და ორგანიზაციული ფორმით მიზნად ისახავს მოსახლეობის კითხვადობისა და წიგნიერების დონის ამაღლებას, ბიბლიოთეკის პოპულარიზაციას.

ანალიზის ერთი ნაწილი უნდა დაეთმოს ქსელში ორგანიზებული საბიბლიოთეკო დოკუმენტების ფონდების შემადგენლობის ანალიზს: როგორია ფონდების დარგობრივი შემადგენლობა, პასუხობს თუ არა მისი შინაარსი მუნიციპალიტეტში განვითარებული ძირითადი დარგების ინფორმაციული უზრუნველყოფის პრინციპებს, როგორია ფონდების განახლების მაჩვენებელი წლების მიხედვით, გაცემული უარების შინაარსი და

მიზეზები, ფონდების საცნობარო აპარატში ასახვის დონე, ელექტრონული კატალოგის ორგანიზებისა და გამოყენების საკითხები და ა. შ. ქსელში კომპიუტერული ტექნოლოგიების დანერგვისა და ხელმისაწვდომობის ნაწილის ანალიზის დროს ყურადღება უნდა

მიექცეს: რამდენი კომპიუტერია ქსელის მასშტაბით, მათგან რამდენი ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში და სოფლის ფილიალებში; რა სახის ძიებას აწარმოებენ მკითხველები და ა. შ. როგორ ხორციელდება საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების პროექტი „ინტერნეტი ყველა სოფლის ბიბლიოთეკას“. ანალიზში წარმოდგენილი რაოდენობითი თუ ხარისხობრივი მაჩვენებლები ეფუძნება პირველადი აღრიცხვის ფორმებიდან მიღებულ ინფორმაციას: მკითხველთა რაოდენობა ბიბლიოთეკარის დღიურიდან, ფონდის რაოდენობა ჯამობრივი (ჯამური) აღრიცხვის მესამე ნაწილიდან, უარების, მათ შორის თემატური უარების რაოდენობა მომსახურების განყოფილებიდან და ფილიალებიდან მიღებული მონაცემებიდან.

მომსახურების მდგომარეობის ანალიზს ყოველწლიურად უნდა აწარმოებდეს თითოეული სასოფლო ფილიალი, განყოფილება, სადაც გაანალიზებული იქნება ის უარყოფითი ფაქტორები, რომლებიც არსებით ზეგავლენას ახდენენ მომსახურების საერთო მდგომარეობაზე. ცენტრალური ბიბლიოთეკის მიერ ანალიზის შედეგად შემუშავებული რეკომენდაციები უნდა იყოს რეალურად განხორციელებადი. ბიბლიოთეკის დირექცია ახლოს იცნობს ადგილობრივი ხელისუფლების მატერიალურ თუ ფინანსურ შესაძლებლობებს. მოთხოვნა უნდა იქნეს იმ დონეზე მოტივირებული, რომ შეიძლებოდეს მისი ეტაპობრივად განხორციელება. პრაქტიკაში არსებობს შემთხვევები, როდესაც ადგი-

ლობრივ ხელისუფლებას აქვს რეალური შესაძლებლობები გააუმჯობესოს მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების მდგომარეობა, საჭიროა მხოლოდ კეთილი ნება, თუმცა იგი უნდა ეფუძნებოდეს მოსახლეობის კანონიერ მოთხოვნებს. ზოგიერთ მუნიციპალიტეტში მძიმე მდგომარეობაა ამ მხრივ შექმნილი. მოსახლეობის დიდი ნაწილი მოკლებულია საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების სიკეთეს. ამის გამო ერთობ დაბალია მათი განათლებისა და წიგნიერების დონე. ადგილობრივი მოსახლეობა, განსაკუთრებით ახალგაზრდობის დიდი ნაწილი დიდ დასახლებულ პუნქტებში ცხოვრობენ აზრისგან დაცლილ სამყაროში. ამ გარემოების სასიკეთოდ შემოტრიალება შეუძლიათ საჯარო ბიბლიოთეკებს, კულტურისა და განათლების დაწესებულებებს, რომელთა კოორდინაციული მუშაობის შედეგად შესაძლებელია მოსახლეობის წიგნიერებისა და საერთოდ განათლების დონის გაუმჯობესება. საჯარო ბიბლიოთეკებს, როგორც ყველაზე ღია ბიბლიოთეკებს ინფორმაციის საუკუნეში არსებითი როლის შესრულება შეუძლიათ მუნიციპალიტეტში სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების, მოსახლეობის ინფორმირების, ყველა სოციალური ფენის მომსახურებისა და სხვ. პრობლემების გადაჭრაში, რომლებიც ხელს შეუწყობენ ქვეყანაში მიზანმიმართული საბიბლიოთეკო პოლიტიკის გატარებას, ადგილობრივი მოსახლეობის კულტურული და საგანმანათლებლო მოთხოვნების მაქსიმალურ და ოპერატიულ დაკმაყოფილებას.

პროფესია და პროფესიონალიზმი

ნუნუ ყანაბაბაშვილი

ღვანულმოსილი

გურჯაანის რაიონში ნაყოფიერად ფუნქციონირებს შოთა რუსთაველის სახელობის ცენტრალური ბიბლიოთეკა, სადაც მარავალი აქტუალური წამოწევა ხორციელდება, რითაც ის, სულიერების მაცოცხლებელ წყაროს წარმოადგენს. ცენტრს პროფესიული სიმები აკავშირებს სოფლის ბიბლიოთეკებთან და ამგვარად ხელჩაკიდებულნი, მიყვებიან ერთი მიზნისაკენ მიმავალ ბაგირს.

წიგნის სახლი! - თეთრი ტაძარი ჩვენი, სულიერების სამყაროს აყვავებული ღელიანი, ყველაზე დიდი საუნჯე დედამიწაზე! ღმერთო, არ ჩააჭკნო ეს სამოთხე!

წიგნის სახლის მამოძრავებელი სული და ძალაა, გურჯაანის საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანების ორგანიზატორი, ქალბატონი ლია გოდელაშვილი.

ა.ს. პუშკინის სახელობის პედაგოგიური ინსტიტუტის ბიბლიოთეკათმცოდნეობის ფაკულტეტის დამთავრების შემდეგ, მუშაობდა სოფლის ბიბლიოთეკის გამგედ. 1976 წლიდან გადმოიყვანეს რაიონის ცენტრალური ბიბლიოთეკაში, ხელმძღვანელობდა მეთოდურ განყოფილებას, მეთოდურ -ბიბლიოგრაფიულ და საინფორმაციო-ანალიტიკურ განყოფილებებს. ამჟამად მუშაობს საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანებაში ორგანიზატორის პოზიციაზე. იგი მოწოდებულია არჩეული პროფესიის მიმართ ფანატიკური სიყვარულით და იმ მოვალეობით, რასაც წიგნის პროპაგანდა ჰქვია, - საბიბლიოთეკო კომუნიკაციებითა და პროფილის მიხედვით გათვალისწინებული რეგალიებით.

საზოგადოებაში ის ყოველთვის მეგობრად ეგულებათ. იყო ქალაქის ქალთა საბჭოს თავმჯდომარე, სახალხო უნივერსიტეტის რექტორი, საზოგადოება „ცოდნის“ ლექტორი. მის მიერ მომზადებული თემები და რეფერატები საპატიო სიგელებით არის დაჯილდოებული.

ეს გახლავთ არასრული ნუსხა იმ დავალებებისა, რომელსაც უანგაროდ, ანაზღაურების გარეშე, მაღალი პასუხისმგებლობით ასრულებდა წლების განმავლობაში.

საამაყო მისი ამსახველი ჯილდოები: „მუნიციპალიტეტში საბიბლიოთეკო სისტემის განვითარებაში შეტანილი წვლილისათვის“ - საპატიო სიგელი კულტურის განყოფილებიდან,

სიგელი კულტურის სამინისტროდან, „მადლობის ფურცელი“ გურჯაანის კულტურის განყოფილებიდან და სხვა უამრავი ჯილდო.

მრავალი საინტერესო ღონისძიების ინიციატორს, საზოგადოებრივი პრობლემებიც ხშირად მოუგვარებია. ყოველთვის დასაყრდენი იყო მრავალწილიანი ხელმოკლე ოჯახებსათვის, ამიტომ ყოველთვის ეიმედებათ.

ქალბატონი ლია უძღვება ლიტერატურულ საღონს, რომლის მიზანია ახალგაზრდა და ნიჭიერი თაობის მოზიდვა, წიგნთან დაახლოება, კლასიკოსთა ნაწარმოებების ღრმად გააზრება, რაც ხელს შეუწყობს თაობებს, ადამიანური ღირებულებების შექენასა და ზნეობრივი ნორმების გააზრებაში. ისინი ეზიარებიან ხელოვნების დარგს, - ლიტერა-

ტურას და ამით აღწევენ სულიერების გამდიდრებას. სული ხომ ადამიანის შინაგანი სამყაროა: ხასიათი, მიდრეკილება, განცდა, ცნობიერება, პიროვნების ფსიქიკურ თვისებათა ერთობლიობა, ნიჭი, უნარი, მიდრეკილება, რაც მის ქცევას განსაზღვრავს.

ქალბატონი ლიასთვის წლებადღეული წელი აერთიანებს სამ, მეტად მნიშვნელოვან თარიღს: დაბადებიდან 70-ე წლისთავს, პროფესიული მოღვაწეობის 50-ე და ქორწინების 40 წლით დაგვირგვინებას! სამივე დღესასწაულს მხურვალედ ულოცავენ კოლეგები, სალონის წევრები.

ქალბატონო ლია! ვიცი, თქვენ მზად ხართ ბლიც-ინტერვიუსათვის, რომლის პასუხებსაც

ინტერესით ელის მკითხველი:

1. რამ გაგინათ აღნიშნული სპეციალობის დაუფლების სურვილი?
- მინდოდა გამოვსულიყავი სამართლიანი, ძლიერი პროკურორი, მაგრამ მოხდა ისე, რომ სოფლის ბიბლიოთეკაში, პროფესიული საქმიანობა წარმართე და მკითხველებთან და წიგნად ფონდთან ურთიერთობა ძალიან მომეწონა, ჩემი გადაწყვეტილებაც შეიცვალა
2. მეორე შვილიშვილს ელოდებით - რა ემოციები გეუფლებათ?
- ემოციები დიდია... ერთი შვილისაგან 13 წლის ბიჭი მყავს და ახლა, ამდენი ხნის შემდეგ ველოდები მარიამს!
3. რას უსურვებდით დედასაქართველოს და რა წვლილს შეიტანდით ქვეყნის პროგრესში?
- ჩემი სალოცავი საქართველო მინდა გამთლიანებული, სულიერად, მორალურად, ეკონომიკურად ძლიერი ვიხილო. მე

კი, ჩემი საქმიანობითა და ერთგულებით ერთი აგური დავდო მის მშენებლობაში. ვუერთდები საზოგადოების მოლოცვებს ჩემი გულწრფელი სიტყვებით და გილოცავთ დაბადების დღეს!

ქალბატონო ლია!

არ მავიწყდება სიკეთის ნიშნად, დაბადების დღე შენი, ჩამოგიკრეფავ ციდან ვარსკვლავებს, რომ გაგინათდეს ჭერი, მოვალ, დაგლოცავ, - ეს იმას ნიშნავს, აღმართის ასვლას გშველი, ისე დავდგები შენს ღია კართან , როგორც ობოლი შველი...

*პატივისცემით,
ნუნუ ყალაბეგაშვილი
„სახალხო განათლების წარჩინებული“
პედაგოგი, პოეტი და ჟურნალისტი.
გურჯაანი
28 მაისი 2018 წელი*

ნანა ახიანიძე

საიუბილეო საღამო გორის ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში.

კიდევ ერთი ღამეა საღამო აჩუქა გორის საზოგადოებას გორის ცენტრალურმა ბიბლიოთეკამ, შეხვედრა ყოფილ

კოლეგასა და მეგობართან დავაწმოსილ ქალბატონსა და ფროფესიონალ ბიბლიოთეკარს ქალბატონ ელიზა ელბაქიძე-ნადიმაშვილთან

რომელსაც დაბადებიდან 80 და მოღვაწეობის 50 წელი შეუსრულდა. ბიბლიოთეკის დარბაზში იმყოფებოდნენ იუბილარის ყოფილი კოლეგები, უახლოესი მეგობრები, ქალაქში მოღვაწე ცნობილი ადამიანები, საზოგადო მოღვაწენი, მწერლები, პოეტები, ბიბლიოთეკის აქტიური მეთხველები და ხელისუფლების წარმომადგენლები. საღამოს უძღვებოდა ცენტრალური ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელი ნანა აბრამიძე, რომელმაც საზოგადოებას გააცნო იუბილარის მიერ განვლილი ცხოვრების გზა, აღნიშნა მისი დამსახურება საბიბლიოთეკო საქმის განვითარებასა და

მის სრულყოფაში. წლების მანძილზე იყო რიგითი თანამშრომელი, ხოლო ცენტრალური ბიბლიოთეკის შემდგომ გადაყვანილი იქნა მეთოდური განყოფილების გამგედ, შემდგომ დაკომპლექტების-დამუშავების განყოფილების გამგედ და ქალაქის ერთერთი წარმატებული ფილიალის გამგედ, მან არაერთ ახალგაზრდა სპეციალისტს გაუკვალა გზა და შეაყვარა საბიბლიოთეკო საქმე და როგორც მაღალი რანგის პროფესიონალმა და სპეციალისტმა თავისი წვლილი შეიტანა თანამშრომელების პროფესიონალებად ჩამოყალიბების საქმეში. იუბილარს მიესალმნენ დამსწე საზოგადოე-

ბის ცნობილი ადამიანები: რობერტ მაღლაკელიძე, ვახტანგ ჭანკოტაძე, ვაჟა კვალიაშვილი, გიორგი საძაგლიშვილი, ჯემალ ინჯია, ელდარ მამისთვალიშვილი, ზაქარია ჭარუაშვილი, იამზე ხომასურიძე, გურამ ვაშაკიძე, სესილი ხუციშვილი. ყოფილი კოლეგები : ტასო ტივაძე, თინა ბერისვილი, ნელი გოლოშვილი, ქსენია ბარბაქაძე და სხვებმა.

ქალბატონმა ელიზამ სამსახურიდან წასვლის შემდეგ დაიწყო ლექსებისა და მოთხრობების წერა და გამოსცა სამი კრებული, რომელთაც ის მთელი სადამოს განმავლობაში კითხულობდა, ცენტრალური ბიბლიოთეკის ანალიტიკური - ინფორმაციული განყოფილების ხელმძღვანელმა ნანა კარკაძემ წაიკითხა მისი ერთერთი მოთხრობა „ღმერთმა ინება“ რამაც მსმენელთა დიდი მოწონება დაიმსახურა.

სადამოს თან სდევდა გემოვნებით შერჩეული მუსიკის ჰანგები, რომლის ფონზე იუბილარმა თავისი სიტყვა დაასრულა თავისივე ლექსისი სტრიქონებით :

„შენა ხარ, ჩემი ლექსების მუზა, ქალაქო გორო!
შენზე ფიქრები თავს არ მანებებს.....“

კიდევ ერთი ლამაზი სადამო დასრულდა, კიდევ ერთი ღვაწლმოსილი ადამიანი დაიმუხტა ახალგაზრდული შემართებით, კიდევ ერთ ღირსეულ ადამიანს მიაგეს პატივი, სიტბო და სიყვარული აჩუქეს მას უახლოესმა ადამიანებმა, ჯანმრთელობა და დღაგრძელობა უსურვეს. სიხუმემ დაისადგურა დარბაზში..... დროებითმა სიხუმემ..... მომავალი ლამაზი სადამოების მოლოდინში.

НАЧНАНЕХА СЛХИХ

ცოდნითა და გამოცდილებით

გურამ თაყნიაშვილი - 80

ერთი შეხედვითვე ჩანს, უბრალო, თავდაბალი ადამიანია, რომელსაც არ უყვარს თავის თავზე ლაპარაკი, მაგრამ ჩვენ, მისმა კოლეგებმა არ შეგვიძლია არ ვთქვათ, თუ რამდენად დრმა საინტერესო, მრავალფეროვან და შრომისმოყვარე ადამიანთან გვაქვს საქმე, რომელსაც დიდი წვლილი შეაქვს დარგის განვითარებასა და ფართო საზოგადოებრივ საქმიანობაში მისი პოპულარობისათვის. კაცი რომელიც გამოირჩევა მოქალაქეობრივი თვითშეგნებითა და პროფესიონალიზმით.

გურამ თაყნიაშვილი დაიბადა დმანისის რაიონის სოფელ მამულში, სადაც მიიღო თავდაპირველი განათლება, რომელიც შემდეგ თბილისის კულტურულ-საგანმანათლებლო სასწავლებელში განაგრძო. ამას მოჰყვა საბჭოთა არმიაში სამსახური, ხოლო დემობილიზაციის შემდეგ კვლავ დაუბრუნდა სწავლას თავისი ინტერესების ფარგლებში თბილისის პედაგოგიური ინსტიტუტის ბიბლიოთეკათმცოდნეობის ფაკულტეტზე, რომლის დამთავრებას მოჰყვა მრავალწლიანი პროფესიული მოღვაწეობა.

მე პირადად მოწმე ვარ მისი წარმატებისა სწავლის პერიოდში, რამდენადაც აქ ვმოღვაწეობდი პედაგოგად. იგი იმთავითვე გამოირჩეოდა ენერგიული შრომით, მაღალი

სტუდენტური დისციპლინითა და აქტივობით, წარჩინებული სწავლით. იყო სახელობითი სტიპენდიის სტიპენდიანტი. სწავლასთან ერთად სისტემატურად მონაწილეობდა სტუდენტთა სამეცნიერო კონფერენციებში, წარადგენდა მეტად საინტერესო რეფერატებს, ამავე დროს იყო ინსტიტუტის ახალგაზრდა ლიტერატორთა შემოქმედებითი წრის წევრი. დაასრულა რა უმაღლესი სასწავლებელი, 1966 წლიდან ამავე ინსტიტუტის ბიბლიოთეკაში შეუდგა პრქატიკულ მოღვაწეობას ბიბლიოთეკარად. მალე ერთ-ერთ განყოფილებას ჩაუდგა სათავეში, ხოლო 1975-1982 წლებში უკვე ამ ბიბლიოთეკას ხელმძღვანელობდა. ამავე წლებში დაასრულა ასპირანტურა და მოწვევით ატრებდა ლექცია-სემინარებს ბიბლიოთეკათმცოდნეობის ფაკულტეტის სტუდენტებთან.

პერსპექტიული ახალგაზრდა სპეციალისტი არ დარჩენილა მხედველობის გარეთ. 1982 წლიდან მიიწვიეს მაშინდელი რესპუბლიკური ბიბლიოთეკის მეთოდისტად, სადაც მან გამოავლინა კარგი თეორიული და პრაქტიკული ცოდნა. საბოლოოდ ის ამ განყოფილების ხელმძღვანელი გახდა.

ენერგიული შრომისა და მონდომების შედეგად მან თავი გამოიჩინა როგორც საქმის დრმად მცოდნემ და პროფესიონალმა. წლების

განმავლობაში დაუღალავად მოღვაწეობდა უშუალოდ ცალკეულ პირებთან თუ მიემგზავრებოდა რაიონებში ბიბლიოთეკაში მომუშავე სპეციალისტთა დასახმარებლად სემინარებისა და კონსულტაციების ჩასატარებლად. პერიოდულად რესპუბლიკის მასშტაბით იწვევდა ბიბლიოთეკარებს სემინარებში მონაწილეობის მისაღებად. იგი ამჟამად ანალოგიურ საქმიანობას ეწევა პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის ბიბლიოთეკათმცოდნეობისა და სტანდარტიზაციის ხელმძღვანელის პოსტზე.

გურამ თაყნიაშვილი მუდამ ეწეოდა და ახლაც მიმართავს მეთოდოლოგიურ და სამეცნიერო საქმიანობას, ამავე დროს მუშაობს დასაბეჭდი წიგნის რეცენზიებასა და რედაქციაზე. ამ ხნის განმავლობაში მას ასობით მეთოდური მითითება და რეკომენდაცია აქვს გამოქვეყნებული როგორც ცალკეული, ისე სტატიების სახით, დაბეჭდილია მისი სამეცნიერო სესიებისა თუ სემინარებზე გამოსვლების მასალები. სისტემატურად იბეჭდებოდა გ. თაყნიაშვილის პუბლიცისტური სტატიები. განსაკუთრებით საყურადღებოა მისი მოღვაწეობის სფერო და თემატიკის მრავალფეროვნება, მაგრამ გამოირჩევა მენეჯმენტის ციკლის, საბიბლიოთეკო დოკუმენტების აღრიცხვისა და კლასიფიცირების, ცალკეულ პროცესთა წარმართვასთან დაკავშირებული საკითხები. მაგრამ განსაკუთრებით ღირებულია მისი მონოგრაფია „ბიბლიოთეკათმცოდნეობის განვითარება საქართველოში: (1900-1985)“, რომელიც, ფაქტობრივად, საქართველოში საბიბლიოთეკო საქმის თეორიის ისტორიას წარმოადგენს.

გ. თაყნიაშვილი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდა და უთმობს სასკოლო და საბავშვო ბიბლიოთეკების მეთოდოლოგიურ საკითხებს, მისთვის დამახასიათებელია ერთგვარი კორპორაციული მუშაობა სპეციალისტ-კო-

ლეგებთან, ორ-სამ ავტორთან, აგრეთვე ავტორთა კოლექტივთან.

საგულისხმოა, რომ გ. თაყნიაშვილს ყოველთვის ახასიათებს სიახლეებისადმი ყურადღების გამახვილება. იგი საბიბლიოთეკო საქმეს განიხილავს ახალ პრობლემატურ საკითხებთან დაკავშირებით, მუდამ მიმართულია „ნოვაციებზე“, რეფორმაციასა და გარდაქმნებზე.

მნიშვნელოვანია გ. თაყნიაშვილის პუბლიცისტური შემოქმედება, რომელიც წარმოდგენილია პერიოდულ ორგანოებში. სწორედ ამ ასპარეზზე მიეცა მას საშუალება წარმოეჩინა თავისი შემოქმედების ახალი მისწრაფება ლიტერატურული ძიების სახით. მას არაერთი მნიშვნელოვანი გამოკვლევა აქვს ამ მიმართულებით.

გამოკვეთით მინდა აღვნიშნო გ. თაყნიაშვილის პოეტური შემოქმედება. მისი ლექსების კრებული „განწმენდისაკენ, განწმენდისაკენ!“. სავსეა პოეტური აღმაფრენით, შთაგონებით, უშუალოდ, გულწრფელობით, გამოირჩევა პოეტური მეტყველების სისადავით, მდიდარი ლექსიკითა და მანერით, რაც ამ ლექსთა კრებულს მომხიბვლელად აქცევს, ამის შესახებ ჟურნალში ცალკე გამოვთქვით ჩვენი მოსახრება.

გ. თაყნიაშვილი გამოირჩევა როგორც საზოგადო მოღვაწე, შრომისმოყვარული და ოპერატულად განწყობილი თანამშრომელი, მას დიდი ღვაწლი მიუძღვის ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკის“ დაარსებაში, რომლის მდივნად და რედაქტორის მოადგილედ დაარსებიდან დღემდე მუშაობს საზოგადოებრივ საწყისებზე, როგორც რედაქციის ყველა წევრი და ავტორი.

არ შეიძლება არ ითქვას, რომ ის დღეს და-რაჯად უდგას საქართველოს საბიბლიოთეკო საქმეს და თავისი ღვაწლით ხელს უწყობს დარგის განმტკიცებასა და განვითარებას.

ველოსავთ!

ბილოცავთ ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოთეკარის“ 70-ე ნომრის გამოსვლას და მასთან ერთად პროფესორ გურამ თაყნიაშვილის 80 წლისთავს.

თქვენ ორივენი ნათელი წერტილი ხართ ბიბლიოთეკარის დაუფასებელ ცხოვრებაში. თქვენთან თანამშრომლობა და მეგობრობა დიდხანს და ნაყოფიერად გაგრძელებულიყოს რადგან ეს მოვლენა თითოეულ ჩვენგანს პროფესიონალურად გვამაძლებს, ხელს გვი-

წყობს ბიბლიოთეკარებს და ბიბლიოგრაფებს კვალიფიკაციის ახალ საფეხურზე ასვლაში.

დიდხანს სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას, უმრეტ ენერგიას გისურვებთ ბატონო გურამ საბიბლიოთეკო მეცნიერებისა და დარგის აყვავებისათვის.

პატივისცემით

42-ე ბიბლიოთეკის თანამშრომლები

ხორავას მემორიალი

წიგნი - ყურადღების ცენტრში

თბილისში 31 მაისიდან 3 ივნისის ჩათვლით ჩატარდა წიგნის საერთაშორისო ფესტივალი, რომელიც გაიმართა „ექსპო ჯორჯიას“ მე-11 და მე-6 პავილიონებში.

თვით ფაქტი, რომ კვლავ და კვლავ იმართება წიგნის საერთაშორისო ფესტივალი, მოწმობს, რომ წიგნი მთელი მსოფლიოს საზოგადოების ცხოვრებაში უდუდესი ადგილი აქვს. ის არის ყველა იმ ფუნქციის მატარებელი, რომელი აქამდე ჰქონდა, და არ არის ალტერნატივა მისი სამუდამოდ უგულველყოფა. ყოველი ფესტივალი დასტურია იმისა, რომ ხალხს უყვარს წიგნი, ის მათი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია.

ის, რომ თბილისის მსპინძლობს წიგნის საერთაშორისო ფესტივალს, მეტყველებს ქართველი ხალხის მისწრაფებებზე-იყოს მუდამ წიგნთან ერთად, მისი ქომაგი და დამცველი, პოპულიზატორი, გამავრცელებელი, რაც ენერჯის მატებს წიგნის საქმის არა მარტო მუშაკებს, არამედ მთელ მკითხველ საზოგადოებას რომელთა რიცხვი განუზომლად დიდია.

სამი რის განმავლობაში ექსპო ჯორჯიას მე-6 და მე-11 პავილიონი გადავსებულ იყო ხალხით-მოსუცები, ახალგაზრდები, მავშვები საქმიანად ფუსფუსებდნენ, არა მარტო ათვალიერებდნენ წიგნებსა და დიდი გემოვნებით შესრულებულ პლაკატებს, არამედ ეძებდნენ მათთვის საინტერესო წიგნებს გამოსვენა-გაყიდვაზე შესაძენად.

ყველაფერი შესაფერისად იყო მორთულ-მოკაზმული, ხალხს სიაოვნებდა ამ გარემოი ყოფნა და ფუსფუსი. ყველა გამომცემლობას, ვისაც კი ჰქონდა ამის სურვილი, თავისი წიგნების გამოსაფენად და გასავრცელებლად გამოეტანა თავისი გამოცემები. დამთვალიერებელი არ კლდათ. თავიანთი ჯიხურები ჰქონდათ ჩვენს ცნ-

ობილ გამომცემლებსა და ორგანიზატორებს: „პალიტრა“, „ინტელექტი“ იუნუს ემრეს სახელობის ინსტიტუტი, გამომცემლობა „პოეზია“, გამომცემლობა „წიგნი+ერი“ „საქწიგნი“ გამომცემლობა „არტანუჯი“ „წიგნები ბათუმში“, „საქართველოს მწიგნობართა ასოციაცია“, გამომცემლობა „ბაკში“ ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, „ელფის გამომცემლობა“ „ინდიგო“, „ქარხნადის გამომცემლობა“ „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“ და სხვ.

სამი დღის განმავლობაში აქტიურად მონაწილეობდნენ: საქართველოს წიგნთმწოდველებელთა საზოგადოება და გამავრცელებელთა ასოციაცია, ჰაინრიხ ბიოლის ფონდი (რეგიონალური ოფისი), ქართული წიგნის ეროვნული ცენტრი, გაძლიერებული მათემატიკისა და წიგნიერების სასწავლო ცენტრი „ლოგიმეტრი“ და სხვ.

სამი დღის განმავლობაში მრავალი ღონისძიება ჩატარდა, უმეტესად საყურადღებო იყო გამომცემლობების მიერ წარმოდგენილი წიგნების წარდგენა, ინფორმირება, პანელ-დისკუსია, შეხვედრები მწერლებსა და მთრგმნელებთან (აქ უნდა ჩაემატოს „გივი გოვოს“ ავტორის ჩამოსვლა და მასზე საუბარი) გაიმართა ლოგიკური შეჯიბრებები, დაჯილდოებები სხვადასვა კონკურში გამარჯვებულის. ბავშვ მკითხველებისთვის მოეწყო მუსიკალური გამოსვლები, თამაშები „აბა გამოიცანი“, „სიტყვებით თამაში“ და სხვა. თეატრალიზირებული წარმოდგენები, ხატვის გაკეთილები, თამაში „დაიმახსოვრე გამოხატულება“ და სხვ.

აღსანიშნავია რომ თბილისის საერთაშორისო ფესტივალი უკვე 20 წლის იუბილეს იხდის, რაც სპეციალური კონცერტით აღინიშნა, რომელიც გაიხსნა თბილისის მერიის „ბიგ ბენდმა“.

მედი ბიოგრაფია

სახანაოსნო მსახურე სპორტის ჰელპერი

„თუ ვერ ვიგებთ, ვერ შევიფარებთ“

* * *

„ადამიანში არის რაღაც, რასაც ვერაფრით შეცვლი. ალბათ, ესაა ბედისწერა. მე არასოდეს მიფიქრია სხვაგვარ ცხოვრებაზე“ - ამ სიტყვებს წერდა პიროვნება, რომელსაც შეეძლო, მშვიდად და უზრუნველად ეცხოვრა, დამტკბარიყო ყველა იმ სიკეთით, რასაც საბჭოური ყოფა სთავაზობდა ცნობილი მწერლის შვილს, მაგრამ „ურჩი რაინდი“ ძალზე ადრეულ ასაკში „დაავადდა“ იმ უკურნებელი სენით, რასაც სამშობლოს თავისუფლება და დამოუკიდებლობა ჰქვია. ამ უსაჩინოესი მიზნის მისაღწევად სიტყვითა და საქმით იარა ძნელადსავალი ეკლიანი გზებით და თავს დაიდგა „ეკლის გვირგვინი“, გვირგვინი, რომელიც უამრავ დაფნის გვირგვინს გადასწონის...

დიახ, დიდი რომანისტი, კონტანტინე გამსახურდიას, პირმშოს, ზვიად გამსახურდიას, არასდროს უფიქრია სხვაგვარ ცხოვრებაზე და ალბათ, არსთაგამრიგებ განსაზღვრა ისიც, რომ მას ორი ძვალშესალაგი გამოეცვალა - ჯიხაშკარისა და გროხნოს შემდეგ ქართული სულის სავანეს, მთაწმინდას, შეერთებულა მისი ნაგვემ-ნატანჯი სხეული, მარადიული ბინა დაედო თავისი ქრისტესმიერი ძმის-მერაბ კოსტავას გვერდით...

„რაც ერთხელ ცხოვლად სულს დააჩნდების, საშვილიშვილოდ გადაეცემის“ ასეთი უამშიუვალი სიბრძნით დაგვმოძღვრა ბრძენმა ჭაბუკმა, ტატო ბარათაშვილმა. დიახ, ცხოვლად დააჩნდა ზვიად გამსახურდიას მგზნებარე სულს სიყმაწვილიდანვე ის უმთავრესი, რასაც სთავაზობდა დიდი მამის კერა. დიდ კონსტანტინესთან რეგულარულად იკრიბებოდნენ ქვეყნის აწმყოზე სმენაგამახვილებული მამულიშვილები და მსჯელობდნენ იმ ნათელ გზაზე, რომელიც ქართველს ააშორებდა გოდებას: „ჩვენმა უხეირობამ დაგვღუპა, ვაი, ჩვენო ქართლი ბედო!“

აი, სწორედ აქ, კოლხური კოშკის კედლებში, „დაავადდა“ ზვიად გამსახურდია ზემოაღნიშნული სენით. ზეციურ საქართველოში დავანებული საქართველოს პირველი პრეზიდენტის სული მაშინ იგრძნობს სრულ სიმშვიდეს, როცა საქართველოს მომავალი, ჩვენი ახალგაზრდობა, სრულად გაითავისებს იმ იდეალებს, რომლისთვისაც უფლის ნებით მოვიდა, იცხოვრა და აღესრულა გამორჩეული მამულიშვილი.

ათასი მადლობა უნიჭიერეს შემოქმედს, როსტომ ჩხეიძეს, რომელმაც ტიტანური შრომა გასწია, რომ ჩვენმა საზოგადოებამ და შთამომავლობამ გაითავისოს გზა წიწამურიდან ჯიხაშკარამდე, კიდევ ერთხელ ირწმუნოს საწუთროს დაუნდობლობა, დეტალებში გაეცნოს აწ უკვე სამზეოზე გამოტანილ ძველი ხიბულას საიდუმლოებას. ყოველივე ამას გთავაზობს როსტომ ჩხეიძის რომანი-დილოგია „ეკლის გვირგვინი“. ვერც ვაკადრებ და ჩემს სუსტ კალამს არც ძალუძს, რაღაც გამორჩეული ვთქვა ამ წიგნზე. ვისთვისაც ძვირფასია საქართველოს თავისუფლება, ვისთვისაც ძვირფასია ჩასწვდეს სრულ ჭეშმარიტებას, რომ ბიბლიით ნასაზრდოები, უფლის გზით მავალი ზვიად გამსახურდია საკუთარი სიცოცხლით არ განშორებია წუთისოფელს, ვისაც აინტერესებს, რა ძალისხმევა დასჭირდა საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ვაჟს, კონსტანტინე გამსახურდია-უმცროსს, რითაც 2010 წლის 24 თებერვალს საქართველოს პარლამენტის სესიაზე მოწონებულ იქნა დროებითი საპარლამენტო კომისიის მოკვლევა, რომლითაც სხვა უამრავ საკითხთან ერთად დადგინდა ჭეშმარიტება და გამოირიცხა თვითმკვლელობის ისედაც ძნელად დასაჯერებელი ვერსია.

გთავაზობთ ამონარიდს კონსტანტინე გამსახურდია-უმცროსის წერილიდან ორიოდვი სიტყვა როსტომ ჩხეიძის ბიოგრაფიულ რომანზე „ეკლის გვირგვინი“:

„როსტომ ჩხეიძე თავის ახალ წიგნში გულისშემძვრელად მოგვითხრობს პრეზიდენტის სიცოცხლის უკანასკნელი ორი თვის შესახებ, როდესაც იგი ცნობიერად უახლოვდებოდა სიკვდილს და სად უნდა მოიცავლო

რომანტიკისთვის, როცა სიკვდილთან პაემანს ნიშნავ...

ეს არის დღეები, რამაც ჯიხაშკარი და ხიბულა ახალ წიწამურად აქცია. ახალი წიგნი ავტორის მიერ წარმატებით მონარჯვებული ბიოგრაფიული რომანის უანრში კარგად ჯდება და უმძიმესი სინამდვილის საკმაოდ კომპლექსურ სურათს ადადგენს.“

დიდი მადლიერებით ვუერთდები ამ შეფასებას და კიდევ ერთხელ მინდა გამოვხატო თქვენდამი მადლობა, ბატონო როსტომ!

1998 წელს, როცა თქვენი წიგნი „თუ საწუთრომან დამამხოს (ზვიად გამსაურდიას ბედისწერა, ისტორიული ცდა) შევიძინე, სულმოუთქმელად წავიკითხე და ვირწმუნე, რომ თქვენ კვლავ შეახვედრებდით მკითხველს საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ცხოვრებასთან, თქვენთვის ჩვეული მიუკერძოებლობით, მართალი სიტყვით ჩამოაშორებდით ზვიადის სახეს მავანთაგან მიწებებულ ყოველივე არაჯანსაღს, არარეალურს და სათანადო დოკუმენტზე დაყრდნობით მთელი სრულყოფილებით წარმოგვიჩენდით მამულისა და ერის სიყვარულისთვის დასჯილ ეროვნულ გმირს...

მადლობა თქვენ, დირსეული მამის დირსეულ

კვლავ შემახვედრეთ ცნობილ მწერალსა და ჩემს უსაყვარლეს ლექტორს, სულგანათლებულ ოთარ ჩხეიძეს, რომელიც საზღვარგარეთის ლიტერატურის ისტორიის კურს გვიკითხავდა და რომლის საოცარი ერუდიციით ჩაგწვდით: გოეთეს, შილერის, შექსპირის, ჰიუგოს, ბალზაკის, მოპასანის, დიკენსისა და სხვათა მხატვრულ სამყაროს...

„ეკლის გვირგვინით“ კიდევ ერთხელ გაიღვიძა ჩემს სულში ტკივილიანი სირცხვილის გრძობა:

-მამინ დამამთავრებელი კლასის მოსწავლე და აქტიური კომკავშირელი ვიყავი. ერთ

მემკვიდრეს, რომ „ეკლის გვირგვინი“ კვლავ მიმაახლეთ ჩემი ცხოვრების უბედნიერეს ხანას-სტუდენტობას. ამ წიგნის ფურცლებზე, თქვენდამი გონივრული მამობრივი რჩევებით,

დღეს სასკოლო კომკავშირული ორგანიზაციის მდივანმა გამოგვიცხადა, რომ კომკავშირის ცეკადან სტუმარი გვეწვეოდა და საბანგებო ვითარებას გაგვაცნობდა „ზემოდან

მოვლინებულმა“ სიტყვა-სიტყვით წავიკითხა გაზეთ „კომუნისტის“ 1956 წლის დეკემბრის ერთ-ერთ ნომერში გამოქვეყნებული „სარეველა“. აგვისონა ზვიადის ხელმძღვანელობით შექმნილი ანტისაბჭოური ჯგუფის შესახებ, რომელსაც ციმბირი არ ასცდებოდა. მერე გვალანძინა და გვათათხინა ეს „გარეწრები“ და ოქმიც გაგვაფორმებინა.

მაშინ როგორ შემებრაღა „დიდოსტატის მარჯვენის“ ავტორი, რომელსაც ასეთი „ხულიგანი“ შვილი ჰყავდა...

ეს უნებლიე დანაშაული ამ რამდენიმე წლის წინ ხარაგაულში მოწვეულ ცნობილ მწერალ გურამ დონანაშვილთანაც მოვინანიე. ის ხომ ერთ-ერთი აქტიური წევრი იყო ზვიად გამსახურდიას ჯგუფისა.

ბატონ როსტომს კიდევ ერთხელ მინდა, ვუთხრა მადლობა ხარაგაულის კულტურული ყოფის მიმართ გამომჩენილი ინტერესისა. ბატონი როსტომი იყო კომპეტენტური ჟიურის თავჯდომარე ხარაგაულის რეზო თაბუკაშვილის სახელობის სახალხო ლიტერატურული თეატრის (ხელმძღვანელი იზა ვეფხვაძე) ორგანიზებით მოწვევნილ კონკურს „ოდენისა“ 2015-2016 წლებში, იყო სასურველი სტუმარი,

როცა ქალბატონ იზა ვეფხვაძის ძალისხმევითა და ადგილობრივი ხელისუფლების მხარდაჭერით სოფელ ფარცხნალში გაიხსნა გალაკტიონ ტაბიძის ოთახი-მუზეუმი.

მადლობა უმშვენიერეს კულტურულ-საგანმანათლებლო კერას, ხარაგაულის ცენტრალურ ბიბლიოთეკას, მის შემოქმედებით კოლექტივს, სადაც შეიქმნა შესანიშნავი პროექტი „შეხვედრა ცნობილ ადამიანებთან“ (პროექტის ავტორი ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრის დირექტორი ნიკოლოზ მაჭავარიანი). მორიგი და ძალზე საინტერესო შეხვედრა ბატონ როსტომთან სწორედ ამ პროექტის ფარგლებში განხორციელდა.

* * *

ყოველთვის, როცა ზვიად გამსახურდიაზე ვუფიქრობ, მაგონდება დიდი ვაჟა-ფშაველას რჩევა:

„თუ ვერ ვიგუებთ, ვერ შევიფერებთ, კარგი შვილები რად გვებადება?... ჩემო ქვეყანავ, ჩემო სიცოცხლე, არ გეკადრება, არ გეკადრება!..“

ნოქაი ეფენაშვილი

იმედის გმირი საბიბლიოთეკო საქმეში

სოფ. ნოსტეში ცხოვრების საინტერესო პიროვნება 23 წლის გენადი გაბოძე, რომლის დღევანდელი მოქმედებით უთუოდ დაინტერესდებიან საბიბლიოთეკო საქმის სპეციალისტები, და არა მარტო ისინი. ეს ახალგაზრდა კაცი ბიბლიოთეკებსა და სხვცა კულტურულ დაწესებულებებში სისტემატურად ესწრება წიგნების წარდგინებას მკითხველი საზოგადოების წინაშე. ასეთ დონისძიებაში გ. გაბოძე აგროვებს ავტორებისაგან საჩუქრად

გადასაცემ წიგნებს. მას განზრახული აქვს ავტოგრაფიული წიგნებისაგან კასპში დააფუძნოს სპეციალური ბიბლიოთეკა, ამჟამად მას თავმოყრილი აქვს 1200-ზე მეტი ავტოგრაფიული წიგნები. მას არ გააჩნია სათანადო ბაზადა პირობები, რომ ასეთი სახის გამოცემებს მისცეს ბიბლიოთეკის სახე. წიგნი ა. გაბოძეს დედამ შეაყვარა. ასეთი ენტუზიაზმით მოღვაწე ახალგაზრდა 2014 წელს იმედის გმირი გახდა.

ბიბლიოთეკარების თვითშემოქმედებას საზღვარი არა აქვს

ის, ვინც ა.წ. 5 მაისს საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საგამოყენო დარბაზში დაესწრო ბიბლიოთეკართა ნახელავს, ხელოვნების სხვადასხვა ნამუშების გამოყენას, ვფიქრობთ დარწმუნდება, თუ რაოდენ მდიდარი და მრავალფეროვანია საქართველოს სახვადსხვა ტიპისა და უწყების ბიბლიოთეკაში მომუშავე ბიბლიოთეკართ თვითშემოქმედება; ჭეშმარიტად ასეა: ამ დღეს ყველა ბიბლიოთეკა ცდილობდა თავისებურად, ლამაზად, ორიგინალური ნამუშევრებით წარმოედგინა საკუთარი ბიბლიოთეკა. ასეთ ნამუშევრებში ჩაქსოვილი იყო ბიბლიოთეკართა არა მარტო ფანტაზია, არამედ მათი გონების ნაწილიც. ბიბლიოთეკარები დღენიადავ ტრიალებენ წიგნის სამყაროში, ეცნობიან ადამიანთა მიერ შექმნილ სიახლეებს ცხოვრების ყველა დარგში. გამოყენაზე ყველამ საკუთარი ნამუშევარში ჩადო ნიჭი.

საქართველოს საბიბლიოთეკო ასოციაციის მიერ ორგანიზებულ ასეთ ღონისძიებას გა-

მოეხმაურა სამოცამდე ბიბლიოთეკარი. ხელოვნების ნიმუშებს შორის გამოარჩევდით მხატვრულ ნაქარგებსა და ესკიზის ნიმუშებს, ხელნაწერ წიგნებს, ისეთ მასალებს, რომლებიც ადვილად მეტყველებდნენ შემსრულებელთა მონდომებასა და ნიჭზე; ღონისძიების იდეური ხელმძღვანელი გახლდათ ქალბატონი ინგა ლორია.

ასპინძის მუნიციპალიტეტის მთავარ ბიბლიოთეკაში (დირექტორი ნინო ბერიძე) ჩატარდა ლიტერატურულ კომპოზიცია დაკავშირებული თამარის მეფობის პერიოდთან. თამარობა აღინიშნება ყოველი წლის 14 მაისს. ამ დღის აღსანიშნავად მომზადებულ ლიტერატურულ კომპოზიციაში მონაწილეობდნენ ბიბლიოთეკის აქტიური მკითხველები: ნ. ზაზაძე, ნ. ბერაძე, ზ. გიორგაძე, ჯ. მაგრაქველიძე.

თამარის სახე შთამბეჭდავად წარმოადგენს: ა. კალანდაძემ, ბ. ბერიძემ, მ. მელიქიძემ ეკლესიის მგალობელთა ჯგუფმა შეასრულა საგალობელი „ჩემო პატრიქო“.

წყალტუბოს საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (მენეჯერი სულიკო სვანიძე) ყოველთვის გამოირჩევა ღრმად შინაარსიანი ღონისძიებებით. განსხვავებული ღონისძიებები ჩატარდა ყველა ბიბლიოთეკა-ფილიალში. თითოეული ღონისძიება აღსავსე იყო მკითხველთა შემოქმედებითა და აქტიურობით. ფარცხანაყანევის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ღონისძიება მიეძღვნა ცნობილი ფილოსოფოსის შალიკა ნუცუბიძის დაბადებიდან 130 წლისთავს. ფარცხანაყანევისა და მუხიანის სასოფლო

ბიბლიოთეკებში მოწყობილ სამეცნიერო კონფერენციაში მონაწილეობდნენ ქუთაისის ა. წერეთლის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორები ი. კუჭუხიძე, რ. გოლეითიანი, რ. კილაძე. პარლამენტის დეპუტატი პროფ. თ. ნიშნიანიძე. მათ ისაუბრეს შ. ნუცუბიძის ცხოვრებათა და მოღვაწეობის შესახებ. წყალტუბოს მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის დირექტორმა ც. ღვინიაძემ გამოთქვა მოსახრება შ. ნუცუბიძის მუზეუმის შექმნის თაობაზე. კონფერენცია შეაჯამა წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრის მმართველის მოადგილე ლ. გელენიძემ.

წყალტუბოს ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში გახსნილი იყო ახლადმიღებული ლიტერატურის გამოფენა. გამოფენა დიდი ინტერესით დაათვალიერეს საჯარო სკოლების მოსწავლეებმა, პედაგოგებმა, სტუდენტებმა, კულტურისა და განათლების თანამშრომლებმა.

სოფ. გუმბრის, გეგუთის, მადლაკის ბიბლიოთეკებმა შეხვედრა მოუწვევეს დეაწმოსილ ბიბლიოთეკარებს ნ. კოლუაშვილს, ი. მოდებაძეს, ლ. მაჩალაძს და ნ. კიკნაველიძეს. ოფურჩხეთის და ტყაჩირის ბიბლიოთეკებ-

კითხვა. კონკურსში მონაწილეობდნენ გვიშტიბის, ცხრუნკურის, ქ. წყალტუბოს საჯარო სკოლები, სასულიერო გიმნაზიის მოსწავლეები. მხატვრულ კითხვაში გამარჯვებულებს გადაეცათ საპატიო სიგელები.

მცხეთის მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (მენეჯერი ე. ჩიხლაძე)

კვირეული ჩატარდა დევიზით „წარმოაჩინე შენი ბიბლიოთეკა“, ასელი დევიზით საინტერესო ღონისძიებები ჩატარდა ს. ერედის, მისაქციელის, საბავშვო ბიბლიოთეკის, ძალისის, ქსნის, ქსოვრისის, მუხრანის, ნავაზის, საგურამოს, ნატახტრის, ძეგვის სასოფლო ბიბლიოთეკებში. ცენტრალურმა ბიბლიოთეკამ ღონისძიება ჩატარა სვეტიცხოვლის ტაძრის ეზოში თემაზე „გადაწერე დიდოსტატი“. საქართველოს პარლამენტისე ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მოწყობილ ღონისძიებაში „ბიბლიოთეკარი ხელსავანი“ მონაწილეობა მიიღო საბიბლიოთეკო განყოფილების სპეციალისტმა ზ. დიდებაშვილმა. ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში გამართულ ღონისძიებაზე წარადგინეს ლ. ბერაიას წიგნი, „ქართველ თავად-აზნაურთა გვარების აღწერა“. ღონისძიების უძღვებოდნენ ცენტრალური ბიბლიოთეკის ხელმძღვანელი ნ. თათარაშვილი, მთავარი ბიბლიოთეკარი მ. ზარიძე, ც. ფერაძე. წიგნის შესახებ საინტერესოდ ისაუბრა ბიბლიოთეკარმა ნ. ოსიტაშვილმა,

ში გაიმართა პოეზიის საღამო. ახალგაზრდა მკითხველებმა საინტერესოდ გააცოცხლეს ჩვენი ერის ისტორია გვიშტიბისა და გუბისწყლის ბიბლიოთეკაში ჩატარებული პოეზიის საღამოზე. ცხუნფურის ბიბლიოთეკებში ჩატარდა ლექცია დიალოგი, რომელიც მიეძღვნა საქართველოს დემოუკიდებლობის მკვლევარს ვლასტავს. ახალგაზრდა მკითხველებმა საინტერესო ღონისძიებები გამართეს სოფ. საყულის, გვიშტიბის, გუბისწყლის, რიონის, ოფურჩხეთის, სოფ. წყალტუბო გეგუთის, ქვიტირის, ცხუნკურის, მუხიანის, დერჩის, სასოფლო ბიბლიოთეკებში, ღონისძიებები მიეძღვნა არჩილ სულაკაურის დაბადებიდან 90 წლისთავს.

წყალტუბოს საბავშვო ბიბლიოთეკაში მოაწყო პატრიოტული ლექსის მხატვრული

ღონისძიების მონაწილეებს საინტერესოდ ესაუბრა წიგნის ავტორი ლ. ბერაია. ინფორმაცია ჩარატებული ღონისძიების შესახებ რედაქციას მიაწოდა საბიბლიოთეკო განყოფილების წამყვანმა სპეციალისტმა მ. დავითიანმა.

გორის მუნიციპალიტეტის ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში (ხელმძღვანელი ნ. აბრამიძე)

შეხვედრა მოუწევს დედაწამოსილ ბიბლიოთეკარს ელიზა ელბაქიძე-ნადიმაშვილს., რომელსაც დაბადებიდან 80 და მოღვაწეობის 50 წელი შეუსრულდა. ბიბლიოთეკარის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ ისაუბრა ნ. აბრამიძემ. დარბაზში იმყოფებოდნენ ბიბლიოთეკარები, მკითხველები, მწერლები, აადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები. იუბილარს მიესალმნენ: რ. მალდაკელიძე, ვ. ჭანკოტაძე, ვ. ავალიშვილი, გ. სამაგლიშვილი და სხვები. საინტერესოა აღნიშნოს, რომ ბიბლიოთეკარმა ე. ელბაქიძე-ნადიმაშვილმა სამსახურიდან წასვლის შემდეგ გამოსცა ლექსებისა და მოთხრობების სამი კრებული. სადამოხე დამსწრე საზოგადოებამ გულთბილად ისაუბრეს დედაწამოსილი ბიბლიოთეკარის ნაღვაწსა და შემოქმედებით საქმიანობაზე.

დედოფლისწყაროს საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (დირექტორი მ. მაჭარაშვილი) ჩატარდა ზეპირი ჟურნალი თემაზე „წიგნი, მკითხველი, ბიბლიოთეკა“. მრავალფეროვანი იყო ზეპირი ჟურნალის თემატიკა: „ზნეობრივი მაგალითის როლი აღ. ყაზბეგის შემოქმედებაში“, „ლექსი იოსებ ნონეშვილი დედას“, „გაზაფხული შემოსულა, ღენ“, წლები და ადამიანები, შეხვედრა ბიბლიოთეკარებთან“. ღონისძიება სიტყვით გახსნა საბიბლიოთეკო გაერთიანების დირექტორმა მ. მაჭარაშვილმა.

კვირეულის პროგრამით გათვალისწინებული თემები საინტერესოდ გააშუქეს ბიბლიოთეკარებმა: ე. ყოჩიაშვილმა, ა. ჩიტიშვილმა, თ. ელაშვილმა, მ. მაჭარაშვილმა საინტერესოდ მიმოიხილა საბიბლიოთეკო ქსელის მოღვაწეობა მოსახლეობის საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მომსახურების საქმეში. განსაკუთრებული სიყვარული გამოხატეს ბიბლიოთეკარების მიმართ, რომლებიც წლების განმავლობაში უანგაროდ, ენთუზიზმითა და დიდი სიყვარულით ემსახურებიან იმ უკეთილშობილეს საქმეს, რომელსაც წიგნის სიყვარული, კითხვის კულტურის ამაღლება და საინფორმაციო მუშაობა ეწოდება.

საჩხერის მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (დირექტორი მ. აბრამიშვილი) კვირეულის პროგრამით ჩატარდა მრავალი საინტერესო ღონისძიება: შეხვედრები პოეტებთან, მოსწავლე-ახალგაზრდობასთან, ადგილობრივი ინტელიგენციის წარმომადგენლებთან: ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში მოეწყო შეხვედრა პოეტთან ნათელა ხარაიშვილთან, რომლის პოეზია, მდიდარი სულიერი სამყარო და შემართება მისაბაძია თითოეული ქართველისათვის, წიგნის მკითხველთა და ჩვეულებრივი მოქალაქისათვის. სოფ. ჩიხის სასოფლო ბიბლიოთეკის სპეციალისტმა მ. იაკობაშვილმა ბიბლიოთეკაში მოწვეულ მკითხველებს ესაუბრა თემაზე „როგორ გამოვიყვანოთ, მოვუაროთ და შევინარჩუნოთ ვაზის უნიკალური ჯიშები“. ღონისძიებებში მონაწილეობდნენ და საინტერესო მოსაზრებები გამოთქმეს სპეციალისტებმა: ა. იაკობაშვილმა, ნ. კიკნაძემ, ა. ტალახაძემ, ჯ. ტალახაძემ, თ. მოღვაძემ, ნ. გელბახიანი და სხვები.

ცენტრალური ბიბლიოთეკის საბავშვო განყოფილებამ ჩაატარა ღონისძიება თემაზე:

„ერთი დღე საბავშვო ბიბლიოთეკაში“ ამ დღეს ბიბლიოთეკას სტუმრობდნენ საჩხერის 2 საბავშვო ბაღის უფროსი ჯგუფის აღსაზრდელები: ბავშვები გაეცნენ უახლეს საბავშვო ლიტერატურას, შეასრულეს სიმღერები, წარმოადგინეს, საკუთარი შემოქმედების ნიმუშები. ბიბლიოთეკაში სტუმრობამ მათზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ საჩხერის 2 საჯარო სკოლის მე-5 კლასის მოსწავლეები, რომლებიც საინტერესოდ ისაუბრეს სიყვარულის, თანაგრძნობის, დაუნდობლობის, მიტევების და სხვა ადამიანური ღონისძიებების შესახებ. ამ საკითხებზე საკუთარი მოსაზრებები გამოთქვეს მოსწავლეებმა: მ. მეტონიძემ, თ. გაბაძემ, მ. გოგოლაძემ, ნ. მაჭარაშვილმა და სხვებმა. ღონისძიებას უძღვებოდა პედაგოგიკ მ. დეკანოძე; სოფ. კორბოულის ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ვიქტორინა-კონკურსი, სადაც მონაწილეობდნენ ბაგა-ბაღის აღსაზრდელები.

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (დირექტორი ზ. ხაჭვანი) კვირეულის პროგრამით საინტერესო ღონისძიებები ჩატარდა ს. კოდის (ბიბლიოთეკარი ტ. არეკაძე), ს. წინწყაროს (ბიბლიოთეკარი ლ. ონიანი), ს. ბორბალოს (ბიბლიოთეკარი ე. მურადაშვილი), ს. ჯორჯიაშვილი (ბიბლიოთეკარი მ. არჩვაძე), ს. ასურეთის (ბიბლიოთეკარი მ. მუხაშავერია), ს. ჭიჭიჭავის (ბიბლიოთეკარი ი. ქურასხედიანი) სასოფლო ბიბლიოთეკებში. ღონისძიებებში აქტიურად მონაწილეობდნენ პედაგოგები, მოსწავლე-ახალგაზრდობა, ადგილობრივი ინტელიგენციის წარმომადგენლები. მუნიციპალიტეტის ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარდა დასკვნითი ღონისძიება „ერთი ღამეში დღე ბიბლიოთეკაში“. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ ბიბლიოთეკის აქტიური მკითხველები, კულტურის ცენტრთან არსებული საბავშვო თეატრი „გზარისის“ მოსწავლეები, რაიონის მკვიდრი პოეტები: ა. გიგაური, შ. აფციაური, ე. ამურველაშვილი, ლ. შაყულაშვილი. გაერთიანების ბიბლიოთეკებში ჩატარებული ღონისძიებები დაგეგმილი იყო ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში, ცალკეულ ღონისძიებებს ესწრებოდა კულტურის ცენტრის დირექტორის მოადგილე ქ. მაისურაძე.

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (საბიბლიოთეკო გაერთიანების უფროსი გ. საღინაძე) კვირეულის პროგრამით ჩატარებულმა ღონისძიებებმა ნათლად გამოსახა ბიბლიოთეკების როლი და ადგილი მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის კულტურულ ცხოვრებაში. წარმოაჩინა

ღონისძიებებში მონაწილე მოსწავლე-ახალგაზრდობის, პედაგოგებისა და ინტელიგენციის წარმომადგენელთა საბიბლიოთეკო და საინფორმაციო მოთხოვნები, ცალკეულ ღონისძიებებში გამოირჩეოდა შინაარსის თანამედროვე თემატიკით, მკითხველთა აქტიური მონაწილეობით. კვირეული გაიხსნა ბიბლიოთეკასთან ასახული ლიტერატურული კლუბის პროექტით „ჩვენ ვკითხულობთ“. პროექტის პროგრამით გაიმართა პოეზიის საღამო ონის მუნიციპალიტეტში, მონაწილეობდნენ ამბროლაურისა და ონის მკითხველები; ახალგაზრდა მკითხველებმა პოეტ მ. ლებანიძის ბიუსტთან წაიკითხეს თავიანთი პოეტური შემოქმედების ნიმუშები. მკითხველთა აქტიური მონაწილეობით გამოირჩეოდა თითოეული ღონისძიება, რომელიც ჩატარდა ასოფლის ბიბლიოთეკებში: ს. ხიდიკარის (გამგე ნ სხირტლაძე), ს. ბუგეული (გამგე მ. გაბიანი), ს. ჭრებალო (გამგე მ. მელაშვილი) ბიბლიოთეკაში ორგანიზებულ ღონისძიებებში მონაწილეობდნენ თოშხას, ქვიშარის, ჭყვიშის, პატარა ონის სასოფლო ბიბლიოთეკები. ღონისძიება მიეძღვნა დიდი მამულიშვილის ექვთიმე თაყაიშვილის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას.

ხვანჭკარის სასოფლო ბიბლიოთეკაში (გამგე ზ. ლომიძე) ჩატარდა ლიტერატურული საღამო „წიგნი ჩემი ცხოვრების თანამგზავრია“. ღონისძიებაში მონაწილეობას ღებულობდნენ პირველი და მეორე ტოლის სასოფლო ბიბლიოთეკები. ნიკორწმინდის სასოფლო ბიბლიოთეკაში (გამგე თ. კობახიძე) ჩატარდა თემატური საღამო „რაჭული ტრადიციები“. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ კანაეთის, ხოტევის. ჭელიაძეებს სასოფლო ბიბლიოთეკები.

კვირეულის დღეებში საინტერესო ღონისძიებები ჩატარდა გურჯაანის საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანებაში (დირექტორი ს. ბოგვერაძე). ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარებული ღონისძიება მიეძღვნა საქართველოს დამოუკიდებლობის 100 წლის-

თავს. ღონისძიება გახსნა და ამოცანებზე ისაუბრა საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანების ორგანიზატორმა ლ. გოდელაშვილმა. ისტრიკოსმა შ. უტიაშვილმა ისაუბრა თემაზე „დამოუკიდებლობიდან თავისუფლებისაკენ“. ნახევრები იყო დოკუმენტური ფილმი „ექვთიმე თაყაიშვილი“. ამავე თემატიკაზე უმცროსი ასაკის მოსწავლეებს ესაუბრა სამკითხველო დარბაზის ბიბლიოთეკარი ქ. ფურცვლაძე.

სოფ. გურჯაანის ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ლიტერატურული საღამო, რომელიც მიეძღვნა გურჯაანის მკვიდრის მწერალ მაღხაზ აზარაშვილის ხსოვნას. მოსწავლეებმა წაიკითხეს ამონარიდები მწერლის შემოქმედებიდან სიტყვით გამოვიდნენ მწერლის და და დედა. საინტერესო ღონისძიებას ესწრებოდნენ საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანების ხელმძღვანელები, მუნიციპალიტე-

გაერთიანების ორგანიზატორმა ლია გოდელაშვილმა.

ხარაგაულის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (კულტურისა და ხელოვნების ცენტრის დირექტორი ნ. მაჭავარიანი) კვირეულის პროგრამით ღონისძიებები ჩატარდა დევიზით, „წარმოაჩინე შენი ბიბლიოთეკა“. სასოფლო ბიბლიოთეკებში ღონისძიებების თემატიკა შერჩეული იყო კოორდინაციული მიდგომებით. ღონისძიებები მიეძღვნა კ. გამსახურდიას, ბ. დუმბაძის, ალ. ყაზბეგის, ო. ჭილაძის, ი. ნონეშვილის საიუბილეო თარიღებს. ჩატარდა თემატური საღამოები: „9 აპრილი - ტკივილი ჩენი“, „ქართველი პოეტები უმღერენ დედას“. „ენა განძია ერისა“, „საქართველოს უკვდავი გმირები“. კვირეულის ღონისძიებებში აქტიურად მონაიღებოდნენ ხარაგაულის სხვადასხვა სკოლების ოთხი მოსწავლე: თ. ოკრიბელაშვილი, ნ. მადრაძე, მ. ბურჯანაძე და

ტის ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი პირები. სოფ. ვანაძიანის ბიბლიოთეკაში მკითხველებმა განიხილეს ჯ. დაშნერის ნაწარმოები „ლაბირინთებში მორბენალი“. მკითხველთა აქტიური მონაწილეობით გამოირჩეოდა თითოეული მასობრივი ღონისძიება, რომლებიც კვირეულის პროგრამით ჩატარდა ს. ვეჯინის, ს. ჯიმიტის, ს. კარდენახის, ს. ველისციხის, ს. ქოდალოს, ს. ბაკურციხის, ს. ნანიანის, ს. ზეგაანის, ს. კაჭრეთის, ს. არაშენდას სასოფლო ბიბლიოთეკებში. ღონისძიებების თემატიკა გამოირჩეოდა მრავალფეროვნებით, შინაარსთა და ორგანიზატორული კუთხით. მათში აქტიურად მონაწილეობდნენ მოსავლე ახალგაზრდობა, პედაგოგები, მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციისა და ადგილობრივი ინტელიგენციის წარმომადგენლები. ინფორმაცია ჩატარებული ღონისძიებების შესახებ მოგვაწოდა საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო

მ. კამკამიძე. მათ ერთი დღე გაატარეს ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში, გამოსუშვეს კედლის გაზეთი „კონსტანტინე გამსახურდია - 125“. საბავშვო განყოფილებამ აქტიური მკითხველებისათვის მოაწყო ექსკურსია ვანისა და წყალტუბოს მუნიციპალიტეტებში. მკითხველებმა დაათვალიერეს გალაკტიონ ტაბიძის და ტიცვიან ტაბიძის სახლმუზეუმები. საინტერესო იყო ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში ჩატარებული ღონისძიება პროექტის პროგრამით „შეხვედრები ცნობილ ადამიანებთან“. ამ პროგრამით ბიბლიოთეკას სტუმრობდა მწერალი როსტომ ჩხეიძე, რომელმაც დეტალურად ისაუბრა ბიოგრაფიული რომანის „ეკლის გვირგვინის“ შექმნის ისტორიაზე. რომანი შეეხება ზვიად გამსახურდის მოღვაწეობას. შეხვედრა მიმდინარეობდა დიდალოგის ფორმით. დისკუსიაში მონაწილეობდნენ: ე. შველიძე, მ. გიორგაძე, ი. ჩხეიძე, ზ. ბუაჩიძე და

სხვები. ცენტრალურ ბიბლიოთეკაში მკითხველი ეცნობა თანამედროვე ტექნოლოგიებს; ინოვაციების ცენტრში და სასოფლო ლიტერატურის განყოფილებაში მკითხველები დებულბენ ინფორმაციას მათთვის საინტერესო საკითხებზე. ინფორმაცია ჩატარებული ღონისძიებების შესახებ მოგვაწოდა საინფორმაციო-ანალიტიკური განყოფილების მეთოდისტმა მ. ჩუბინიძემ.

ბორჯომის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (კულტურის სამსახური უფროსი მ. ხუჯაძე)

კვირეული გაიხსნა მასშტაბური კონკურსით „ვინ უფრო სწრაფად“. კონკურსში მონაწილეობდა მუნიციპალიტეტის სკოლების 18 გუნდი. კონკურსის გამარჯვებული გახდა ბორჯომის №3-ე საჯარო სკოლის გუნდი „პანაცეა“ კონკურსს ესწრებოდნენ ბორჯომის საკრებულოს დეპუტატი გ. ფერაძე „ქართული ოცნება“ ბორჯომის ფრაქციის თავმჯდომარე ი. კვიციანი და სხვა პასუხისმგებელი პირები. საინტერესო ღონისძიებები ჩატარდა საბიბლიოთეკო გაერთიანების ფილიალებში. ახალი უბნის ბიბლიოთეკის (გამგე თ. რაზმაძე) მკითხველები იმყოფებოდნენ ახალციხეში. მინახულეს რაბათი, მწვანე მონსატერი და ტაძარი ლიკანში. თემატური მრავალფეროვნებით გამოირჩეოდა ღონისძიებები საბავშვო ბიბლიოთეკაში (ბიბლიოთეკარი ნ. იჩქიტაძე), სოფ. კორტნეთის ფილიალში (ბიბლიოთეკარი მ. თოთლაძე); დაბა წაღვერის კულტურის სახლში გაიმართა ღონისძიება „მოგონებები წაღვერზე“ (ბიბლიოთეკარები ც. გელაშილი, ლ. ლურსმანიშვილი); ბორჯომის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრში გაიმართა ხარაგაულის ლიტერატურული თეატრის ხელმძღვანელის იზა ვეფხვაძის მონოსპექტაკლი „საქართველოს შიშველი სატევარი“, რომელიც მიუძღვნა მერაბ კოსტავას ხსოვნას; ასეთივე თემატური მრავალფეროვნებით გამოირჩეოდა ღონისძიებები სოფ. ცემის (ბიბლიოთეკარი ე. ტაბატაძე), სოფ. ტბის (ბიბლიოთეკარი ი. გელაშვილი), სოფ. ქვაბისხევის (ბიბლიოთეკარი ქ. სარალიძე); საბავშვო ბიბლიოთეკაში გაიმართა სახვითი ხელოვნების კონკურსი (ბიბლიოთეკარი ნ. იჩქიტაძე), მასში გაიმარჯვა პირველი საჯარო სკოლის მოსწავლე მ. გრიგალაშვილიძე.

წაღვერის მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო გაერთიანების (დირექტორი ნ. შანავა)

მთავარ ბიბლიოთეკაში გაიმართ ღონისძიება, მიძღვნილი წიგნისა და საავტორო უფლებების დაცვის დღისადმი „ყოველი კარგი წიგნი თვალწინ გვიშლის ახალ სამყაროს“. ცალკე გამართული ღონისძიება მიეძღვნა მუხრან მაჭავარიანის შემოქმედებას. საბავშვო ბიბლიოთეკა (გამგე ი. კვარაცხელია) გაიმართა მკითხველთა კონფერენცია „ბიბლიოთეკები წიგნადი ძეგლებია“. მოეწყო შეხვედრები ნორჩ მკითხველებთან, განიხილეს ე. ბაქრაძის და რ. ინანიშვილის თხზულებათ კრებულები. საინტერესო ღონისძიებით აღინიშნა კვირეული სოფ. ლიის (ბიბლიოთეკარი ა. კილანავა), სოფ. ოჯანეშს (ბიბლიოთეკარი ს. ჩქოტუა), სოფ. საჩინოს (ბიბლიოთეკარი ნ. სალია), სოფ. ნაკიფუს (ბიბლიოთეკარი თ. ძაძმია), სოფ. ეწერის (ბიბლიოთეკარი მ. უბილავა), სოფ. ზღვიას (ბიბლიოთეკარი მ. კვარაცხელია), სოფ. ჯგალის (ბიბლიოთეკარი ნ. მესხია), სოფ. ობუჯის (ბიბლიოთეკარი ლ. ხვიჩვა), სოფ. ჯვარის (ბიბლიოთეკარი შ. ბასარია), სოფ. მეღანის (ბიბლიოთეკარი ნ. კვარაცხელია) სასოფლო ბიბლიოთეკის-ფილიალებში.

ინფორმაცია მოგვაწოდა ნ. შანავამ.

ბოლნისის საბიბლიოთეკო გაერთიანებაში (დირექტორი თ. აბრამიშვილი)

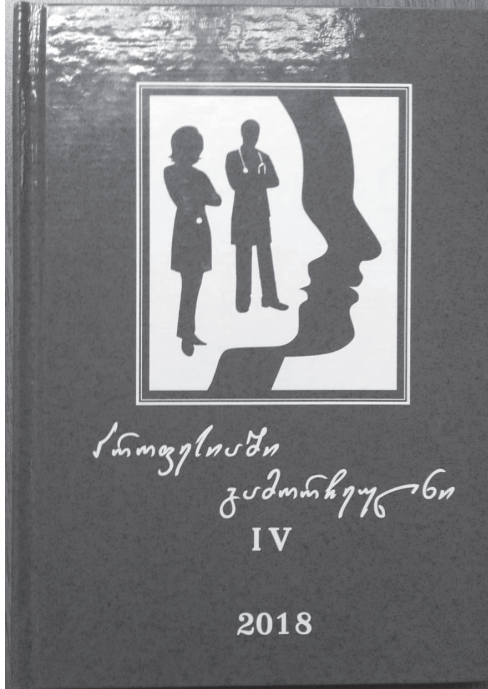
კვირეული პროგრამით ჩატარდა სხვადასხვა სახის საინტერესო ღონისძიებები. მთავარმა ბიბლიოთეკამ მოაწყო ბიბლიოთეკართა ხელნაკეთი ნამუშევრების გამოფენა. ტანძრის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ღონისძიება „წიგნი და წიგნიერება“, საბავშვო ბიბლიოთეკამ მოაწყო მულტიპლიკაციური ფილმების ჩვენება „მულტიფილმიდან წიგნებამდე“. ბალიჭის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ღონისძიება მიეძღვნა ალ. ყაზბეგის შემოქმედებას. საქალაქო ბიბლიოთეკაში ჩატარდა ღონისძიება სახელწოდებით „საქართველო ღამაში, სხვა საქართველო სად არის“. სოფ. ბოლნისის სასოფლო ბიბლიოთეკაში ღონისძიება მიეძღვნა საქართველოს დამოუკიდებლობის ას წლისთავს. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ ბოლნისის სომხური სკოლის მოსწავლეები.

მიმოხილვა მოამზადა გურამ თაყნიაშვილმა

ინფორმაცია-რეკლამა

მზია ტომონიძე

პროფესიაში გამოჩენილი

მომდინარე წელს პროფესიონალ ქალთა ასოციაციის მიერ ამ ასოციაციის თავმჯდომარის ქალბატონ ნანული ჭავჭავაძის თაოსნობით გამოიცა ქართველი მკითხველისათვის კიდევ ერთი საინტერესო კრებული “პროფესიაში გამოჩენილი” რომელიც მკითხველ საზოგადოებას შეახსენებს, რომ ჩვენი სამშობლოს

მომავალი წარმატებების საფუძველთა საფუძველი ყოველი ჩვენგანის მაღალპროფესიონალიზმშია. კრებული პროფესიონალ ქალთა ასოციაციის დაარსებიდან 15 წლის იუბილეს ეძღვნება. ვულოცავთ ასოციაციის წევრებს ამ საიუბილეო თარიღს და ვუსურვებთ წარმატებებს მნიშვნელოვან, მიზანდასახულ საქმიანობაში.

კრებულში წარმატებული პროფესიონალი ადამიანების, აკადემიკოსების ბატონ როინ მეტრეველის, ქალბატონ გუნა კვარაცხელიას და სხვა მრავალთა შორის შევიდა საბიბლიოთეკო დარგის მოღვაწე თავდადებული პროფესიონალები ბატონი გურამ თაყნიაშვილი და ქალბატონი მზია ტომონიძე, ასევე ამ დარგის ერთგული მეგობარი და ქომაგი ქალბატონი ცისანა ქოჩიაშვილი, რომელთა თავდაუზოგავი მოღვაწეობა ყოველთვის სასიკეთო კვალს ტოვებს საბიბლიოთეკო დარგის განვითარებასა და წინსვლაში. მათი პროფესიული ცოდნა და გამოცდილება სამეცნიერო პედაგოგიური და აქტიური შემოქმედებითი მოღვაწეობა მეტყველი მაგალითია პროფესიისადმი ერთგულებისა და პროფესიაში გამორჩეულობისა. გილოცავთ ძვირფასო მეგობრებო კიდევ ერთ მნიშვნელოვან აღიარებას და გისურვებთ ხანგრძლივ, ნაყოფიერ და წარმატებულ საქმიანობას.

ანაქსანდია ცოხია

მრავალფეროვნების განმაპირობელი ფაქტორები

კიდევ ერთი მეტად ღირებული წიგნით დავაინტერესოთ ჩვენი მკითხველები-იჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული მეცნიერებათა ფაკულტეტის, ეთნოლოგიის სასწავლო სამეცნიერო ინსტიტუტისა და, ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის ერთობლივი ძალისხმევით გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოაქვეყნა პროფ. როლად თოფჩიშვილის მონოგრაფია - “გეოგრაფიული

გარემო და კავაკსიელთა ეთნიკური კულტურა“ (თბ., 2018.-240 გვ.)

როგორც ცნობილია, ადამიანთა საზოგადოებები ერთმანეთისგან მრავალი ნიშნით განსხვავდებიან. ერთ-ერთია ანთროპოლოგიური ტიპიურობა, ასევე კულტურა, ენა. დიდი ხანია ამ განსხვავებათა წარმოქმნის მიზეზებს იკვლევენ და ბევრი რამ ახსნილიცაა, მაგრამ ძიება და დასაბუთება ჭეშმარიტებისა მუდმივი შესწავლის საგანია. სადავო არაა, რომ

გეოგრაფიული გარემო სულიერი კულტურის ცალკეულ მხარენზეც გავლენას ახდენს. ლანშაფტი დიდ ზეგავლენას ახდენს ამა თუ იმ ეთნოსის ჩამოყალიბება განვითარებაზე. ფიზიკური გეოგრაფია ისტორიასთან მჭიდრო კავშირშია. ისტორიული მოვლენები კი ეთნოსის სულიერ სამყაროზე ძლიერ მოქმედ ფაქტორს წარმოადგენს.

ეთნოსის სხვადასხვაობა, მათი განვითარება, შერწყმა თუ დაცალკეება უდავო ფაქტია და საუკუნეების განმავლობაში მუდმივმოქმედ პროცესს წარმოადგენს. ყოველივე ამის შესწავლა-შემეცნება, ანალიზი, ჭეშმარიტების განსაზღვრა და მრავალი სხვა მეცნიერულად შესწავლისა და განზოგადების მნიშვნელოვან საგანს წარმოადგენს. მასთან უამრავი პრობლემა დაკავშირებული. სწორედ ამ პრობლემებზეა ყურადღება გამახვილებული რასაც ავტორი წიგნის შესავალში აღნიშნავს. ის სვამს საკითხს, თუ რა არის „...ეთნოსებისა და ეთნიკური კულტურების არსებობის მიზეზი?“. სწორედ ამ საკითხების დამუშავებას ახდენს ავტორი მოცემულ მონოგრაფიაში და ცდილობს რამდენადაც შეიძლება დასაბუთებულად წარმოადგინოს არსებული მოსაზრებები.

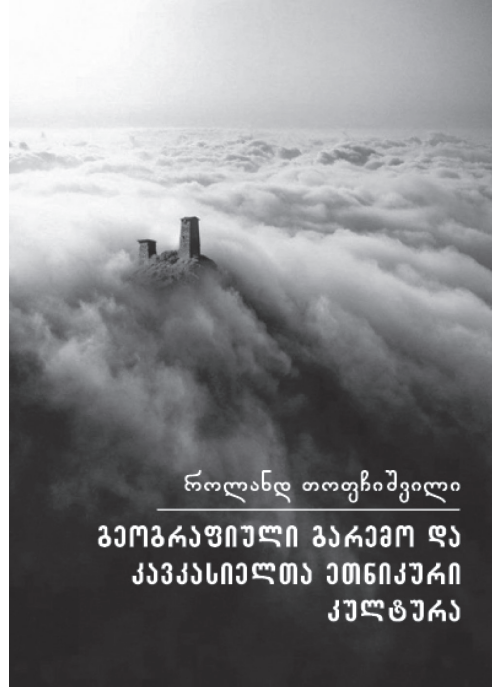
ავტორის სიტყვებით, „ეთნოლოგია არა მხოლოდ ამა თუ იმ ხალხის კულტურას სწავლობს, არამედ სხვადასხვა ხალხების კულტურას ერთმანეთს ადარებს და გამოავლენს მათ მსგავსსა და განსხვავებული კულტურის ელემენტებს“. სწორედ ამ პრინციპით ხელმძღვანელობს რ. თოჩიშვილი მის წიგნში წარმოდგენილი კვლევის დროს. მას მიაჩნია, რომ „ეთნოგრაფიული კვლევები გეოგრაფიული გარემოს გაუთვალისწინებლად არ შეიძლება“.

შესავლის ბოლოს ავტორი აცხადებს: „წინამდებარე წიგნში კავკასიაში არსებული კულტურული მრავალფეროვნების მიზეზების შესახებ ყველაფერი არაა ნათქვამი. ამ თვალსაზრისით სრულყოფილი კვლევა მომავლის საქმედ მიგვაჩნია“.

რომ უფრო სრულყოფილი წარმოდგენა მივცეთ მკითხველს ამ წიგნის შესახებ, შეგვიძლია გავაცნოთ ნაშრომის სტრუქტურა:

შესავლის შემდეგ მოდის თემატური პარა-

გრაფები: „ბუნებისა და ადამიანთა საზოგადოების ურთიერთმიმართების პრობლემა“, „რატერიტორიას მოიცავს კავკასია“, „კავკასიის გეოგრაფია: ლანდშაფტისა და კლიმატის შესახებ“, „კავკასიის ლანდშაფტისა და ისტორიისა და ეთნოლოგიის ურთიერთმიმართება“.

„ეთნიკური ვითარება ისტორიულ და თანამედროვე კავკასიაში“, „კავკასიის გეოგრაფია და კავკასიელთა ეთნიკური კულტურა“, „ჩრდილო დასავლეთ კავკასიის ეთნიკური ერთობათა სოციალური და კულტურული განვითარების შეფერხების მიზეზების შესახებ“, „ქართველთა და ჩრდილოკავკასიელთა ეთნიკური ურთიერთობის პრობლემები“, „ბოლოთქმა“.

წიგნში მრავლადაა მოცემული სქოლიოების სახით წარმოდგენილი წყაროები.

ავტორის თქმით, „წიგნი მხოლოდ ერთგვარ ცდას წარმოადგენს გეოგრაფიისა და კავკასიელთა მრავალფეროვანი ეთნოსების და შესაბამისად მრავალრიცხოვანი კულტურის ურთიერთმიმართების შესწავლისა“.

ლავით ბიბლიოთეკი

ამ მშვენიერ ქალაქში მუსიკალური ცხოვრებას ჩქეფს

კატალონიის მშვენიერი ქალაქის ბარსელონას ხსენებაზე საფეხბურთო კლუბი 'ბარსელონა' და მისი ერთ – ერთი ძლიერი ფეხბურთელი ლეო მესი წარმოვიდგება. მაგრამ მოდით ქალაქს სხვა – მოგზაურის თვალთ გადავხედოთ. იქ ჩასული ადამიანი დიდი შთაბეჭდილების ქვეშ მოექცევა ქალაქის არქიტექტურული იერიით და ეს შეეხება ნებისმიერ ტურისტს – როგორც ხელოვნებისაკენ მიდრეკილს ასევე იმასაც, რომელიც აქამდე არქიტექტურაზე საერთოდ არ დაფიქრებულა. ათმა წელმა, რაც ჩემს წინა ვიზიტს ამ ქალაქში აშორებს, როგორც ვხედავ, სხვა ელფერი შესძინა ქალაქს, კერძო მფლობელის ხელში არსებულმა არქიტექტურულმა ნიმუშებმა, რომლებიც ამჟამად ფართო მნახველისთვის იყო გახსნილი და წარმოდგენილი, მეტი მნახველი მოიხიდა და ქალაქი სიცოცხლითა და ხალისით აავსო. არასეზონური აპრილის პირველ ნახევარში ბარსელონას თვალსაჩინო თანამედროვე ტაძარში – „საგრადა ფამილიასთან“ (წმინდა ოჯახი) იმდენმა ტურისტმა მოიყარა თავი, რომ ტაძრის სამხრეთ კარებთან გასაჩერებელი ადგილიც კი არ იყო და, როგორც ქართული პრესის წარმომადგენელს, მომიწია ამით აპელირება, ურიგოდ რომ მოვხვედრილიყავი ტაძრის შიდა ტერიტორიაზე. ბოლო ათმა წელმა ანტონი გაუდის (1852–1926) მონუმენტალურ შედევრს ბევრი რამ შემატა – აშენდა გარე გუმბათები და ნაგებობები, მსპირკეთდა შიდა სივრცე (ეგრეთ წოდებული ნეკნებიანი კამარები), აიგო კათედრა და 2010 წლის ნოემბერს ტაძარი აკურთხა რომის პაპმა - ბენედიქტ XVI. კერძო შეწირულობებით და ტურ-

ისტების მიერ გადახდილი შემოსავლებით დღემდე გრძელდება მშენებლობა. მისი დასრულება იგეგმება 2026 წელს, როდესაც ტაძრის შემოქმედის გარდაცვალებიდან 100 წლისთავი შესრულდება. ძალზე მომხიბლა შენობის შიდა ინტერიერმა (წინა ვიზიტისას საერთოდ დაუხვეწელი იყო), შეუძლებელია მნახველზე არ იმოქმედოს ორდანის ხმამ, ფიქრებთან არ განამარტოვოს და სიამე არ მოჰგვაროს.

XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე კატალონიაში გამობრწყინდნენ დიდი არქიტექტორები: ანტონიო გაუდი, ლუის დომენეკ ი მონტანერი და მისი მოსწავლე ჯოზეფ პუჩ ი კადაფალკი, რომელთა შემოქმედებამ მოდერნიზმის სახელით ზოგადსაკაცობრიო კულტურულ მემკვიდრეობაში თავისი თვალსაჩინო ადგილი დაიმკვიდრა (ასევე აღიარა იუნესკომ). მათი არქიტექტურული ნიმუშები კერძო სახლებისა და სხვა კომპლექსების სახით გახსნილია ტურისტებისათვის. ბარსელონას ტურიზმის სააგენტო (Barcelona Turisme), რომელსაც კარგი საინფორმაციო გვერდი აქვს (www.visitbarcelona.com), სთავაზობს დამსვენებლებს და ტურისტებს ყველანაირ შეღავათებს, ვისაც, ცხადია, გაუჩნდება სურვილი დაათვალიეროს მუზეუმები თუ სასახლეები, ბაღები ან სახლები და ეზიაროს ევროპული კულტურის ამ საუკეთესო შედევრებს. ზემოთ ჩამოთვლილ სიას დაემატა რამოდენიმე ახალი ნიმუში, რომელიც აქამდე დახურული იყო ფართო მნახველთათვის. კერძოდ, სან პაუს ჰოსპიტალური კომპლექსი (Sant Pau Recinte Modernista), დაპროექტებული და აშენებული ლუის დომენეკ ი მონტანერის მიერ. ამ ჰოსპიტალში ვიზიტმა ჩემზე წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა. თუ ბარსელონას ეწვევი ამ კომპლექსის დათვალიერებაც უნდა მოახერხო – ის „წმინდა ოჯახის“ ტაძრის სიახლოვეს (ჩრდილოეთისაკენ) არის განლაგებული და ეს ორი შედევრი ერთმანეთს უყურებს.

საინტერესოა ის, რომ ბარსელონას დღევანდელი ცენტრი XIX საუკუნის პირველ ნახევარში არ შედიოდა ქალაქის ფარგლებში. უკანასკნელი საუკუნუნახევარში ქალაქი მნიშვნელოვნად გაფართოვდა და შთანთქა მრავალი პატარა დასახლებული პუნქტი (რო-

მელთა ისტორიაც შერჩა ქალაქს რაიონების დასახლების სახით). ამიტომაც დღევანდელი ბარსელონა არის მეტად ახალგაზრდა ქალაქი, რომლის გულს ამჟამად წარმოადგენს გრასიას ბუღვარი, რამბლა და პროსპექტი დიაგონალი. ქალაქის დაგეგმარება მოხდა ლანდშაფტის გათვალისწინებით, პრაქტიციზმიდან გამომდინარე. ის, ვინც ამ ქალაქს სტუმრად (ტურისტად) ეწვევა, არ შეიძლება არ მოიხიბლოს 4-5 სართულიანი შენობებით, ფართე გამზირებით და გზაჯვარედინების თავისებურებებით, სადაც თითოეულ შენობის კუთხე არის დამრეცი (ჩაჭრილი პირი), რაც არაჩვეულებრივ სივრცეს ქმნის. ამ პატარა მოედნებზე მწვანე ნარგავებსა და კატალონურ მზეს მშვიდი განწყობა შემოაქვს ადამიანში. კაპიტალისა და ბურჟუაზიული იდეების დომინირების მიუხედავად ქალაქის მშენებლები (არქიტექტორები და შემკვეთები) არ აცდნენ ქალაქისთვის ოპტიმალურ ნაგებობებს, ამიტომაც თქვენ ვერ შეხვდებით მაღალ და აყვავულა, ერთმანეთზე მიჯრილ შენობებს, ვერც ჩვენი თბილის-ქალაქისთვის დამახასიათებელ მიტაცებულ სკვერებსა და ტროტუარებს ნახავთ! ბარსელონას შემხედვარე უდავოდ განიმსჭვალე სინანულით, რა ხდება ჩვენში, ნუთუ დავკარგეთ სილამაზისა და მშვენიერების შეგრძნება? რატომ ვამახინჯებთ ქალაქს? დაგეუფლება ახრი, რომ ჩვენში ვანდალიზმმა და უსიყვარულობამ დაისაკუთრა ადგილი და სიმახინჯეში შეჯიბრების გზაზე გამოუსწორებელ ზარალს ვაყენეთ არა მხოლოდ ქალაქის ელფერს და პროფილს, არამედ ჩვენ სულს და სხეულს, სამწუხაროდ!

მინდა აღვნიშნო, რომ გარდა გაღერებისა (პიკასოს მუზეუმი და ა.შ.) და საგამოფენო და საკონფერენციო სივრცეებისა, ბარსელონა ის ქალაქია სადაც მუსიკალური ცხოვრება ჩქევს. ოპერა (Gran Teatre del Liceu, www.liceubarcelona.cat), საკონცერტო დარბაზები (თვალწარმტაცი კატალონიური მუსიკის სასახლე [alau de la Musica Catalana](http://alau.de.la.Musica.Catalana) (www.palaumusica.cat/en), სხვათა შორის იმავე არქიტექტორის, დომენეკ ი მონტანერის მორიგი, დაუვიწყარი შედეგები, თანამედროვე 'აუდიტორიები' (Auditori di Barcelona) და კათოლიკური ბაზილიკები კლასიკური მუსიკის მოყვარულებს სთავაზობენ ნამდვილ ნეტარებას. ამ ქალაქში თქვენ შეხვდებით პლანეტის ნებისმიერი კუთხიდან მოწვეულ მაღალი რანგის მუსიკოსებს და დატკბებით მათი შესრულებით. ესენია: ი.ფაუსტი, ფ.პერეგუეკა, ა.-ს. მუტერი, ჯ.ე. გარდინერი, ჟ.-კ. სპინოზი,

ზ. მეტა, რ. ლუპუ, უ. კრისტი და ა.შ.

ქალაქის მუსიკის სასახლე ეს არის კატალონიური არქიტექტურული მოდერნიზმის საუკეთესო ნიმუში, დახუნძლული ულამაზესი ორნამენტებით. ეს ორნამენტები ტრადიციულად მოიცავენ კატალონიური და არაბული სტილის სინთეზს – მოჭიქული ფერად-ფერადი მეტლახის ნაჭრებით (მოზაიკით). რამდენადაც დარბაზი ჩაფიქრებული იყო კატალონიური საგუნდო მუსიკის საზოგადოება 'კატალონიური ორფეოსი'-ს შტაბ-ბინად, შენობის ფასადზეც ამ საზოგადოების წევრებია გამოსახული. ვესტიბული და კიბეები საგუნდაგუნოდ არის მოჩუქურთმებული, სადაც ყვავილების მოტივი დომინირებს. მაგრამ ნამდვილი მარგალიტია აუდიტორია – მას გვერდითა კედლებიდან და ჭერიდან ბუნებრივად მომდინარე განათება აშუქებს. მეორე იარუსის გარეთა ვიტრაჟები ამოყვანილია ფერადი მინით, ასევე ჭადის დაუვიწყარ იმიტაციას ქმნის ვიტრაჟებიანი ჭერი, რომელზეც ასევე ნახავთ კატალონიური საგუნდო საზოგადოების წევრ ქალთა სილუეტებს. ამას კიდევ ამდიდრებს კუთხეებში ფრთიანი ცხენებისა და სვეტების თავზე ნახევარწრიან სცენის კედელზე გამოყვანილი შუასაუკუნოვანი მუსიკოსების სკულპტურები, რომლებიც დაუვიწყარ შთაბეჭდილებას ტოვებენ. ამ სასახლეში, 13 მარტს, საფორტეპიანო მუსიკის სადამოს ვეწვიე. ვიზიტი წინასწარ შეთანხმებული მქონდა სასახლის პრეს-ცენტრთან, რომელმაც საუკეთესო ადგილები არ დაიშურა ქართველი ჟურნალისტებისთვის. იმ სადამოს ახალგაზრდა თაობის პოლონელი პიანისტი რაფალ ბლექაჩი (Rafał Blechacz) გამოდიოდა. ამ 32 წლის პიანისტმა უკვე დიდი აღიარება მოიპოვა და ცნობილმა გერმანულმა ხმის ჩამწერმა სტუდიამ 'Deutsche Grammophon' მისი ბევრი ჩანაწერი გამოუშვა (ბახი, შოპენი, ჰაიდნი, მოცარტი და ბეთჰოვენი), რომლებმაც საუკეთესო შეფასება და ჯილდოები დაიმსახურა. პიანისტის კარიერაში ყველაზე

წარმატებული აღმოჩნდა 2005 წელი, როდესაც ფ.შოპენის სახელობის მე-15 საერთაშორისო კონკურსზე, ვარშავაში მან დაიმსახურა, როგორც მთავარი ასევე რამოდენიმე დამატებითი პრიზი. ამ საღამოს ბლექსაჩი მოცარტის ცნობილ ლა-მინორულ (KV310), ბეთჰოვენის ლა-მაჟორულ (op.101), შუმანის სოლ მინორულ (op.22) სონატებს ასრულებდა. პიანისტმა დამაჯერებელი, ვირტუოზული შესრულების მანერა უჩვენა, მაგრამ ამ შესრულებას, მიუხედავად უნაკლო ტექნიკისა, რაღაც სული აკლდა. შემექმნა შთაბეჭდილება, რომ ბლექსაჩი ტკბებოდა თავისი ფენომენალური ვირტუოზობით და ეს იყო და ეს. რაიმე პერსონალური განცდა და ინტერპრეტაცია არ ეტყობოდა. მაგრამ, როდესაც ჯერი დადგა შოპენზე, პიანისტი გარდაიქმნა – მის შესრულებაში სირბილე, სინაზე, სევდა და რომანტიზმი ერთად გამოსჭვივოდა. ბლექსაჩი ნამდვილად საინტერესო იყო მახურკებში (op.24) და თავი სრული დიაპაზონით წარმოაჩინა ჰეროიკულ პოლონეზში (op.53).

რა თქმა უნდა, ასეთი კომპოზიტორების საფორტეპიანო მუსიკის მოსმენა ცალკე სიამოვნებაა, თუმცა იმ საღამოს ხიბლი შოპენის შესრულებაში უფრო იყო.

სანაპიროზე (რამბლას ქუჩა) აღმართულ ქრისტოფორე კოლუმბის მონუმენტის შემდეგ ფეხით თუ გაისეირნებო, სულ რამოდენიმე კვარტალში აღმოაჩნეთ კუთხის შენობას გრძელი აივნით და სამი დიდი თაღოვანი და ნაწილობრივ მოხატულ მინიანი ფანჯრებით. სახურავზე პატარა მანსარდის მაგვარ თაღში საათს დაინახავთ. ეს სახელგანთქმული საოპერო თეატრ ‘ლისეუს’ ფასადია, რომელიც შენარჩუნდა ადრეულ 1847 წლიდან. თეატრის დასახელება მოდის სიტყვა ლიცეუმიდან, რადგან პირველ გახსნამდე მის ადგილას თავდაპირველად მუსიკალური ლიცეუმის თეატრი იმყოფებოდა. თეატრი იმით იყო გამორჩეული, რომ აივო მოქალაქეთა კერძო შემოწირულობებით. იმ დროისათვის ეს იყო ერთ-ერთი დიდი საოპერო თეატრი ევროპაში. მასში იდგმებოდა უპირატესად იტალიური ოპერა (დონიცეტი, ვერდი, მერკადანტე, როსინი). ‘ლისეუს’ თეატრს არ აკლდა დიდი სახელები, მაგრამ ნამდვილი ვარსკვლავთცვენა მოუწია XX საუკუნის დასაწყისში, როდესაც უდიდესი საოპერო ვარსკვლავები გამოდიოდნენ ამ სცენაზე და თეატრმა დაიმსახურა ხმელთაშუა ზღვის საუკეთესო თეატრის რეპუტაცია. თეატრი იყო დაზიანებული 1894 წელს (ანარქისტის ბომბის აფეთქებით), ძალიან დიდი ზიანი კი მას მიაღება 1994 წელს, ხანძრისაგან. მომდევნო წლებში დაიწყო თეატრის რეკონსტრუქცია და განახლება. იგი ხელმეორედ გაიხსნა 1999 წელს. ამჟამად მას ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი, ხუთიარუსიანი დარბაზი აქვს, 2292 მაყურებლის ადგილით. თეატრში არის ისეთი ადგილებიც, საიდანაც სცენა თუნდაც მცირედით ან საერთოდ არა ჩანს! შთამბეჭდავია ჰოლი და ცენტრალური კიბეები, არის თანამედროვე ლიფტები და ამფითეატრის სკამებს ახლავს ინდივიდუალური ელექტრონული ეკრანი, რომელიც ლიბრეტოს სამ ენაზე უჩვენებს. ორიგინალურია ჭერი და დახურული, ოვალური ფორმის განათება. მარტის თვეში ძირითად რეპერტუარში იყო ჯორდანოს ‘ანდრე შენიე’ და მხოლოდ ერთი წარმოდგენა ჰენდელის ‘არიოდანტე’-სი, რომელიც გასტროლებზე მყოფ უილიამ კრისტის და მის დასს უნდა წარმოედგინა. ამ სპექტაკლზე შევაჩერე ყურადღება. ოპერა საკონცერტო შესრულებით იდგმებოდა – ჩამოდიოდნენ არა მხოლოდ მომღერლები, არამედ ძველებური მუსიკის ორკესტრი ‘Les Arts Florissants’, რომლის უცვლელი დირიჟორი და სამხატვრო ხელმძღვანელი უილიამ კრისტია. ‘არიოდანტე’ ჰენდელის საუკეთესო საოპერო ნიმუშებს მიეკუთვნება. დადგმული 1735 წელს სამეფო თეატრ ‘კოვენტ გარდენში’ ჰენდელის ამ მუსიკალურმა დრამამ 11 წარმოდგენას გაუძლო და წარმატებული წინააღმდეგობა გაუწია მის უშუალო მეტოქეს – ‘ახნაურთა ოპერას’, რომელსაც უელსის პრინცი მფარველობდა. სიუჟეტს გადაეყვართ შუასაუკუნოვან მოტლანდიაში, სადაც დედოფალ ჯინევრასა და არიოდანტეს დიდი განსაცდელიანი სიყვარული არის მოთხრობილი, მათ სიყვარულს წინ აღუდგება ალბანეთის ჰერცოგი - პოლინესო, რომელიც მასზე შეყვარებულ დალინდას ბრმა იარაღად იყენებს. სიუჟეტში ჩართულია ასევე არიოდანტეს ძმა - ლურკანიო, იგი იოლად გაება პოლინესოს მიერ დაგებულ

ნის დასაწყისში, როდესაც უდიდესი საოპერო ვარსკვლავები გამოდიოდნენ ამ სცენაზე და თეატრმა დაიმსახურა ხმელთაშუა ზღვის საუკეთესო თეატრის რეპუტაცია. თეატრი იყო დაზიანებული 1894 წელს (ანარქისტის ბომბის აფეთქებით), ძალიან დიდი ზიანი კი მას მიაღება 1994 წელს, ხანძრისაგან. მომდევნო წლებში დაიწყო თეატრის რეკონსტრუქცია და განახლება. იგი ხელმეორედ გაიხსნა 1999 წელს. ამჟამად მას ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი, ხუთიარუსიანი დარბაზი აქვს, 2292 მაყურებლის ადგილით. თეატრში არის ისეთი ადგილებიც, საიდანაც სცენა თუნდაც მცირედით ან საერთოდ არა ჩანს! შთამბეჭდავია ჰოლი და ცენტრალური კიბეები, არის თანამედროვე ლიფტები და ამფითეატრის სკამებს ახლავს ინდივიდუალური ელექტრონული ეკრანი, რომელიც ლიბრეტოს სამ ენაზე უჩვენებს. ორიგინალურია ჭერი და დახურული, ოვალური ფორმის განათება. მარტის თვეში ძირითად რეპერტუარში იყო ჯორდანოს ‘ანდრე შენიე’ და მხოლოდ ერთი წარმოდგენა ჰენდელის ‘არიოდანტე’-სი, რომელიც გასტროლებზე მყოფ უილიამ კრისტის და მის დასს უნდა წარმოედგინა. ამ სპექტაკლზე შევაჩერე ყურადღება. ოპერა საკონცერტო შესრულებით იდგმებოდა – ჩამოდიოდნენ არა მხოლოდ მომღერლები, არამედ ძველებური მუსიკის ორკესტრი ‘Les Arts Florissants’, რომლის უცვლელი დირიჟორი და სამხატვრო ხელმძღვანელი უილიამ კრისტია. ‘არიოდანტე’ ჰენდელის საუკეთესო საოპერო ნიმუშებს მიეკუთვნება. დადგმული 1735 წელს სამეფო თეატრ ‘კოვენტ გარდენში’ ჰენდელის ამ მუსიკალურმა დრამამ 11 წარმოდგენას გაუძლო და წარმატებული წინააღმდეგობა გაუწია მის უშუალო მეტოქეს – ‘ახნაურთა ოპერას’, რომელსაც უელსის პრინცი მფარველობდა. სიუჟეტს გადაეყვართ შუასაუკუნოვან მოტლანდიაში, სადაც დედოფალ ჯინევრასა და არიოდანტეს დიდი განსაცდელიანი სიყვარული არის მოთხრობილი, მათ სიყვარულს წინ აღუდგება ალბანეთის ჰერცოგი - პოლინესო, რომელიც მასზე შეყვარებულ დალინდას ბრმა იარაღად იყენებს. სიუჟეტში ჩართულია ასევე არიოდანტეს ძმა - ლურკანიო, იგი იოლად გაება პოლინესოს მიერ დაგებულ

მახეში. შეყვარებული წყვილის მფარველი შოტლანდიის მეფეა. არიოდანტეს პარტია დაიწერა ცნობილი კასტრატისათვის ჯოვანი კარესტინისათვის, რამაც დიდად შეუწყო ხელი შესრულების წარმატებას. ოპერის თავიდან აღმოჩენა წინა საუკუნის მეორე ნახევარში განაპირობა ცენტრალურ პარტიაში ცნობილი მეცოსოპრანოების დაკავებამ. ამჯერადაც არიოდანტეს როლში ამერიკელი კეიტ ლინდსეი (Kate Lindsey) გამოდიოდა. იგი 2007 წლიდან 'მეტროპოლიტენ ოპერაში' დებიუტის შემდეგ უკვე 2012 წლიდან ჩნდება ევროპულ სცენაზე – ჯერ მეორეხარისხოვან პარტიებში მოცარტისა და როსინის ოპერებში, შემდეგ კი უკვე ცენტრალურ პარტიებში. ჯინევრას როლში გამოდიოდა ევროპის დიდი საოპერო თეატრების დამლაშქვრელი, ებრაელი სოპრანო - ჩენ რეისი (Chen Reiss), რომელმაც ევროპის პრაქტიკულად ყველა დიდი საოპერო სცენა მოიარა. ლურკანიოს პარტიაში ცნობილი გერმანელი ტენორი რაინერ ტროსტი (დაინერ ტროსტ) იყო, დალინდას როლში – ებრაელი ჰილა ფაჰიმა (Hila Fahima) და პოლინესოს როლში – ფრანგი კონტრალტო დიუმო (Christophe Dumaux), მეფის როლში – ვილჰელმ შვინგჰამერი (ვილჰელმ შცჰვინგჰამერი). ოპერა პრაქტიკულად სრულყოფილად შესრულდა – მცირე კუბიურა შეეხო ორ არიას – მეორე აქტში დალინდას (შე ტანტო პიაცე ალ ცორ) და მესამე აქტის დასაწყისში არიოდანტეს (ჩიეცა ნოტტე). საკონცერტო შესრულების მიუხედავად მომდერლები არტისტულად გადმოსცემდნენ გმირების აზრებს, განცდებს და ქცევებს. აღსანიშნავი იყო ჯინევრას შემსრულებელი – ჩენ რეისი, ეფექტურ მწვანე და შემდგომ თეთრ კაბაში და ასევე ფრანგი კონტრალტო დიუმო პოლინესოს პარტიაში. ვოკალურადაც ზუსტად ეს ორი შემსრულებელი მომეწონა – ჩენ რეისი დამაჯერებლად და ვოკალური ხარვეზების გარეშე წარსდგა სცენაზე – მისი ხმა კარგად ისმოდა, თუმცა დიდი სიძლიერით არ გამოირჩეოდა. კრისტოფ დიუმო ნამდვილად საუკეთესო ფორმაში იყო – ტემპი, ტექნიკა და ხმის სიძლიერე არ აკლდა (გამოვყოფდი პირველი აქტის არიას შპერო პერ ვოი, სი, სი და მესამე აქტის *Dover giustizia amor*). გერ-

მანელ ბანს ვილჰელმ შვინგჰამერს დიდი და მყარი ბანი ჰქონდა, ზუსტად რაც ჰენდელის მუსიკას სჭირდება, ამიტომაც ისიც კარგად მიესადაგა როლს (სახასიათო არია *Voli colla sua tromba*). ყველაზე დიდი ყურადღება მიიქცია არიოდანტეს პარტიის შემსრულებელმა – კეიტ ლინდსეიმ. მას რამოდენიმე ცნობილი არია აქვს ოპერაში – კეიტის პატარა და შედარებით კამერული ხმა სწრაფ ფიორიტურას საერთოდ ვერ უმკლავდებოდა, მხოლოდ ერთ არიაში აღმოჩნდა მომგებიანი – სახელგანთქმულ შცჰპერზა ინფიდა ინ გრემბო აღდრუდო-ში. ეს დრამატული და განცდებით სავსე არია წარმოადგენს ოპერის ნამდვილ ხერხემალს. ამიტომაც უილიამ კრისტიმ ზუსტად ამ არიის შემდეგ გადაწყვიტა ერთადერთი შესვენების მოწყობა, მუხედავად იმისა, რომ არია მეორე აქტის შუაშია. ამით ლინდსეიმ დაიმსახურა მხურვალე აპლოდისმენტები და ჩემი სიმპატიაც. მაგრამ სხვა სცენებში და

სწრაფ არიაში (*Dopo notte, atra e funesta*) ვერაფრით გამოიჩინა თავი. ამიტომ პაუზა არა მხოლოდ დრამატურგიული ხაზის გამოკვეთას, არამედ მთავარი პარტიის შემსრულებლის ვოკალური სისუსტეების დაჩრდილვასაც ემსახურებოდა. კრისტის ინტერპრეტაცია

იყო თავისუფალი - რიგ ადგილებში ობლივიატური ინსტრუმენტები იყო მკაფიოდ გამოყოფილი, მათი შესრულების მანერაც იყო არატრადიციული (ჰობოს წყვეტილი ხაზი არიაში სახელგანთქმულ *Scherza infida in gr- embo*-ში). ასევე აღსანიშნავია პირველი ვიოლინოს (*hirocugu kurosaki – Hirotsugu Kurosaki*) ხაზი მესამე აქტის სცენებში, კერძოდ ჯინევრას არიაში (*Si morro*) და ლურკანიოსა და დალინდას დუეტში (*Dite spera, e son contento*). ორკესტრში ინსტრუმენტების ბალანსი იყო დაცული, თეორბა და კლავესინი კარგად ისმოდა, ვიოლინოები არ დომინირებდა, მაგრამ პირველი ვიოლინოს სოლო ხაზი გამოყოფოდა თავისი პროფესიონალური შესრულებით. ჰენდელის ოპერა 'არიოდანტე' ბაროკო მუსიკის საუკეთესო ნიმუშია, სავსე ლამაზი მელოდიებითა და დრამატურგიული მუსიკალური ხაზით - მაგრამ ჰენდელის გენიის გარდა მას კარგი ვოკალური ხმები და დახვეწილი ტექნიკა სჭირდება.

საქართველოს საბიბლიოთეკო ცხოვრება მოვლენები, ფაქტები

- » **12 აპრილს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა სასკოლო თეატრალური ფესტივალის „არტსკოლის /არტსკოლ -2018-ის წარდგენა. ტრადიციულად ფესტივალის მასპინძელია საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა.
- » **16 აპრილს** ეროვნულ ბიბლიოთეკაში ქართული ენის დღესთან დაკავშირებით

აქციის „მე მიყვარს ქართული - ჩემი სახელმწიფო ენა“ წარმატებულ მოსწავლეთა დაჯილდოების ცერემონია გაიმართა. აქცია ჩატარდა გაეროს ასოციაციის, სამოქალაქო ინტეგრაციისა და ეროვნებათაშორისი ურთიერთობის ცენტრის ერთობლივი პროექტით : „ტოლერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერებისა და ინტეგრაციის მხარდამჭერი პროგრამა“.

7 მაინი-პოეზიის დღე
(სისუფარაყანაშვილის მიერ დადგენილი)

ნანა მელქაძის შემოქმედებითი საღამო „გადაკვეთილი გზები“

7 მაინი 18:30

რეჟისორი: მარინა ცხაპია
დრეჟაჟერი: ნანა მელქაძე

ნანა მელქაძის ლექსებზე შექმნილ სიმღერებს შეასრულებენ ქართული ესტრადის ვარსკვლავები

დასწრება თავისუფალია

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, III კორპუსი
საბავშვო დარბაზი
ლ. გუდიაშვილის ქ. 7

- » **20 აპრილს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში საფრანგეთის სორბონის უნივერსიტეტის მე-19 საუკუნის კვლევითი ცენტრის ლექცია თემაზე „ნაპოლეონი და აღმოსავლეთი“.
- » **1 მაისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა პირველი ინგუშური გაზეთის „სერდალოს“ 95 წლისთავისადმი მიძღვნილი ღონიძიება.
- » **7 მაისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მერვედ აღინიშნა „პოეზიის დღე“. ამჯერად წარმოდგენილი იყო ექიმი-პოეტი ნანა ცინცაძის პოეტური კრებულები.
- » **10 მაისს** „ქართულ სიძველეთა მოძიებისა და კვლევის ცენტრის“ ორგანიზებით ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა თამილა მგალობლიშვილის ხსოვნის საღამო. წარმოდგენილი იყო კვლევის ცენტრის მიერ 1997-2018 წლებში განხორციელებული პროექტები. როგორც ცნობილია თ. მგალობლიშვილმა საზღვარგარეთ დაარსა „ქართულ სიძველეთა მოძიებისა და კვლევის ცენტრი“, ცენტრის ინიციატივით ჩატარდა 15-ზე მეტი სამეცნიერო-კვლევითი ექსპედიცია ისრაელში, იორდანიაში და ანტიოქიაში. თ. მგალობლიშვილის სამეცნიერო მონოგრაფები და სტატიები გამოქვეყნებულია საქართველოსა და უცხოეთში.
- » **22 მაისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიხსნა გამოფენა „სამშობლოსათვის მებრძოლი სამშობლო დაკარგულები“. ღონიძიება ეძღვნება საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის გამოცხდების

საუკუნოვან იუბილეს. გამოფენაზე წარმოდგენილი იყო ქართველოლოგიის განყოფილების ფონდში დაცული უნიკალური ფოტო-მასალა ბიოგრაფიული ცნობებით იმ პირების შესახებ, რომლებიც უთანასწორო ბრძოლაში დაეცნენ ან ემიგრაციაში დაასრულეს სიცოცხლე. გამოფენაზე წარმოდგენილი იყო ასევე 1918-1921 წლების პრესის მასალები გაზეთებიდან : „საქართველო“, „საქართველოს რესპუბლიკა“, „დროება“, „თეატრი და ცხოვრება“ და სხვა გამოცემებიდან.

» **25 მაისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიხსნა დამოუკიდებლობის დარბაზი. დარბაზის გახსნა მიეძღვნა პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის ასი წლისთავს. დარბაზი გახსნეს პარლამენტის თავმჯდომარე ირაკლი კობახიძემ, მოლდოვის პარლამენტის თავმჯდომარე ანდრია კანდუმ და ეროვნული ბიბლიოთეკის გენერალურმა დირექტორმა გიორგი კეკელიძემ. დამოუკიდებლობის დარბაზი სრულად აღადგენს 1918-1921 წლებში საქართველოში განვითარებულ მოვლენებს. გამოფენაზე წარმოდგენილია აღნიშნული წლების ამსახველი საარქივო და ფაქტი მასალები : საქართველოს რუკები, ხელნაწერები და კულტურული ცხოვრების ამსახველი საისტორო მასალები.

» **29 მაისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში აღინიშნა „დანტეს დღე“. ღონიძიების ორგანიზატორები იყვნენ „დანტე ალიგიერის საზოგადოება - თბილისის კომიტეტი“. ღონიძიების მიზანია საქართველოში იტალიური ენისა და კულტურის პოპულარიზაცია.

» **6 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას ეწვია IFLA-ს წარმომადგენელი, საბიბლიოთეკო ასოციაციების საერთაშორისო ფედერაციის პოლიტიკისა და კვლევების მიმარ-

თულების ხელმძღვანელი ესმერალდა მოფატელი. IFLA-ს წარმომადგენელი გაეცნო ეროვნულ ბიბლიოთეკის მუშაობას და იმ სიახლეებს, რომლებიც დანერგილია თა-

ნამედროვე ეტაპზე ქვეყნის ბიბლიოთეკაში. შეთანხმდნენ მამავალი თანამშრომლობის საკითხებზე IFLA-სა და ეროვნულ ბიბლიოთეკას შორის.

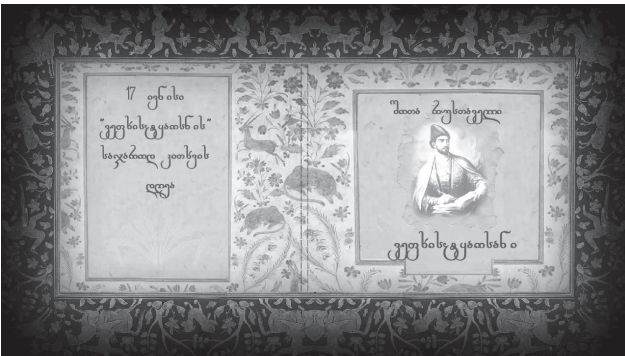

» **11 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა ახალგაზრდა პოეტების : ზ. ნავროზაშვილის, ა. ნოზაძის, თ. კიკვაძის, ლ. აბრამიშვილის, ვ. ჯანგველაძის და ნ. ახალაშვილის შემოქმედებითი საღამო.

- » **13 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას ეწვივნენ გერმანიის ცნობილი არხის ZOF-ის წარმომადგენლები, რომლებიც ამზადებენ სპეციალურ გადაცემას ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობისათვის.
- » **13 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკას ეწვია ირანის ახალი კულტურის ატაშე ჰამიდ მოსტაფაევი. შეხვედრისას დაიგეგმა თეირანის ბიბლიოთეკაში ქართული კუთხის გახსნა და არქივებზე მუშაობა.
- » **17 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა „ვეფხისტყაოსნის“ საჯაროდ კითხვა.

დონიძეების ორგანიზატორი იყო მწერალი დათო ტურაშვილი. დონიძეებაში მონაწილეობა მიიღეს მწერლებმა და სხვადასხვა საჯარო სკოლების მოსწავლეებმა.

- » **21 ივნისს** ბათუმის შ. რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა კონფერენცია თემაზე : „ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა მეხსიერების პოლიტიკის კონტექსტში“. კონფერენციაზე მოხსენებით გამოვიდა

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის მეცნიერების, კულტურისა და სამოქალაქო განათლების დეპარტამენტის დირექტორი ემზარ ჯგერენაია. მოხსენებამ „პირველი რესპუბლიკის პოლიტიკური ლექსიკონი - პოლიტიკოსი როგორც მასწავლებელი, - სტუდენტებისა და პროფესორ-მასწავლებელთა დიდი ინტერესი გამოიწვია. კონფერენციაზე უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკას გადასცა ეროვნული ბიბლიოთეკის გამოცემები.

- » **26 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკას ესტუმრა სლოვენის პირველი არხი და ერთ-ერთი წამყვანი ჟურნალისტი მოიცა მავეცი. სლოვენის ტელევიზია ამზადებს ვრცელ სიუჟეტს საქართველოს შესახებ. სტუმარი გაეცნო ეროვნული ბიბლიოთეკის რარიტეტულ გამოცემებსა და სხვა სახის მისთვის საინტერესო სიახლეებს.
- » **27 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა ქართულ-ჩინური „საერთაშორისო რედაქციის“ წარდგენა. დონიძეების ორგანიზატორები არიან ქართული გამომცემლობა „ოქროს საწმისი“ და ჩინური გამომცემლობა „კომერციული პრესა“. „საერთაშორისო რედაქციის“ გახსნა მიზნად ისახავს ქართულ-ჩინური კულტურის ურთიერთობების ხელშეწყობასა და განვითარებას
- » **28-30 ივნისს** საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში გაიმართა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ქართული ხელნაწერი მემკვიდრეობა“. კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობდნენ ქართველი და უცხოელი მეცნიერები: ქართველოლოგები, ხელნაწერმცოდნე-წყაროთმცოდნეები.

ნაქროლოგი

მანონ ხორავას ხსოვნას

საქართველოს საბიბლიოთეკო დარგს 2018 წელს გამოაკლდა ამ სპეციალობის ერთერთი თვალსაჩინო ბიბლიოგრაფი მანონ ხორავა, რაც ძალიან დიდი დანაკლისია ქ. თბილისის საბიბლიოთეკო გაერთიანებისათვის, რომელშიც იგი მოღვაწეობდა 1969 წლიდან მთელი 40 წლის მანძილზე.

მას აქ მუშაობის პერიოდში გავლილი აქვს ყველა საფეხური ბიბლიოთეკარიდან მკითხველთა მომსახურების სამსახურის უფროსამდე, რამაც მანონ ხორავა, რომელსაც დამთავრებული ჰქონდა წითელ დიპლომზე ა.ს. პუშკინის სახ. სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის ბიბლიოთეკათმცოდნეობის და ბიბლიოგრაფიის ფაკულტეტი სრულყოფილ სპეციალისტად ჩამოაყალიბა.

ქ-ნ მამონს კარგად ესმოდა წიგნის როლი პიროვნების აღზრდისა და მისი მოქალაქედ ჩამოყალიბების საქმეში, ამიტომ მთელი მისი მოღვაწეობა საქალაქო სისტემაში ამ კეთილშობილურ საქმეს მიუძღვნა. წიგნის ურთულესი გზა ბიბლიოთეკაში შემოსვლიდან მკითხველამდე მთელი მისი ნიუანსებით მისი ცხოვრების კრედი იყო, ამიტომ იგი, როგორც ბიბლიოგრაფი ყოველდღიური რუდუნებით და პროფესიონალიზმით ემსახურებოდა საბიბლიოთეკო დარგის ურთულეს და საინტერესო საქმეს.

ქ-ნ მანონ ხორავა 1987-2013 წლებში ხელმძღვანელობდა მთავარი ბიბლიოთეკის საინფორმაციო ბიბლიოგრაფიული განყოფილებას და მისი ხელმძღვანელობით განკეთანამშრომლების მიერ შედგენილი კარტოთეკები მოიცავს უზღვავე მასალას ცოდნის

ყველა დარგიდან. მისი მოღვაწეობა ამ განყოფილებაში განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა, რადგან ქ-ნ მანონი ერთდროულად თავის საქმეზე უზომოდ შეყვარებული, პრინციპული ხელმძღვანელი, რომლის თავდადებული და ნაყოფიერი მოღვაწეობა სათანადოდ იყო დაფასებული მთავარი ბიბლიოთეკის დირექციისა და მთავრობის მიერ. მას უამრავი ჯილდო და სიგელი აქვს მიღებული, რომელთაგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია: წლის საუკეთესო ბიბლიოთეკარი (1979), საქართველოს საპატიო ბიბლიოთეკარი (1985), ვეტერანი ბიბლიოთეკარის წოდებები, „ქართული კულტურის ამბავარი“, „რესპუბლიკის საპატიო ბიბლიოთეკარი“ და სხვა. დაჯილდოვებულია საქართველოს კულტურის სამინისტროსა და ქალაქ თბილისის მერიის, სიგელებით, მედლებით, დიპლომებით.

ქ-ნ მანონს თავის პროფესიონალ გუნდთან ერთად ხვეწდა და სრულყოფდა განყოფილების საცნობო-ბიბლიოგრაფიულ აპარატს, ფონდს მხარეთმცოდნეობით, თემატურ და სისტემურ კარტოთეკას ავსებდა უახლესი საცნობო, საინფორმაციო მასალებით და სხვა.

ახალი ტექნოლოგიების დანერგვამ საბიბლიოთეკო სისტემაში უპირველესად საცნობო-საინფორმაციო სამსახურში ჰპოვა ადგილი და ეს ტენდენციები პირველრიგში იმ განყოფილებაში დაინერგა. ამიტომ აღნიშნული განყოფილება ქ-ნ მანონის ხელმძღვანელობით მოწინავე იყო გაერთიანებაში სადაც თითოეული მკითხველისათვის საქმიანი და სასურველი ატმოსფერო სუფევდა.

ცალკე აღვნიშვნის ღირსია მანონ ხორავას სამეცნიერო და შემოქმედებითი საქმიანობა. იგი შემდგენელ-რედაქტორია და რეცენზენტია ინგა ფილაური-ლორიას, გულნარა სტურუას, ციალა კალმახელიძის და გურამ თაყნიაშვილის ბიბლიოგრაფიებისა. არ დასცადდა „პოეზია მუსიკაში“ (ქართული მწერლები) გამოცემა.

აქვე უნდა შევეხოთ მის შემოქმედებით საქმიანობას პოეზიაში, გამოქვეყნებული აქვს ლექსები კრებულში „ლექსო ზიარო სულისა“ „ბიბლიოთეკარების შემოქმედება“ (2015), „სიყვარულით ქალბატონ ციალა კალმახელიძეს“ ლექსების კრებული (2012) და

შემდგენელი ბატონ დემიკო ლოლაძესთან კრებულისა “ქალი-სათნოება”, რომელიც მიუძღვნა თბილისის საპატრიარქოს მოქალაქეს ქ-ნ ციალა კალმახელიძეს (2015).

ცალკე საუბრის თემაა ქ-ნ მანონ ხორავა-სა და ქ-ნ ციალა კალმახელიძის პროფესიული ურთიერთობა და მეგობრობა, რომელიც სამაგალითოა თითოეული ჩვენგანისათვის ეს ტანდემი ათეული წლების განმავლობაში ერთად, ხმაშეტკობილად, პროფესიონალურად მოღვაწეობენ ქ. თბილისის საბიბლიოთეკო სისტემაში, ღირსებას მატებდნენ, ამაღლებდნენ და ყოველდღიურად უფრო მაღალ საფეხურზე აჰყავდათ ბიბლიოთეკა, როგორც კულტურულ სგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულება, რომლის კედლები მუდამ სავსე იყო ამ დარგის დამფასებელი სულიერებით აღსავსე მკითხველებით. აქვე სიცოცხლე ჩქეფდა, “ფუტკრის სკასავით ზუზუნებდა”

და მკითხველთა განათების დონეს ამაღლებდა, რაც ბიბლიოთეკის უპირველეს ამოცანას შეადგენს, რაც უდავოდ ამ ორი პროფესიონალის ქალბატონის დამსახურებაა. დიდია მწუხარება და დანაკლისი მათი თითქმის ერთდროულად დაკარგვისა.

ერთ საჟურნალო სტატიაში შეუძლებელია ქალბატონი მანონის მოღვაწეობის ყველა სფეროს ჩამოთვლა რისთვისაც ბოდიშს ვიხდით. მსუბუქი იყოს თქვენთვის ქართული მიწა და როგორც ნამდვილ ქრისტიანს და მორწმუნე პიროვნებას საუკუნო სასუფეველი დაგიმკვიდროთ მაღალმა ღმერთმა.

კოლეგებისა და მეგობრების სახელით მზია ტოგონიძე, მთავარი ბიბლიოთეკის საცნობო ბიბლიოგრაფიული განყოფილება. ჟურნალ „საქართველოს ბიბლიოტეკის“ რედაქცია

ნუნუ ნაზლაიძის მოსაზრება

მცხეთის მუნიციპალიტეტის კულტურის დაწესებულებათა გაერთიანების საბიბლიოთეკო განყოფილება ღრმა მწუხარებას გამოთქვამს დეაწლმოსილი ბიბლიოთეკარის ნუნუ ნაზლაიძის გარდაცვალების გამო.

ნუნუ ნაზლაიძეს დიდი წვლილი მიუძღვის მცხეთის რაიონის საბიბლიოთეკო

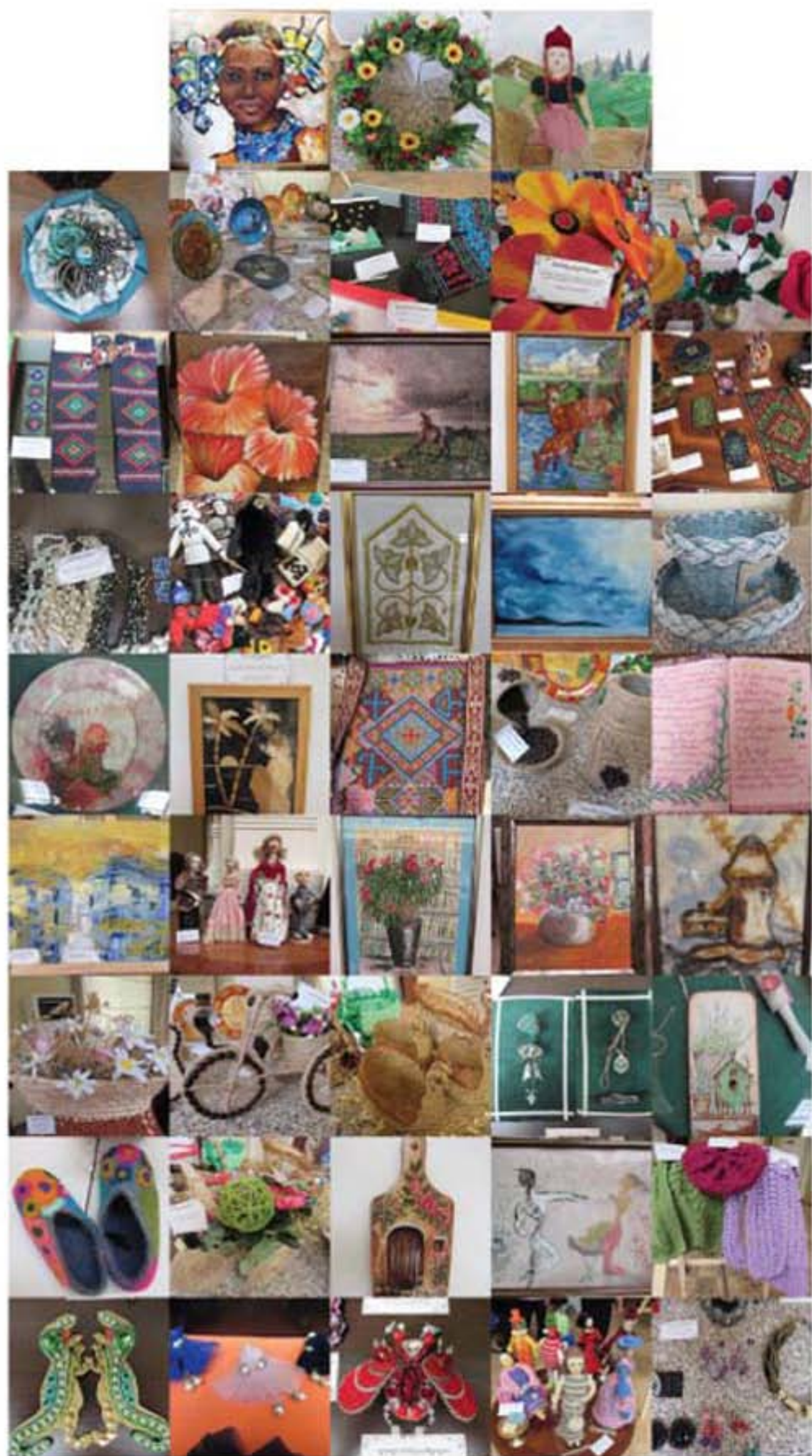
საქმის განვითარებაში, იგი წლების განმავლობაში ხელმძღვანელობდა საბიბლიოთეკო საქმეს. აღზარდა ბევრი პროფესიონალი ბიბლიოთეკარი.

ნუნუ ნაზლაიძე დაიბადა 1927 წლის 19 მარტს ქალაქ მცხეთაში, დაამთავრა მცხეთის საშუალო სკოლა, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი. მრავალი წლის განმავლობაში მუშაობდა რაიონულ ბიბლიოთეკაში, ბოლო წლებში კი მცხეთის ცენტრალური ბიბლიოთეკის დირექტორად. მიღებული აქვს მრავალი ჯილდო და სიგელი ერთგული სამსახურისათვის. გახლდათ საქართველოს დამსახურებული ბიბლიოთეკარი.

ქალბატონი ნუნუ იყო უადრესად სათნო და კოლეგიალური, თანამშრომლებთან ურთიერთობაში იყო ზომიერი და კეთილგანწყობილი, ყოველთვის გაწონასწორებული და ყველასათვის მისაბაძი პიროვნება.

კულტურის დაწესებულებათა გაერთიანება სამძიმარს გუცხადებთ გარდაცვლილის ოჯახს.

კვირული - 2018
ბიბლიოთეკართა თვითშემოქმედაბა

მედიის

100 წელი

საქართველოს პირველი
დემოკრატიული რევოლუციის
დასრულებამ